


ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਅਸਾੜੁ (ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ)
ਰਾਗ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫

ਆਸਾੜੁ ਤਪੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ਨ ਜਿੰਨ੍ਾ ਪਾਸਿ॥ ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦੇ ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਾਂਗ ਤਪਦੇ ਕਲਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ। ਖਸਮ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? **ਜਗਜੀਵਨ ਪੁਰਖੁ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਮਾਣਸ ਸੰਦੀ ਆਸ॥** ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਟੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? **ਦੁਯੈ ਭਾਇ ਵਿਗੁਚੀਐ ਗਲਿ ਪਈਸੁ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ॥** ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰਿਹਾਂ ਖੁਆਰ ਹੀ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਪਤੀ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਸਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਦਾ ਡਰ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। **ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਮਥੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆਸੁ॥** ਕੁਦਰਤਿ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੈਸਾ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਤੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮੱਥੇ ਦੇ ਲੇਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। **ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ਪਛੁਤਾਣੀ ਉਠਿ ਚਲੀ ਗਈ ਨਿਰਾਸ॥** ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਆਯੂ ਦੀ ਰਾਤ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। **ਜਿਨ ਕੌ ਸਾਧੂ ਭੇਟੀਐ ਸੋ ਦਰਗਹਿ ਹੋਇ ਖਲਾਸੁ॥** ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਦਰ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। **ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਆਪਣੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਹੋਇ ਪਿਆਸ॥** ਤਾਂਤੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। **ਪ੍ਰਭ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥** ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸਰਾ, ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਦੀ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ। **ਆਸਾੜੁ ਸੁਹੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸ॥** ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਬਾਰਹਮਾਹਾ
ਆਸਾੜੁ (ਹਾੜ) ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧

ਆਸਾੜੁ ਭਲਾ ਸੂਰਜੁ ਗਗਨਿ ਤਪੈ॥ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਭ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਜੋਰਾਂ ਨਾਲ ਤਪਦਾ ਹੈ। **ਧਰਤੀ ਦੂਖ ਸਹੈ ਸੋਖੈ ਅਗਨਿ ਭਖੈ॥** ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਮੀ ਸੁਕਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਜ ਧਰਤੀ ਦੁਖ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਔਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਭਖਦੀ ਹੈ। **ਅਗਨਿ ਰਸੁ ਸੋਖੈ, ਮਰੀਐ ਧੋਖੈ, ਭੀ ਸੋ ਕਿਰਤੁ ਨ ਹਾਰੇ॥** ਸੂਰਜ ਦੀ ਅਗਨੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ, ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਜਿੰਦ ਕ੍ਰਾਹ ਕ੍ਰਾਹ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੂਰਜ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਤਪਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। **ਰਥੁ ਫਿਰੈ ਛਾਇਆ ਧਨ ਤਾਕੈ ਟੀਡੁ ਲਵੈ ਮੰਝਿ ਬਾਰੇ॥** ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੱਥ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਛਾਂ ਭਾਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਕਮਜ਼ੋਰ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਭਾਲਦੇ ਹਨ)? ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ ਬੀਂਡਾ ਭੀ ਬਾਹਰ ਜੂਹ ਵਿਚ ਟੀਂ ਟੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। **ਅਵਗਣ ਬਾਧਿ ਚਲੀ ਦੁਖ ਆਗੈ ਸੁਖੁ ਤਿਸੁ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ॥** ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਸਮੇਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਦੁਖ ਅਵੱਸ਼ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਸੁਖ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। **ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਕੋ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਆ ਮਰਣ ਜੀਵਣੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ॥** ਹੇ ਨਾਨਕ! ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹਰੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਸਾਥ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾੜ ਦੀ ਕਹਿਰ-ਤਪਸ਼, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।




ਸੰਪਾਦਕੀ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜੂਨ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਯਾਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸੱਚ, ਧਰਮ, ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੀਤਾ ਮਹਾਨ ਬਲੀਦਾਨ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੋਸ਼ਨ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ, ਪਰਸਪਰ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਰਨਾਂ, ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ, ਊਚ ਨੀਚ ਦੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ, ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਨਫਰਤ, ਈਰਖਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਉਪਰ ਜ਼ੁਲਮ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀਨ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਉਚੀ ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ 'ਭਈ ਗਿਲਾਨਿ ਜਗਤ ਵਿਚ' ਨੂੰ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਤੋਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਲਹਿਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਸੱਚ ਧਰਮ, ਨਿਆਂ, ਬਰਾਬਰੀ, ਸ੍ਵੈਮਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਜੋ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਮੰਨ ਕੇ ਸ੍ਵੈਮਾਨ ਅਤੇ ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਬਖਸ਼ਦੀ ਸੀ। ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸਨ; ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਸੰਗਤ, ਸਾਂਝੀ ਪੰਗਤ, ਸਾਂਝਾ ਲੰਗਰ, ਸਾਂਝੇ ਖੂਹ ਅਤੇ ਬਉਲੀਆਂ, ਸਾਂਝੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ (ਜਿਵੇਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ) ਜਿਥੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਸਾਂਝਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ) ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਭਗਤ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ। ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਅਕਬਰ ਵਰਗੇ ਨੇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਤੁਅੱਸਬੀ ਮੁਲਾਂ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਅਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਵਰਗੇ ਤੰਗਦਿਲ ਤੁਅਸਬੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾ ਨੂੰ ਇਹ ਲਹਿਰ ਖਤਰਾ ਜਾਪੀ। ਕੂੜ ਨੂੰ ਸੱਚ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਨਾਲ ਕੂੜ ਦੀ ਕੰਧ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਸਦਾ ਹੀ ਭੈਭੀਤ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਨਣ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, (ਕੂੜ ਅਮਾਵਸ ਸੱਚ ਚੰਦਰਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹਿ ਚੜ੍ਹਿਆ) ਅਗਿਆਨਤਾ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਾਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨਤਾ ਗਿਆਨ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਐਸੀ ਦਸ਼ਾ ਹੀ ਮੁਗਲਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੰਦੀ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਝਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਲਹਿਰ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਈ, ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ, ਪੀਰੀ ਦੇ ਸੰਗ ਮੀਰੀ ਵੀ ਆ ਬਿਰਾਜੀ, ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਦੇਗ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਗ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੁਲਾਂਘ ਪੁੱਟੀ।

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰੂਪ 1601 ਤੋਂ 1604 ਤਕ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ, 11 ਭੱਟ ਆਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ 31 ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਅਨੂਠੀ ਤਰਤੀਬ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਾਰਜ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਅਤਿ ਸੂਝ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਬੀੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 14 ਅਗਸਤ 1604 ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰਿਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਥਾਂ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੇਖਿਆ ਪੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਭਗਤਿ ਜੋਗ ਕੌ ਜੈਤਵਾਰੁ ਹਰਿ ਜਨਕੁ ਉਪਾਯਉ॥
ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਪਰਕਾਸਿਓ ਹਰਿ ਰਸਨ ਬਸਾਯਉ॥

ਪੰਨਾ - 1406

ਜਨਕ ਰਾਜੁ ਬਰਤਾਇਆ ਸਤਜੁਗੁ ਆਲੀਣਾ॥
ਗੁਰ ਸਬਦੇ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ਅਪਤੀਜੁ ਪਤੀਣਾ॥

ਪੰਨਾ - 1408

ਭੱਟ ਕਲ੍ਹਸਹਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਬੁੱਧਿ ਦੇ ਮਾਲਕ (ਬਿਮਲ ਬੁਧਿ), ਜੂਨਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਹਰੀ ਦਾ ਰੂਪ (ਆਜੋਨੀ ਸੰਭਵਿਅਉ) ਪਰਾਏ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਪਰ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰ), ਅਪਾਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ (ਅਪਾਰੁਅਨੰਭਉ) ਭਰਮ ਅਤੇ ਭਟਕਣਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਭ੍ਰਮੁ ਭ੍ਰਾਂਤਿ ਦਹਣੁ) ਸੀਤਲ ਤੇ ਸੁਖਦਾਤੇ (ਸੀਤਲਨੁ ਸੁਖਦਾਤਉ), ਧਰਮ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਾਲੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 20 ਤੇ)




ਸੰਸਾ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਹੈ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਉਤਾਰਾ ਕਰਤਾ – ਬੀਬੀ ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਨੋਟ – ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਲੰਘ ਗਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀਦਾ ਜਾਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰੀਦਾ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਨ ਪਰ ਜੋ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸਮਝਾਇਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਕਿਸਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਪਿਛਲਾ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ।

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ॥
ਪੰਨਾ – 204

ਇਹ ਦੀਵਾਨ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ 9.11.86 ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ।

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥
ਪੰਨਾ – 256

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥
ਪੰਨਾ – 289

ਧਾਰਨਾ – ਪਿਆਰੇ ਜੀ, ਭਰਮ ਵਿਚ ਸੌਂ ਗਿਆ ਬੰਦਿਆ –2, 2.
ਤੇਰੀ ਸੁਤਿਆਂ ਰੈਣ ਵਿਹਾਣੀ –2, 2.
ਪਿਆਰੇ ਜੀ, ... –2.

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਲ ਕੇ ਬੋਲੋ ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ। ਆਪ ਸਾਰੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ ਅਤੇ ਆਪ ਸਾਰੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਸ਼ੋਭਤ ਹੋ। ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕਤੀਵੀਂ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਣ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਸਾ ਉਤਰ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ। ਸੰਸਾ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ? ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੰਸੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵੀ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਹੈ, ਕੀ ਪਾਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਕੀ ਲੈਕਚਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਕੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ, ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਹੀ ਸੰਸੇ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਅਤੇ ਅਗਿਆਨ ਵੱਸ ਜੀਵ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾ ਸਮੁੰਦਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੇ ਸੰਸਾ ਹਟ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੰਸਾ ਉਤਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦਾ ਆਦਮੀ ਭਟਕਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਡਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ ....॥ ਪੰਨਾ – 36

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਸਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ –

ਏ ਨੇਤ੍ਰਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ॥
ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ
ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ – 922

ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਪਰ ਸੰਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਤੇ 'ਮੈਂ' ਨੇ ਆਪਣਾ ਪਸਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ, ਹਉਮੈ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਹਉਮੈ ਨੇ ਸੰਸਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਤਾਂ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹਨੂੰ ਏਸਨੇ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਸੋ ਸੰਸਾ ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ignorance, ਭੁੱਲ ਦਾ –

ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ ਸੁਤਿਆਂ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥
ਪੰਨਾ – 36

ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆਂ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥
ਪੰਨਾ – 920




ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ, ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਖੇਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਨਹੀਂ ਬੀਤਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਾਸੀ ਲੱਖ ਨੜਿਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ, ਨੌ ਸੌ ਨੜਿਨਵੇਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਬੀਤੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਜਬੂਰ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਡਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੇਵਲ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਜੀਵ ਹੈ ਐਸਾ, ਜਿਹੜਾ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਨਾਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੱਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਬੁੱਧੀ ਬਹੁਤ ਘਟ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਬੁੱਧੀ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤਾਂ ਹੈ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਤਾਂ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਬੁੱਧੀ ਕੇਵਲ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਇਕ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਪਰਾ-ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ cosmic ਆਖਦੇ ਹਨ, ਸੁਚੇਤਨਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਹਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਜੋ ਬੁਧੀ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ -

ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਬੁਧਿ ਹਰਿ ਲਈ ਮੇਰੀ ਬੁਧਿ ਬਦਲੀ ਸਿਧਿ ਪਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 339

ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥
ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ॥ ***ਪੰਨਾ - 7***

ਜਿਹੜੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬੁਧੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਜਿਹੜੀ ਰੂਹਾਨੀ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬੁਧੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੇਪ ਰਿਕਾਡਰ ਦਾ ਐਨਟੀਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਰ ਖਿਚਦੇ ਚਲੇ ਜਾਈਏ, ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀ ਸਮਝ ਲਓ। ਉਹ ਜੇਕਰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਸੁਧ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਸੁਰਾ ਸਿਧ' ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਬੁਧੀ। ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਲਈਏ ਤਾਂ ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬੁਧੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਿਸੇ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਬੁਧੀ ਦਾ ਜੋ ਬਾਹਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤਕ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੰਮ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਮਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਮਨ ਹੈ, ਸੁਚੇਤ ਮਨ। ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ, ਉਹ ਅਰਧਚੇਤਨ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ, ਉਹ ਅਚੇਤ ਮਨ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਇਹਨੂੰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਵਾਲੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੁਧੀ ਹੈ, ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਤੀ ਪਈ ਬੁਧੀ ਹੈ, ਸੰਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਵਿਛੈਣੀ ਬੁਧੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸੰਸੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ -

ਸੰਸਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਹੈ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਇਕਿ ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਕਢਿ ਲਇਅਨੁ ਆਪੇ ਲਇਓਨੁ ਮਿਲਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਸੁਤਿਆਂ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੱਢ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਕਿਉਂਕਿ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇ ਅੰਦਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਜਾਗਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਬੁਧੀ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦੀ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਬੁਧੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਵਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਸ਼ਬਦ ਇਥੇ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਏਥੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਅਪਣਾਅ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਆਤਮ ਸੁਭਾ' ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।




ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਿ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇ॥
ਆਪਿ ਵਡਾਈ ਦਿਤੀਅਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਰਾਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਸੰਸਾ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਪੰਡਤ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਖਟ ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਉਸਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਡਿਗਰੀ ਵਗੈਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆ ਗਈ ਕਿ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਰੂਪ ਨਹੀਂ, ਰੇਖ ਨਹੀਂ, ਰੰਗ ਨਹੀਂ, ਭੇਖ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਪਰਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਆਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਵੀ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ, ਅਰਬਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ ਖਰਬਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਤਯਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਵਿਚ ਕੀ ਸਤਯਾ ਹੋਈ? ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤੋਂ ਅਰਬਾਂ ਗੁਣਾਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਸਤਕ ਬੁਧੀ ਜਾਗਰਤ ਹੋ ਕੇ, ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਲੇਕਿਨ ਸੁੰਨ ਦੀ ਜਾਗਰਤਾ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੁੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕਰਮ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖਿਆਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਰੌਰਵ ਨਰਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਗਰਮ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬੁਤ, ਵਿਭਚਾਰੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਚੰਬੇੜ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਾਮ ਵੀ ਗਰਮ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਗਰਮ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅੱਗ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਇਕ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ। ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਸਵਾਲ ਉਸਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਬੜੇ ਸਮਝਦਾਰ ਸੀ, ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਦਿਮਾਗ ਖਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਗਿਆਸਾ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਮਹਾਤਮਾ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਏਧਰਲੀਆਂ ਓਧਰਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਰਿੜਕਣ ਵਾਸਤੇ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਮਧਾਣੀ ਲੈ ਆਂਦੀ, ਨਿਕਲਣਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਚੁਪ ਕਰ ਗਏ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਬਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾ ਸਕੀਏ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਲਾਣੀ ਜਗਾਹ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਤੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁਛ। ਉਹ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਉਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਤਿੰਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਝਗੜਾਲੂ ਬੰਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਅੱਜ ਰੌਲਾ ਪਏਗਾ। ਸਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਵੀ ਉਥਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਸੋ ਉਹ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਸਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਖਟ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਛੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜਗਿਆਸਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਫਿਰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਫੇਰ ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਕੋਲ ਇਕ ਰੋੜਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਚੱਕ ਕੇ ਮਾਰਿਆ। ਖਟ ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਉਠ ਖਲੋਤਾ, ਬੜਾ ਗੁਸੇ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਨਾਲ ਹੱਥ-ਪਾਈ ਵੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਕੋ ਕਰਮ ਨਾਲ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤਿੰਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਪਛਤਾਏਗਾ, ਬੈਠ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣ।

ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖੇਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਕੋਈ ਕ੍ਰੋਧ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਉਸੇ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਪੁਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਸੋ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆ! ਦੇਖ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਰੋੜਾ ਮਾਰਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਿਐ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਰੋੜਾ ਮਾਰਨ ਤੇ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਪੀੜ ਦੀ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ? ਕੀ ਰੰਗ ਹੈ? ਕਿੰਨੀ ਲੰਮੀ ਹੈ? ਕਿੰਨੀ ਚੌੜੀ ਹੈ? ਕਿੰਨੀ ਭਾਰੀ ਹੈ? ਕੋਈ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਹੈ ਦਰਦ ਦੀ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹਦੀ ਕਾਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਦਰਦ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਪੀੜ ਤੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰੋਧ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਕੋਈ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ? ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਕੇਵਲ




ਅਸਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਬੋਲ ਕੰਬਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਉਤੇ ਪੜਦਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ! ਤੇਰੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਦਿਸਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪੀੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਕੋਈ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਆਤਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹਦੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ-

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥ ਪੰਨਾ - 2

ਵਿਗਾਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾਮ ਦੀਆਂ, ਪਰ ਕੱਢ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰੱਬ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਦੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੀ ਰੂਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਦੇ ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਹੋਏਗਾ? ਬਾਹਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਮਿਲਣੀ ਤਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ। ਰੱਬ ਤਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਕ ਭੁਲ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਸੰਸਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਸਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਵੀ ਦੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਈ ਮੈਂ ਰੋੜਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਡਲਾ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸੋ ਕਰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨਰਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਅਗਨ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅਗਨ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਹੈ ਤੇ ਰੋੜਾ ਵੀ ਮਿੱਟੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋਣ ਲਗ ਪਈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਸੰਸੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕੋਲ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਕਾਰਨ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਪੜਦਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਰੋਗ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰੋਗ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਜੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਹਉਮੈ ਦੁਖਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਉਹ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਕੁਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰੋ ਉਹ ਫੇਰ ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਪਰ ਮਨੁਖ ਵਿਚ ਐਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਉਮੈ ਵੜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹਦੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਦਿਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਖਮੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਕੇਵਲ ਹਉਮੈ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਖ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਜੰਮਣ ਦੀ, ਮਰਨ ਦੀ, ਦੁਖ ਦੀ, ਸੁਖ ਦੀ, ਹਾਣ ਦੀ ਲਾਭ ਦੀ ਜੇਕਰ ਹਉਮੈ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਰੋਗੁ ਨ ਤੁਟਈ ਹਉਮੈ ਪੀੜ ਨ ਜਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਹਉਮੈ ਦੀ ਪੀੜ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਬਿਨਾ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਗ ਨਹੀਓਂ ਜਾਣਾ,
ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਪੀੜ ਹੈ ਬੁਰੀ -2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬਈ ਹਉਮੈ ਵਾਲੀ ਪੀੜ ਹੈ ਬੁਰੀ -2, 2.
ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਰੋਗ ਨਹੀਓਂ ਜਾਣਾ,............ -2.

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਰੋਗੁ ਨ ਤੁਟਈ ....॥

ਪੰਨਾ - 36

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਮਰਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਟੁਟਦਾ -

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਰੋਗੁ ਨ ਤੁਟਈ ਹਉਮੈ ਪੀੜ ਨ ਜਾਇ॥
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਮਨਿ ਵਸੈ ਨਾਮੇ ਰਹੈ ਸਮਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 36

ਜੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਨਾਮ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਏ, ਭਰਮ ਤੇ ਅਵਿਦਿਆ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਨਾਮ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਸਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸਦੀ ਹੈ -

ਮਨ ਰੇ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹਿ ਤੂ ਫਿਰਿ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਪੰਨਾ - 36




ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਕਾਰਣ ਸੰਸੇ ਦਾ, ਦੁਖ ਦਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਵੇਦ, ਸਾਸ਼ਤਰ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੀ ਦਸਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹਦੀ ਸਮਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਹੈ? ਉਹ ਐਸਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਥੇ ਐਨਾ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਆਦਮੀ ਚੁਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ-

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੂੰਗੈ ਗੁੜੁ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ॥

ਪੰਨਾ - 334

ਕੀ ਦਸੇ, ਗੁੰਗੇ ਕੋਲ ਜ਼ੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ, ਅਜੇ ਤਕ ਕੋਈ ਬੋਲੀ ਬਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨਾਮ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਵਿਦਿਆ ਤੇ ਭੁਲ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਸੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਿੰਨ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਉਹ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਵਿਦਿਆ ignorance ਹੈ। ਤੀਜਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾ ਹੈ, ਭਰਮ ਹੈ। ਸੰਸਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗੱਲ ਦਾ। ਜੇ ਸੰਸਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤਕ ਉਹ ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਕੰਡੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਭਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਤੇ, ਸ਼ੱਕ ਇਹ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹਾਂ। ਇਹ ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਖੋਜ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨੀਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਤਸਬੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਸੰਸੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਤਕਲੀਫ ਕਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਗ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਜੇ ਜਾਗ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸਿਕੀ' ਸੀ। ਉਹ ਬੜਾ ਸ਼ਕੀ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਸਿਕਓਰਿਟੀ ਦਾ ਐਨਾ ਜਬਰਦਸਤ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਪਰ ਸਤਵੀਂ ਮੰਜਲ ਤੇ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਮੰਜਲ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਥਾਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਖਲੋਣ ਵਾਸਤੇ। ਛੇਵੀਂ ਮੰਜਲ ਤੱਕ ਸਿਪਾਹੀ ਖਲੋਂਦੇ ਸਨ। ਸੱਤਵੀਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਸੌਂਦਾ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਐਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਤੋੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਅਟੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੌੜੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਤਾਲੇ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਉਪਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜਾ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਦੌੜ ਗਿਆ। ਇਹਦੀ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਈ, ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹਦੀ ਬਹੁਤ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ, ਅਮੀਰਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਘੋਰ ਵਣ ਸੀ ਇਸਨੇ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਨਾਹ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਉਥੇ ਇਕ ਹਲਕੀ ਹੋਈ ਗਿਦੜੀ ਆ ਗਈ। ਉਸ ਗਿਦੜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਲੱਤ ਵੱਢ ਖਾਧੀ। ਪਟ ਵੱਢ ਲਿਆ ਤੇ ਬੜਾ ਰੋਇਆ। ਕੋਲ ਹਥਿਆਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਟੁਟੀ ਹੋਈ ਲੱਕੜੀ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਿਦੜੀ ਨੇ ਵੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੂਜੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਬਹੁਤ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਤਰਸ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਖਮ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ਖਮ ਤੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਲਾ ਦੇਵੇ। ਸੋ ਉਹ ਪੁਛਦਾ ਪੁਛਾਂਦਾ ਇਕ ਘਾਵ ਬੰਨਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜੋ ਜ਼ਖਮ ਤੇ ਮਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਦੇ ਸਨ - ਜਰਾਹ ਦੇ ਪਾਸ। ਉਸ ਜਰਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਧੇਲਾ ਲਵਾਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਦਵਾਈ ਦਾਰੂ ਕਰਾਂਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਫਲਾਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਵਕਤ ਖਰਾਬ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀ ਜੋ ਇਹ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀ ਪਤਾ ਮੈਂ ਕੱਲ ਨੂੰ ਫੇਰ ਰਾਜਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂ, ਤੈਨੂੰ ਫੇਰ ਵੱਡਾ ਉਹਦੇਦਾਰ ਬਣਵਾ ਦਿਆਂ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਭਲਾ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨਹੀਂ ਭੁਲਾਂਗਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਉਹ ਐਸਾ ਅੜਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਤੇ ਪੱਟੀ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਉਥੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲ ਪਿਆ। ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਮਿਲ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਪੁਛਿਆ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਐਨਾ ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਪਰਸੋਂ ਹੀ ਰਾਜਾ ਸੀ ਤੇ ਫਲਾਣੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਇਜ਼ਤ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਬਹੁਤ ਫੌਜਾਂ ਸਨ ਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਖੀ ਵੀ ਫੌਜਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੀ




ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਬੇਇਮਾਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਸਨ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ਬਰਖਲਾਫ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਨ੍ਹੇ ਮੇਣੇ ਮਾਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮੈਨੂੰ ਗਿਦੜੀ ਨੇ ਵਢ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਧੇਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮੰਗਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਗੀਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਵਕਤ ਤਾਂ ਵੱਡਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਤੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਹ ਭਾਵੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਜਦੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਵਡਿਆਂ ਵਡਿਆਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਇਨਸਾਨ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਦਾਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚਲ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਇਲਾਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਆਸਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਛਕ, ਵਸਤ੍ਰ ਵੀ ਮਿਲਣਗੇ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਮੈਂ ਇਲਾਜ ਵੀ ਕਰਾਂਗਾ।

ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ, ਜ਼ਖਮ ਵੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਵਸਤ੍ਰ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਮੇਰੇ ਪੱਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਖਹਿੜਨ ਲਗ ਪਿਆ ਤੇ ਧਕਮ ਧੱਕੀ ਹੋ ਗਏ, ਇਹ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਐਨੇ ਵਿਚ ਏਹਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹਣ ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਪਏ ਹਨ। ਗੋਲੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਬਰਛੇ ਪਏ ਹਨ, ਹੋਰ ਸਸ਼ਤਰ ਪਏ ਹਨ। ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਦੂਰ ਸਿੱਟਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਸੱਤਾਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਐਨੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਹਾਲਤ ਵੀ ਠੀਕ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ –

ਧਾਰਨਾ – ਨਰਪਤ ਏਕ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੋਇਆ
ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ ਜੀ –2, 2.

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ॥
ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ॥ *ਪੰਨਾ – 657*

ਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੜੀ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਫੁਰਮਾਈ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ, ਆਪ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਜਦ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸੀਗਾ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਰੋਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਧੀ, ਭੁਖਾ ਰਿਹਾ, ਤਿਹਾਇਆ ਰਿਹਾ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਦਾ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਾ ਹੁਣ। ਮੈਂ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਏਥੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਭਰਮ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਬਈ ਇਹ ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ?

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ॥
ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ॥ *ਪੰਨਾ – 657*

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਨਦੇ ਸੀ ਪਰ ਵੈਸਾ ਨਿਕਲਿਆ ਨਹੀਂ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਸ ਲਗ ਗਈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਖਰੀਦਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਕਾਨੇਰ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੰਗਾ ਨਗਰ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਉਥੋਂ ਨਹਿਰ ਨਿਕਲਣੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਥੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨ। ਲੋਕ ਕਾਫੀ ਸਿਆਣੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਸੀ। ਉਧਰ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਸੱਤ ਅੱਠ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਏ। ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਹਨੂਮਾਨਗੜ੍ਹ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘੇ, ਸਰੂਪ ਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਉਥੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਟਿੱਬੇ ਹਨ, ਅੱਧ ਅੱਧ ਮੀਲ ਚੌੜੇ ਹੋਣਗੇ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਤੇ ਉਚੇ ਉਚੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦੋ ਕੁ ਟਿੱਬੇ ਲੰਘ ਕੇ ਅਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪਿਆਸ ਲਗ ਆਈ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਲਗ ਗਈ ਹੈ ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ




ਪਾਣੀ ਮਿਲੇਗਾ? ਦੂਜੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੱਸ ਮੀਲ ਦੂਰੀ ਤੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਿਛੇ ਚਾਰ ਮੀਲ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਅੱਗੇ ਦਸ ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਉਹ ਰੜੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਦੇਖੋ! ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ ਪਾਣੀ। ਉਹ ਦੇਖੋ ਮੈਨੂੰ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵੀ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤਕ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚੰਗਾ ਚਲ ਤੇਰਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਦਰਖਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲਗਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣੈ ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਅੱਗੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਨਹੀਂ ਏਥੇ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਅੱਗੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਿਰਨ ਵਿਚਾਰਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਮਰ ਖਪ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਰੋਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਮਾਨ ਨੀਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨੀਲਾ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਪਰ ਚਲੇ ਜਾਓਗੇ, ਹੋਰ ਨੀਲਾ ਲਗੇਗਾ, ਹੋਰ ਉਪਰ ਜਾਓਗੇ ਹੋਰ ਨੀਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ –

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ॥ ਪੰਨਾ – 657

ਐਸਾ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਨਕਲੀ ਚੀਜ਼ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਦੀ ਵੀ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਸੈਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਅਦ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਪ ਪਿਆ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਲਾਠੀ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਨਾਲੇ ਟਾਰਚ ਲਿਆਂਦੀ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਟਾਰਚ ਫੜਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਸੱਪ ਦੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰੀ, ਐਵੇਂ ਨਾ ਨੱਠ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਜ਼ਰਾ ਪਿਛੇ ਹਟ ਜਾਹ ਮੈਨੂੰ ਟਾਰਚ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲੈਣ ਦੇ। ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਈ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਤਾਂ ਸੱਪ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਰਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਰਮ ਕੋਈ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਖਿਆਲ ਦਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕ ਨਹਿਰ ਬਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਪੁਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਲੱਕੜਾਂ ਗੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਡੀ ਨਾ ਮਾਰੇ ਵਿਚ। ਉਹ ਚਾਰ ਪੰਜ ਬੰਦੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਟੁਰ ਪਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਉਹ ਦੂਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਧਾੜਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਣੇ ਸਨ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇਗਾ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਚਾਰ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ! ਉਹ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਾਂ ਨੇ ਕਾਬੂ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਵੀ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਾਂ ਨੱਠ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਟਾਂ ਰੋੜੇ ਮਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਪੱਲਾ ਭਰ ਲਿਆ ਰੋੜਿਆਂ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ ਰੋੜਾ ਲੱਕੜ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਤੇ ਕੁਝ ਖੜਕਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਲੱਕੜ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ, ਬਈ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਆ ਜਾਓ। ਉਹ ਬਾਕੀ ਡਰਦੇ ਫੇਰ ਵੀ ਨਾ ਆਉਣ। ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾਈ ਕਿ ਮੈਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਲੱਕੜ ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਿੰਨਾ ਭਰਮ ਪਿਆ, ਇਸਨੂੰ ਸੰਸਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰਮ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ –

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ॥

ਪੰਨਾ – 657

ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਵਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਵਖਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਹ ਕੇਵਲ ਭਰਮ ਸੀ ਕਿ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੋਰ ਹੈ –

ਮਾਧਵੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ ਭ੍ਰਮੁ ਐਸਾ॥
ਜੈਸਾ ਮਾਨੀਐ ਹੋਇ ਨ ਤੈਸਾ॥
ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ – 658

ਸੋ ਫੇਰ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹਕੇ ਦਸਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਤੇ ਬੈਠਾ ਬੈਠਾ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਦੁਖ ਲੱਗਾ–

ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ – 658

ਸੋ ਸਾਡੀ ਵੀ ਉਹ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੋਣ ਤੇ ਦੁਖ ਲੱਗਾ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਮਪਦ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ ਤੇ ਜੀਵ ਬਣ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਅਵਿਦਿਆ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਚੇਤਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਜਿਵੇਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਅਗੇ, ਧੁੱਪ ਦੇ ਅੱਗੇ




ਛਾਨਣਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮੋਰੀਆਂ ਵਾਲਾ ਮੰਜਾ ਡਾਹ ਦੇਈਏ, ਉਥੇ ਪਰਛਾਵਾਂ ਤੇ ਲਾਈਟ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਛਾਨਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਗੋਲ ਗੋਲ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਆਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਵਖਰਾ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੋਚ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਖਰਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਹੈ, ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਅਵਿਦਿਆ ਨੇ, ਮਾਇਆ ਨੇ, ਭਰਮ ਨੇ, ਇਹ ਵਖਰਾ ਵਖਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਜੀਵ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਵਖਰਾ ਵਖਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਬਣ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣ ਗਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਸਿਖ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਾਂ। ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਨ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਕਮਲੇ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਨ–

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜਗੁ ਕਮਲਾ ਫਿਰੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰੀ ਆਇਆ॥

ਪੰਨਾ – 644

ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪਾਗਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ, ਪਾਗਲਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਜਿੰਨੀ ਅਕਲ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸੋ –

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ॥
ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛੁਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ – 644

ਆਪ ਹੀ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਹੈ –

ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਹਿ ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ – 658

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਰੱਸੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸੱਪ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਦਰਅਸਲ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਭਰਮ ਕਰਕੇ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਕਰਕੇ –

ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਿ ਪਰੇ
ਅਬ ਕਹਤੇ ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ॥ ***ਪੰਨਾ – 658***

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨੱਥ ਮਛਲੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੰਦ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਗਨ, ਪਰ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੋਨਾ। ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੋ –

ਸਰਬੇ ਏਕੁ ਅਨੇਕੈ ਸੁਆਮੀ ਸਭ ਘਟ ਭੋੁਗਵੈ ਸੋਈ॥

ਪੰਨਾ – 658

ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ–

ਕਹਿ ਰਵਿਦਾਸ ਹਾਥ ਪੈ ਨੇਰੈ ਸਹਜੇ ਹੋਇ ਸੁ ਹੋਈ॥

ਪੰਨਾ – 658

ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਵਿਦਿਆ ਨੇ ਚੇਤਨ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੰਡ ਦਿਤਾ।

ਸੋ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ, ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਸੋ ਜੋ ਚੇਤਨ ਹੈ, ਇਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਵੀ ਰਖਾ ਲਿਆ ਤੇ ਰੂਪ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਲੈ ਲਈ। ਜਿਵੇਂ ਰੱਸੀ ਲੈ ਲਓ ਤੁਸੀਂ, ਮੰਜਾ ਹੈ, ਰੱਸੀ ਕਾਹਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮੁੰਜ ਦੀ। ਮੁੰਜ ਕਿਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ। ਕਾਰਜ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਿਕਲੀ ਹੋਵੇ। ਪਾਣੀ ਕਿਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਗੈਸਿਜ਼ ਦਾ, ਹਾਈਡਰੋਜਨ ਤੇ ਆਕਸੀਜਨ। ਜਿਹੜੀ ਅੱਗ ਹੈ, ਉਹ ਭਲਾ ਕਿਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਉਹ ਹਵਾ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹਵਾ ਕਿਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਅਕਾਸ਼ ਦਾ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਕਿਸਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਤੱਤ ਦਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਮਾਇਆ ਹੈ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਅੰਸ਼। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਸਹਿਤ ਮਾਇਆ ਅਵਿਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਇਆ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਹਉਮੈ ਦਾ, ego ਦਾ –

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ॥

ਪੰਨਾ – 946

ਤੇ ਹਉਮੈ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਸ਼ਬਦ ਦਾ, ਨਾਮ ਦਾ। ਸ਼ਬਦ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ, ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵਖਰੀ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਭਲਾ ਵਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਧਾਰਾ ਸਰੂਪ ਬਦਲਦੀ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਧਾਰਨਾ – ਊਚ ਨੀਚ ਮਹਿ ਜੋਤ ਸਮਾਣੀ,
ਘਟ ਘਟ ਮਾਧਉ ਜੀਆ –2, 2.

ਪੰਨਾ – 617

ਜਿੰਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਨਸਪਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਹੈ –




.... ***ਸਗਲ ਦੂਧ ਮਹਿ ਘੀਆ॥***

ਪੰਨਾ - 617

ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਧ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਿਓ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਕਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਊਚ ਨੀਚ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਧਉ ਜੀਆ॥

ਪੰਨਾ - 617

ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਰੂਪ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਜੋਤ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਜੋਤ ਕੀ ਹੈ? ਭਰਮ illusion ਹਟ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ,
ਤਬ ਖ਼ਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖ਼ਾਲਸ ਜਾਨੈ॥ ***(ਖਾਲਸਾ)***

ਜੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਭਰਮ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜੀਵ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ -

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਪਦਵੀ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਜੋਤ ਦਾ ਆਤਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗ ਗਈ ਤੇ ਭਰਮ ਹਟ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸਾਰਾ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪੇ ਹੀ, ਏਥੇ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਆਪੇ ਆਪ ਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ '੧' ਇਕ ਅੱਖਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਸ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿੱਤੀ, ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀ 'ੳ' ਓਂਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਏਕਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ, ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਤਕ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ, ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਦਰਖਤ ਹੈ ਬਰੋਟੇ ਦਾ, ਬੋਹੜ ਦਾ। ਉਸਦਾ ਬੀਜ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਦਰਖਤ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਬੀਜ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਗੋਲਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਬੀਜ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ ਦਿਖਲਾਈ॥
ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਥੰਮ੍ਹਿਓ ਪਾਸਾਰਾ॥
ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ॥
ਕਵਨ ਰੂਪ ਦ੍ਰਿਸਟਿਓ ਬਿਨਸਾਇਓ॥
ਕਤਹਿ ਗਇਓ ਉਹੁ ਕਤ ਤੇ ਆਇਓ॥
ਜਲ ਤੇ ਊਠਹਿ ਅਨਿਕ ਤਰੰਗਾ॥
ਕਨਿਕ ਭੂਖਨ ਕੀਨੇ ਬਹੁ ਰੰਗਾ॥
ਬੀਜੁ ਬੀਜਿ ਦੇਖਿਓ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰਾ॥
ਫਲ ਪਾਕੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰਾ॥ ***ਪੰਨਾ - 736***

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਗਲਤ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ ਸਗਲ ਦੂਧ ਮਹਿ ਘੀਆ॥
ਊਚ ਨੀਚ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਧਉ ਜੀਆ॥
ਸੰਤਹੁ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਹਿਓ॥
ਪੂਰਨ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਸਰਬ ਮਹਿ ਜਲਿ ਥਲਿ ਰਮਈਆ ਆਹਿਓ॥
ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਨਾਨਕੁ ਜਸੁ ਗਾਵੈ ਸਤਿਗੁਰਿ ਭਰਮੁ ਚੁਕਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 617

ਜਦੋਂ ਭਰਮ ਚੁਕ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੀ ਦੇਖਿਆ -

ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 617

ਸਾਰੇ ਹੀ ਝਗੜੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਰਮ ਚੁਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਵਿਦਿਆ, illusion ਤੇ egnorance ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -




ਧਾਰਨਾ - ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਦੀ ਵਾਸਾ
ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਦੇਖ ਲੈ ਮਨਾ -2, 2.
ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਜੀ, ਦੇਖ ਲੈ ਮਨਾਂ,
ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਓ ਦੇਖ ਲੈ ਮਨਾ -2, 2.
ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਦਾ ਵਾਸਾ,....... -2.

ਧਨ ਪਿਰ ਕਾ ਇਕ ਹੀ ਸੰਗ ਵਾਸਾ ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਕਰਾਰੀ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ - 1263

ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਇਕੱਠੇ ਹਨ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ -

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 624

ਹੈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤੇ ਸਮਝਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਸਾਧਨ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਾਲ -

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਹਉਮੈ ਭੀਤਿ ਤੋਰੀ ਜਨ ਨਾਨਕ ਮਿਲੇ ਬਨਵਾਰੀ॥

ਪੰਨਾ - 1263

ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੰਧ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸੇ ਨੇ ਹੀ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਹਸੈ ਜੀਉ ਮਲੀਣੁ ਹੈ ....॥ ਪੰਨਾ - 919

ਇਹਦਾ ਜੀਵ ਮਲੀਨ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ। ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਮੈਲ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਸੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੂਰਾਇਓ॥

ਪੰਨਾ - 624

ਜਿਵੇਂ ਭੰਬੀਰੀ ਦਾ ਪੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਖੰਭ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਕਾਗਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿਓ, ਜਿਥੇ ਸਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੱਬੀ ਜਾਓ, ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਕਾ ਜਿਹਾ ਪਰਦਾ ਹੈ, ਪਰਦਾ ਕਾਹਦਾ, 'ਮੈਂ' ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਬੱਸ ਸਾਰਾ ਰੌਲਾ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥

ਪੰਨਾ - 1102

ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ! ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਓ, ਪਰ ਮੈਂ ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ -

ਜੋ ਉਪਜਿਓ ਸੋ ਬਿਨਸਿ ਹੈ ਪਰੋ ਆਜੁ ਕੈ ਕਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ - 1430

ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰ ਹੀ ਨਾ, ਸਰੀਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਪ੍ਰਾਣੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਸਥੂਲ ਸਰੀਰ, ਚਾਹੇ ਧਰਤੀ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਹੈ, ਚੰਦਰਮਾ ਹੈ, ਤਾਰੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ 'ਮੈਂ' ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ। ਕਹਾਂਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੇ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਬਣਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਰੱਬ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੂਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ॥
ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ॥

ਪੰਨਾ - 1376

ਜਿਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੁਣ।

ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਝਗੜਾ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ignorance ਹੈ, ਇਹੋ ਹੀ ਮਾਇਆ, ਇਹੋ ਹੀ illusion ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਇਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸੇ ਭਰਮ ਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਰਮ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸਨੂੰ, ਪਹਿਲਾਂ ਭਰਮ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਹਾਂ, ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਵਖਰਾ ਵਖਰਾ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਤੇ ਇਸਦੀ ਪਕੜ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਇਕੋ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਪੰਨਾ - 846

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੰਨਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਹੀ ਸਿਖ ਹੈਂ, ਆਪਣੀ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਹੀ ਸਿਖ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਹੀ ਚੇਲਾ ਹੈਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਰਤ




ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਖਲਾ ਫੀਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਖੀ ਦੀ ਇਹੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਇਹਨੂੰ ਫੇਰ ਸੋਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਦਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਰਖ, ਪਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ 'ਮੈਂ' ਭਾਵ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤੂੰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਤੂੰ ਮੁਰੀਦ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।
ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 3/18

ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਰਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਰਹੋ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ -

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ ਪੰਨਾ - 1413

ਜਿਹੜਾ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਹੈ ਸਿਰ ਰੂਪੀ, ਇਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹ ਦੇ, ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਕੁਝ ਬਣਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ। ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੂੰ ਮੰਗਦਾ ਹੈਂ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇਈ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮੰਗਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ॥

ਪੰਨਾ - 681

ਉਹ ਤਾਂ ਦਈ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਾਂ। ਸੋ ਇਹ ਵੱਡਾ ਭਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭੇਦ ਦਾ ਭਰਮ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬਈ ਮੈਂ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਲੋਕ ਚੰਗਾ ਕਹਿਣ। ਲੋਕ ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਕਰਤਾ' ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਬਣਨਾ, ਇਹ ਦੂਜਾ ਕਰਤੱਤੂ ਭਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੀਜਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬੁਧੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਆਤਮਾ ਸੱਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਬੁਧੀ ਵਿਚ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਣ ਨਾਲ ਐਸੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਿਖ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਈਸਾਈ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਦੁਖੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੁਖੀ ਹਾਂ, ਸਾਰਾ ਦ੍ਵੰਦ ਇਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਿਕਾਰ ਭਰਮ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਰ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਹੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਜਬ ਅਕਾਰੁ ਇਹੁ ਕਛੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸਟੇਤਾ॥ ਪੰਨਾ - 290

ਜਦੋਂ ਆਕਾਰ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਦ ਕਿਥੇ ਸੀ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਥੇ ਸਨ? ਕਿਥੇ ਸੀ ਕੋਈ ਪੀਰ, ਕੋਈ ਪੈਗੰਬਰ, ਗੁਰੂ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਲਦਾ ਹੈ।

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨ੍ਹੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 463

ਦੂਜੀ ਕੁਦਰਤ ਆਪੇ ਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਗਤ ਹੋਰ ਹੈ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਹੋਰ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ। ਸੋ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖਾ! ਤੂੰ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਜਾਹ, ਤੂੰ ਹੰਗਤਾ ਧਾਰ ਕੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਪਸਾਰੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਤੂੰ ਜੀਵ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਕੂਟਸਥ ਜੀਵ ਬਣ ਗਿਆ, ਬੁੱਧੀ ਰਲ ਗਈ ਇਸ ਵਿਚ। ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ, ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਵੇਂ ਸਮਾਂ ਨਾ ਜ਼ਾਇਆ ਕਰ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਝੂਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰ, ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਐਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰ। ਤੂੰ ਸਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ -




ਇਸ ਪਉੜੀ ਤੇ ਜੋ ਨਰੁ ਚੂਕੈ ਸੋ ਆਇ ਜਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਦਾ॥
ਪੰਨਾ - 1075

ਨਾ ਫੇਰ ਇਹ ਮੌਕਾ, ਨਾ ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗੇ। ਨਾ ਫੇਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਹੁਣ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ ਭਰਮ illusion ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਗਿਆਨਤਾ (ignorance) ਦੇ ਅੰਦਰ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ, ਨਾ ਧੀ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਪੁਤ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਾਰਾਂ, ਕੋਠੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਪੈਸਾ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਆਇਆ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾ ਆਇਆ -

ਆਵਨ ਆਏ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮਹਿ ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਪਸੁ ਢੋਰ॥
ਪੰਨਾ - 251

ਕਹਿੰਦੇ ਏਹੋ ਗੱਲ ਹੀ ਬੁਝਣ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਤੂੰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਬੁਝੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਢੋਰ ਹੈਂ। ਪਸ਼ੂ 25% ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 50% ਤੱਕ ਜਾਗਦੇ ਹਨ। ਗਧੇ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 25-26% ਜਾਗ ਹੈ, ਸਾਰੀਆਂ ਉਲਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਢੋਰ ਹੈ, ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਪਸ਼ੂ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰ ਵਕਤ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਖਰਾ ਹੋ ਕੇ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਇਸਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਥੰਮ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਇਸ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪਿਲਰ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਥਮਲਾ ਹੀ ਗਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਬੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ -

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ॥
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 684

ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 684

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹੈ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ -

ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 684

ਕਦੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਦਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਵੀ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਸਦਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਕੱਲਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ, ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਾ ਉਸਦਾ ਕੋਈ 'ਆਦਿ' ਹੈ ਨਾ ਅੰਤ ਹੈ, ਉਹ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੁਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੀ ਫਿਲਮ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਐਸਾ ਕੈਮਰਾ ਹੈ ਉਹ ਐਸੀ ਅੱਖ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਦੇਖਦੀ ਹੈ -

ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ॥ ਪੰਨਾ - 12

ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਹੀ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ, ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੀ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸਦੀ। ਉਸਦੇ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਕੰਨ ਹਨ, ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਹਨ। ਸਭ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈਂ, ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਬੰਦਾ ਉਸਨੂੰ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਜਿਧਰ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ, ਭਜਨ ਮੈਂ ਬਥੇਰਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਮ ਰਾਮ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਭਾਈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਤੂੰ ਅਜੇ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ, ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੜਕ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ -

ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 285

ਫੇਰ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਤਿਸੁ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 285

ਉਹ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀ ਹੈ? ਹੈ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰੇ, ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਉਸਦਾ ਭਰਮ ਟੁਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ॥
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਤਾਈ॥
ਪੰਨਾ - 684

ਉਹ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਅਖੰਡ ਜੋਤੀ ਹੈ। ਆਕਾਸ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਕਰਕੇ ਵਖਾਓ ਭਲਾ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ ਬਾਹਰ ਵੀ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ। ਏਥੇ ਬੇਅੰਤ




ਬਰਤਨ ਰਖ ਦਿਓ, ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਵਿਚ ਆਕਾਸ਼ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਡੰਡਾ ਮਾਰਕੇ ਬਰਤਨ ਭੰਨੀ ਜਾਓ ਉਹ ਆਕਾਸ਼ ਕਿਧਰੇ ਵਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਤਿ, ਚਿਤ, ਅਨੰਦ, ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਾਰ ਗੁਣ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਗੁਣ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਣ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਚਿਤਵ ਲਓ ਉਹ ਗੁਣ ਵੀ ਉਸ ਪਰਮ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਸੱਤ ਚਿਤ ਅਨੰਦ, ਸਤਿ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਤੇ ਚੇਤਨ ਬ੍ਰਹਮ, ਚੇਤਨ ਸਭ ਦੇ ਜਾਨਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ। ਫੇਰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਰਿਆ, ਸਭ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਬੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਧੀਆਂ, ਪੁਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹਦਾ ਮਨ ਲਗਦਾ ਹੈ-

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 684

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਉਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਇਹਦੇ ਭਰਮ, ਸੰਸੇ ਦਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਪੰਜ ਤਾਂ ਚੋਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਇਕ ਚੋਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਇਕ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੀ ਲੈ ਲਓ। ਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ ਘੰਡੇਹੇੜੇ ਦਾ ਸਾਜ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਜ ਸੁਣ ਕੇ ਲਿਟਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਐਨਾ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਫੜ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਕੋ ਹੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕਿੰਨਾ ਤਕੜਾ ਹੈ। ਫੇਰ 'ਸਪਰਸ਼', ਹਾਥੀ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਥਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਫੇਰ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵਿਚ ਫੂਸ ਪਾ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਥੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਪਰਸ਼ ਦੀ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪੈਰ ਕਿਥੇ ਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧੜੰਮ ਕਰਕੇ ਟੋਏ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਨੁਖ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਪਰਵਾਨਾ ਹੈ, ਲਾਈਟ ਕਰ ਦਿਓ, ਦੀਵਾ ਜਲਾ ਦਿਓ, ਦੇਖੀ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਭ ਮਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਰੂਪ ਦੀ ਐਨੀ ਖਿਚ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਵੀ ਆ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੱਛੀਆਂ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬਾਕੀ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਫਸੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕੁੰਡੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਆਪ ਆ ਕੇ ਵੀ ਉਸੇ ਕੁੰਡੀ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕੁੰਡੀ ਤੇ ਲਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾ ਲੈਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੰਧ ਹੈ, ਭੰਵਰਾ ਫੁੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੁਲ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚੇ ਹੀ ਦਬਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੇ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਨੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਿਰਨ ਵਿਚ, ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੀਭ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੱਛੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੰਜੇ ਰੋਗ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜੇ ਹੀ ਹਨ। ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ, ਸ਼ਬਦ। ਮਨੁੱਖ ਇਹਨਾਂ ਪੰਜਾਂ ਰੋਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਗ, ਦ੍ਵੈਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਇਸਨੂੰ ਨਿਕਲਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਨੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਹਨ, ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਜੰਗਲ ਹੀ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਰੁਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਭਿਮਾਨ ਰਾਜ, ਰੂਪ, ਮਾਲ, ਜੋਬਨ ਪੰਜੇ ਠੱਗ ਹਨ। ਇਕ ਇਕ ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ, ਰਾਗ ਦਾ ਹੀ ਅਭਿਮਾਨ ਲੈ ਲਓ। ਜਿਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਆ ਗਈ ਉਹ ਫਿਰ ਦੇਖਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ'






ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ
(Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਨੀਂਦ

ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਤੋਂ ਪੰਜ ਵਜੇ ਵਿਚ ਉਠਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਸਤੀ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਆਲਸ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਸਿਥਿਲਤਾ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠੋ। ਆਲਸ ਨੂੰ, ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦਿਓ। ਸੁਸਤੀ, ਆਲਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਨੀਂਦ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨੀਂਦ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਸੌਂ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ, ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤਿਤ੍ਵ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਆਰਥਕ ਹਾਲਤ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ। ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਚੇਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨੀਂਦ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਾਰੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਾ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸੋਵੋ। ਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਲੈ ਕੇ ਸੌਂਵੋਂਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਆਉਣਗੇ, ਡਰ ਲਗੇਗਾ, ਸਵੇਰੇ ਉਠਣ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਥੱਕੇ ਪਏ ਹੋ।

ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਵਿਆਮ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਆਵੇਗੀ, ਸਿਰ ਥੱਲੇ ਸਰ੍ਹਾਣਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਚਾ ਰੱਖੋ, ਸਿਰ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਪਰ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸਿਰ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੋਂਗੇ ਤਾਂ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਹਵਾ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਰਸ ਬਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਾਰਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਸਰ੍ਹਾਣਾ ਨਰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਸਤਰਾ ਸਖਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੰਜਾ ਸਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੇਟ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਉਸ ਨਾਲ ਸੱਜੀ ਨਾਸਕਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾਣਾ ਪਚਾਉਣ ਦੀ ਵਧੇਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ, ਵਧੇਰੇ ਗਰਮਾਈ ਮਿਲੇਗੀ। ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਸ੍ਵਾਸ ਲਵੋ ਜਿੰਨੇ ਲੰਮੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਪੇਟ ਦੀ ਹਰਕਤ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਸ੍ਵਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੱਢੋ, ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਲਵੋ, ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ, ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੋ, ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਦਸ ਗਿਣੋ, ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਦਸ ਗਿਣੋ, ਫੇਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੇਟੋ, ਹਾਰਟ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧੇ ਲੇਟੋ, ਸ਼ਵਆਸਨ ਕਰੋ, ਡਾਇਫਰਮੈਟਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸ੍ਵਾਸ ਲਵੋ (ਪੇਟ ਰਾਹੀਂ)। ਦਸ ਵਾਰੀ ਅੰਦਰ ਸ੍ਵਾਸ ਲਵੋ, ਦਸ ਵਾਰੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ, ਸ੍ਵਾਸ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਵੋ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਸ੍ਵਾਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋਵੋ, ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕੋਈ ਝਟਕੇ ਨਹੀਂ ਲਗਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਸ੍ਵਾਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਤੇ ਹਲਕੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੋ, ਸ੍ਵਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਸ੍ਵਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ ਵਾਰੀ ਕਰੋ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਸ ਵਾਰੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲੇਟ ਕੇ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਦਸ ਵਾਰੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੇਟ ਕੇ ਕਰੋ, ਫੇਰ ਸਿੱਧੇ ਲੇਟ ਕੇ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਓਗੇ, ਸਿਥਲ ਹੋ ਜਾਓਗੇ ਤੇ ਚੰਗੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਸਕੋਗੇ।

ਗਲੈਨ ਵਿਊ ਦਾ ਬਣਨਾ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਰੋਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਈ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਤਾਂਘ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਥੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਣ। ਐਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਢੂੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਕਈ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਗਲੈਨ ਵੀਊ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਹ ਕਾਫੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ, ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ, ਕਾਫੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਗਏ, ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਕਮਰੇ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਦਫਤਰ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਹਾਲ ਕਮਰਾ ਸੀ, ਇਕ ਢਾਣੀ ਤੇ ਇਕ ਨਾਲ ਛੋਟੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਹੋਰ ਸੀ ਪਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਾਫੀ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੀ, ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਘਾਹ ਹੀ ਘਾਹ ਵਧਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਖਿੜਕੀਆਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਪਏ ਸੀ, ਛੱਤ ਵਿਚ ਛੇਕ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਥਾਂ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉਹ ਘਰ ਖਰੀਦਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ, ਜੋ ਇਕ ਨੇਵੀ ਦਾ ਏਅਰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡਾਨ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਚੀ ਸਾਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਾਈਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੜਿੱਕਾ ਲੱਗੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲੋਕੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਇਹ




ਸਵਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਜੱਜ ਨੂੰ ਗੱਲ ਠੀਕ ਲੱਗੀ, ਅਸੀਂ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅੜਚਨ ਆਈ, ਪਹਿਲੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਾਡੀ ਇਮਾਰਤ ਕਾਂਊਟੀ (ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ) ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕੀ ਇਹ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਊਟ ਪਟਾਂਗ, ਕੋਈ ਗਲਤ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾ ਨਾ ਹੋਈਏ। ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਧ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਹਿਣੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਕਈ ਬਿਲਡਿੰਗ ਇਨਸਪੈਕਟਰ, ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ, ਕਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ, ਕੋਈ ਹੈਲਥ ਵਾਲੇ, ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਟੈਕਸ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਾਂਤਾ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਖਬਰ ਪਤਾ ਦਿਤਿਆਂ ਆ ਧਮਕਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਹ ਹੀ ਸੋਚਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀ ਹੀ ਨੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਬਿੱਲੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਡਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂ ਤਰਖਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, 4 ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪਲੱਸਤਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆ ਗਏ, ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ।

ਐਨੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸੰਭਾਲੇ। ਐਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅੱਛਾ ਲੱਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਇਕ ਸੁਪਨਾ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸੰਸਥਾ ਬਣੇ ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਐਨੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਸ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਕਰਕੇ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਫੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਿਸ ਚਰਚ ਵਿਚ ਉਹ ਸੀ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਬ ਦੇ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚਰਚ ਛੱਡਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਦਿਆਲਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੁੜਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਐਨ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਰੋਂਦੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਸ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੋਢੀ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਐਨ ਆਪਣਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਭਾਰਤ ਆਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੀ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕੀ ਮੈਂ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੋਢੀ ਹੋਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਾਂ? ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਹੁੰਦੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਐਨ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨਾਂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਥਰੀਸਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਹ ਮੇਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਕ ਸੁਰਤ ਤੇ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਸ਼ਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸਿਨਮਾ ਦੇਖਣ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂ। ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਅਸੀਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਰਹੇ, ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਲਈ, ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਜੇਬ ਖਰਚੇ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਕੁਝ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗਲੈਨਵੀਊ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਾਲ ਸਰਦੀ ਅਗੇਤਰੀ ਪੈ ਗਈ, ਬਹੁਤ ਬਰਫ ਪਈ, ਤੁਫਾਨ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਹੜੀ ਗਲੈਨਵੀਊ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਨਾ ਬਿਜਲੀ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ, ਤੁਫਾਨ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਬੂਰਾ ਉਡ ਕੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗਾ, ਅਸੀਂ ਦਸਤਾਨੇ ਪਾ ਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਹੀਟਰ ਲਗਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਬਿਲ ਏਧਰ ਓਧਰ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸੀ। ਐਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਣੇ ਹੀ ਹਨ। ਹੋਰ ਇਕ ਦੋ ਬਿਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੇ ਬਿਲ। ਮੈਂ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭਿਆ, ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸੈਕਟਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਿੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਮੇਂ ਤੇ ਚੈਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਜ ਹੀ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਮੈਂ ਸੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂਗਾ ਪਰ ਐਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਦੋ ਹਫਤੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਵਧੇਰੇ ਸਤਰਕ ਰਹੇ। ਸੈਕਟਰੀ ਆਪਣੀ ਛੁੱਟੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਿਮਾਰ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬਿੱਲ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦੇਰ ਤਕ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੀਟ ਦਾ ਸਿਸਟਮ ਲਗਾ




ਸਕੀਏ। ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ, ਮੈਂ ਗਲੈਨਵੀਊ ਤੇ ਹੀ ਲਗਾਉਂਦਾ। ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਗਲੈਨਵੀਓ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਬਾਕੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਲਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਧਾ ਉਥੇ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਥਰੀਸਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਸਵੇਰੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੋਂ ਉਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਉਥੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਗੈਰਾ ਜਾ ਕੇ ਸਾਫ ਹੋ ਕੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਫੜ ਕੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਉਥੇ ਜਾਂਦੇ, ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਐਨ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਉਥੇ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆਉਂਦੀ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦੀ। ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ, ਉਹ ਕੋਈ ਪੇਸਟਰੀਆਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਉਥੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹਰੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੇ, ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਹੋ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਐਨੀ ਠੰਢ ਵਿਚ ਉਹ ਹਰ ਸਮੇਂ ਰੁਝੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਗੋਪਾਲ ਕੇਵਿਨ ਡਰੋਨਾ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਸ਼ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਲਈ ਕੁੱਤਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਖੇ ਦਿਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਵਿਚ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹੋ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਆਧੁਨਿਕ ਜੀਵਨ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਬਰੂਦ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਐਨੇ ਦੁਖ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਹੀ ਮਾੜਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਖੇਤਰ ਐਨਾ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸੱਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੱਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਟਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੂੰਘੇ ਇਕੱਲੇਪਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਸੱਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੋ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਤੁਹਾਡਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਦੋਂ ਗਲੈਨਵਿਊ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਉਚੀ ਥਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵਾਂ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਵਾਦੀ ਦੇ ਮੋੜ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਫਿਲੌਸਫੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਲਿਖਾਏ ਪ੍ਰਵਚਨ ਆਏ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਪੂਰਵਕ ਉਤਰ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਰ ਬਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ, ਦੇਖੋ, ਜਾਣੋ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?

ਇਕ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਮੈਂ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲੇਟ ਕੇ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਪਈ ਰਹੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਲਗ ਗਈ। ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਐਨਾ ਡਰ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਮੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਏਸੇ ਡਰ ਨਾਲ ਕੰਬਦਾ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਕੰਬਦਿਆਂ ਪੁਛਿਆ, ਕੀ ਮੈਂ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਾਂ ਸੱਚੀਮੁਚੀ ਹੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਾ ਹਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੱਗੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਚਮਕ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਧੱਸ ਰਹੀਆਂ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਲੰਗੋਟੀ ਹੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਤਾਬੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਆਪਾ ਚੀਨੋ, ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣੋ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ, ਬੋਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਚਿਹਰਾ ਮੈਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੱਥਰੂ ਵਗ ਤੁਰੇ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ।

ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਸਵਾਮੀ ਜਿਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?"

ਮੈਂ ਇਕ ਦਮ ਉਠਿਆ, ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਪਈ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਣਾ ਐਨਾ ਭਾਵੁਕ ਸੀ, ਐਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਿਆ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕੀਤੀ, ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਇਕ ਉਚੇ ਸੁੱਚੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਗਿਆਨ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਨਗੇ। ਕਈ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂਦੇਵ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਿਹਾ - ਅਰੂਨਾਚਲ ਵਿਚ, ਰਮਨ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਘੇ ਯੋਗੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇ ਯੋਗੀ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਸੀ।




ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਰਫ ਪੈਂਦੀ ਰਹੀ, ਅਸੀਂ ਗਲੈਨਵਿਊ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਬਹੁਤ ਅਫਵਾਹਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮ ਜੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਡਾ. ਆਰੀਆ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਾ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਣਗੇ, ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਉਣ ਲਈ ਸੋਚ ਹੀ ਰਹੇ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ, ਧੜੇ ਬਣੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਡਾ. ਆਰੀਆ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਿਉ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਡਾ. ਆਰੀਆ ਆਪਣੇ ਨਵ ਜਨਮੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸੀ, ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਮਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੰਕੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਦਸ ਵਜੇ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਇਥੇ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕ ਦਮ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਸਾਰੀ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਬੂਹੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਐਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਚਾਨਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਸਾਰਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬੜਾ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਓਸੇ ਰਾਤ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਖੜਕਾਉਣਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਆਪਣਾ ਸੁਣਨਾ ਠੀਕ ਕਰੋ।”

(ਪੰਨਾ 3 ਦੀ ਬਾਕੀ)

(ਧਰਮ ਧੁਜਾ), ਹਰੀ ਵਰਗੇ ਉਦਾਰਚਿਤ (ਹਰਿ ਸਮ ਉਦਾਰੁ), ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ (ਅਹੰਮੇਵ ਨਿਵਾਰਣੁ), ਮਹਾਂਦਾਨੀ (ਮਹਾਦਾਨਿ), ਰਾਜ ਜੋਗੀ (ਰਾਜ ਜੋਗ ਰਸੁ ਜਾਣਿਅਉ) ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ (ਸਹਜਿ ਜੋਗੁ ਨਿਜੁ ਪਾਇਯਉ - ਭੱਟ ਕਲ੍ਯਸਹਾਰ ਪੰਨਾ 1406-8)

ਇੰਜ ਹੀ ਮਥੁਰਾ ਭੱਟ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਮਾਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ 7 ਸਵੱਯੇ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਗਤ ਦੇ ਇਸ ਘੋਰ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਾਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਰੀ ਰੂਪ ਹਨ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਹਰੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਹੈ -

ਜਗ ਅਉਰੁ ਨ ਯਾਹਿ ਮਹਾ ਤਮ ਮੈ
ਅਵਤਾਰੁ ਉਜਾਗਰੁ ਆਨਿ ਕੀਅਉ।
ਤਿਨ ਕੇ ਦੁਖ ਕੋਟਿਕ ਦੂਰਿ ਗਏ
ਮਥੁਰਾ ਜਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਪੀਅਉ।
ਇਹ ਪਧਤਿ ਤੇ ਮਤ ਚੂਕਹਿ, ਰੇ ਮਨ
ਭੇਦ ਬਿਭੇਦੁ ਨ ਜਾਨ ਬੀਅਉ।
ਪਰਤਛਿ ਰਿਦੈ ਗੁਰ ਅਰਜੁਨ ਕੈ
ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਿ ਨਿਵਾਸੁ ਲੀਅਉ। ਪੰਨਾ - 1409

ਮਥੁਰਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਧਰਤੀ, ਆਕਾਸ਼ ਨੌਂ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤਿ ਹੀ ਵਿਆਪਕ ਦਿਸਦੀ ਹੈ-

ਧਰਨ ਗਗਨ ਨਵਖੰਡ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ
ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਰਤਖ੍ ਹਰਿ॥
ਪੰਨਾ - 1410

ਐਸੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਾਰਸ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਹਿਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲੇਖ, “ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਰਤਖੁ ਹਰਿ” ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ‘ਆਤਮ ਮਾਰਗ’ ਸਦਾ ਸੱਚ ਦੀ ਸਾਖ ਭਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਸਦਕਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਸਦਕਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਐਸਾ ਸੰਕਲਪ ਸਦਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।




ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਰਤਖ ਹਰਿ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਬਾਬਰ ਨਾਲ ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਭੇਂਟ ਹੋਈ, ਜਿਥੇ ਬਾਬਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਵਗਾਰ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਭਿਆਨਕ ਕਤਲੇਆਮ, ਜੁੱਧ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਕਰਕੇ, ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਉਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਰਦਿਆਨ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਸ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕੰਬ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਬੋਲ ਹੋਏ, ਬੇ-ਹਿਸ ਹੋਈਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ -

ਕਾਇਆ ਕਪੜੁ
ਟੁਕੁ ਟੁਕੁ ਹੋਸੀ...।।
ਪੰਨਾ - 723

ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤਿ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਔਰਤਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਰੂ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਸਤਿ ਤੋੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਅਤਿ ਭਿਆਨਕ ਘਿਨੌਣੀ ਤਸਵੀਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਮਾਲੂਮ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਵਲ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਫੁਰਮਾ ਰਹੇ ਸਨ -

ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ।।
ਪੰਨਾ - 360

ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ, ਅਤਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਤੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੋਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐ ਬਾਬਰ! ਜਦੋਂ ਇਕ ਫੌਜ ਹਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੇਤੂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ ਉਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੈਂ ਆਪਣੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਪਰਜਾ ਦੇ ਉਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਤੂੰ ਸਕਤੇ ਸੀਂਹ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਵੱਗਾਂ ਦੇ ਬਾੜੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਹੱਥੀ ਗਊ ਰੂਪ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਤੂੰ ਇਸ ਨਿਤਾਣੀ ਜਨਤਾ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈਂ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪੁੱਛ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ -

ਜੇ ਸਕਤਾ ਸਕਤੇ ਕਉ ਮਾਰੇ ਤਾ ਮਨਿ ਰੋਸੁ ਨ ਹੋਈ।।
ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਗੈ ਖਸਮੈ ਸਾ ਪੁਰਸਾਈ।।
ਪੰਨਾ - 360

ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਚੀਕ ਪੁਕਾਰ ਤੇ? ਤੈਂ ਸੁਖੀ ਵਸਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੋਲ ਦਿਤਾ, ਹਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਰੋਣਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿਤਾ। ਤੂੰ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹੈਂ। ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਣਾ ਕਰਕੇ ਤੇਰੀ ਜਿੱਤ ਅੱਲਾ ਨੇ ਕਰਾਈ। ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ; ਉਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਚੰਗਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਮਾੜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ -

ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਸਭਨਾ ਕਾ ਸੋਈ।। ***ਪੰਨਾ - 360***

ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤੈਥੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗੁਨਾਹੇ ਅਜ਼ੀਮ ਦਾ ਫਲ, ਤੈਨੂੰ ਦੋਜ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਰੋਹ ਭਰੀ ਗਰਜ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਬਰ ਕੰਬ ਗਿਆ, ਫਜ਼ਲ! ਫਜ਼ਲ! ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਕੇ ਗਿੜ-ਗਿੜਾਇਆ। ਦਰਵੇਸ਼ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਜਲਾਲ ਝਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ, ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, "ਹੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਾਂਈ! ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰੋ,

ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ




ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਦੋਜ਼ਕ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮੈਥੋਂ ਜਵਾਬ ਤਲਬੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹ ਅੱਗ ਨਾਲ ਸੜਿਆ ਦੋਜਕ ਮੇਰੇ ਸਨਮੁਖ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿਓ। ਸਚਮੁੱਚ ਮੈਂ ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਲੋਧੀ ਫੌਜ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਮਨ ਦੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਿਆ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਾਂਈ! ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਹ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਾਂ।" ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਛੱਡ ਦੇ, ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਲ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੇਬੇ ਲਈ ਘਰ ਦੇਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲੈ। ਆਪਣੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕਰ। ਪਬਲਿਕ ਨੇ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿਹੱਥਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਘੋਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ। ਫੌਰਨ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਲੋਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਖਾ-ਵਿਖਾ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੁਟਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਨਤਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ਪਰ ਦੋ ਰਾਜ ਕਰ ਦਿਤੇ- ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਾਜ ਬਾਬਰ ਕਾ, ਰੂਹਾਨੀ ਰਾਜ ਬਾਬੇ ਕਾ।

ਬਾਬੇ ਕੇ ਬਾਬਰ ਕੇ ਦੋਊ॥

ਬਾਬਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਰੱਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੁੱਤਰ ਹਮਾਯੂੰ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ-ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਹਾਰੇ ਹੋਏ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਰ ਸ਼ਸਤਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਤੇਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕਿਥੇ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ?" ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦੀ ਤਲਾਫੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਏ ਹੋਏ ਰਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੀ। ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਦੇ ਘਰ ਆਏ, ਰਾਜ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ।

14 ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਹਮਾਯੂੰ ਫੇਰ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਕਬਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਚਿੱਤਰ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਅੱਖਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਦਿੱਬ ਨੈਣ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ੀਂਹ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਇਕੋ ਘਾਟ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਸ਼ਰਨ ਆ ਕੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਲਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਵੇਖਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਰਾਜਗੱਦੀ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਗਿਆਨ ਦੇ ਛਉੜ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹਿਥ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨਿਰੇ ਨੂਰ ਦਾ ਮਹਾਨ ਸੂਰਜ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ; ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਇਕ ਰੁਖ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੱਟੜ ਮੁੱਲਾਂ-ਮੁਲਾਣੇ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਅਕਬਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਕਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਕੱਟੜ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਭਰ ਕੇ ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਚ ਜਾਤੀਏ, ਦੋਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ, ਕੁਲ ਅਭਿਮਾਨੀ ਬੀਰਬਲ ਵਰਗੇ ਜੋ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨ ਸਮਝ ਕੇ ਸੌਦੇ ਵਿਹਾਜਦੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਈਰਖਾ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ। ਅਖਾਉਤੀ ਅਚਾਰੀਏ ਤੇ ਮਾਨਮਤੀਏ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਰ-ਉਤਾਰੇ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਕੇ ਧਨ ਬਟੋਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਾਨ ਅਨੰਦ ਦਿੰਦੀ ਸੀਤਲ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਅ ਸਖਸ਼ੀਅਤ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਭਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਲਟ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਪੀਰਾਂ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ, ਵੇਦਾਂ, ਸ਼ਾਸ਼ਤਰਾਂ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰੋਪੇ ਭੇਜੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ ਪਰ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰਵੇਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਨੇਹਵਾਨ ਬੇਗਮ ਨੂਰਜਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਵਿਰੋਧ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੁਗਲਖੋਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਥੀਆ, ਚੰਦੂ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਡਤ ਵਗੈਰਾ ਸਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ, ਸ਼ੇਖ ਮੁਜਦੱਦ ਅਲਫਸਾਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜਯੰਤਰ ਰਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਏਤਨੀਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਲਾਈਆਂ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ, ਇਸ ਸੀਤਲ ਸੋਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ਉਤੇ




ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਘਿਨੌਣੀ ਘਿਰਨਾ ਭਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸ਼ੇਖ ਮੁਜਦੱਦ ਅਲਫਸਾਨੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸਤਿ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕੋ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਜੋੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਸੋ ਉਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਖੁਸਰੋ ਨੇ ਬਗਾਵਤ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਾਸ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਬਗੈਰ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਦਰਸਾ ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਖੁਸਰੋ ਫੜਿਆ ਗਿਆ, ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ; ਮਦਦ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕਦ ਚੈਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭੜਕਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛ-ਤਾਛ ਕਰਨ ਦੇ, ਯਾਸਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਅਤੇ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੰਦੂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ-ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੰਦੂ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਇਸੇ ਗੱਲੋਂ ਖਿਲਾਫ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੇ ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਚੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਖਤਰੀ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਬਹੁਤ ਇਜ਼ਤ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ; ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਇਕ ਦਰਵੇਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦਾ ਨਹੀਂ; ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਪਰੋਹਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਿ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਇੱਟ ਗੰਦੇ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੀ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਹੱਦ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹਿਕਾਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ



ਰਾਜਸੀ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਅਕਬਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਚ ਪਦਵੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਫਨਾਹ-ਫਿਲਾਹ ਹਾਲਤ ਦੇ ਦਰਜੇ ਵਾਲੇ ਫਕੀਰ ਮੀਆਂ-ਮੀਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਸੂਖ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਰ ਪੂਰੀ ਅਕੀਦਤ ਰਖਦੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਹਾਂ ਮਰੀ ਫੈਲੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਗੈਰ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਫਨਾਇਆ ਤੇ ਸਸਕਾਰਿਆ, ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਵਸਤਰ, ਅਨਾਜ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਸੀਹਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਮਾਲੀਆ ਮਾਫ ਕਰਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਜਹਾਂਗੀਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀਂ-ਛੇਤੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਵੇਲੇ ਉਸਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਕੰਮਪਾਇਮਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਹ ਮੌਕਾ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲਈ ਜਾ ਸਕਣ ਵੇਲੇ ਜਨਤਾ ਨੇ ਅਬੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਨੇ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦੁਆ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿੱਥੀ ਹੋਈ ਵਿਉਂਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੁਜ਼ਕੇ ਜਹਾਂਗੀਰੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ -

"ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਕੰਢੇ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਖੇ ਇਕ ਅਰਜਨ ਨਾਮ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੀਰ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਅਣਜਾਣ ਤੇ ਕਮੀਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਉਸਨੇ ਅਨੁਯਾਈ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ। ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਝੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸਰੋ ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਲੰਘਿਆ। ਇਸ ਮੂਰਖ ਮਰਦ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਠਹਿਰਾਇਆ।



ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸਾਂ ਸੁਣੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਰਜਨ ਦੇ ਝੂਠ ਤੇ ਕੁਫਰ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤੇ ਟੱਬਰ, ਬੱਚੇ ਮੁਰਤਜ਼ਾਖਾਨ (ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਬੁਖਾਰੀ ਜੋ ਸੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਮੁਜਦੱਦ ਅਲਫਸਾਨੀ ਦਾ ਫਰਮਾ ਬਰਦਾਰ ਸੀ), ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ, ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਅਸਬਾਬ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ 'ਊਂ ਰਾ ਬ-ਸਿਆਸਤ ਵਾ ਯਾਸਾ ਕਤਲ ਰਸਾਨੰਦ।" ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਸਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਮਿਲੇ।

ਚੰਦੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੱਕਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸ਼ਗਨ ਭੇਜਣ ਵੇਲੇ ਚੰਦੂ ਨੇ ਕੁਝ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵੀ ਬੁਲਾਏ ਤੇ ਉਥੇ ਹੰਕਾਰ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ। ਅਭਿਮਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਕੁਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਚੁਬਾਰੇ ਦੀ ਇੱਟ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੋਰੀ ਵਾਲੀ ਕੁਲ ਨਾਲ ਲਗਾ ਆਏ ਹੋ।

ਕਨਿਆ ਈਟ ਚੁਬਾਰੇ ਕੀ ਮਮ
ਮੋਰੀ ਸਮ ਕੁਲ ਮਹਿ ਦੀ ਸੋਇ।।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਿੰਦਿਆ ਸਹਿਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤੀ -

ਆਪ ਚੁਬਾਰਾ ਬਨਿਓ ਪਾਪੀ।
ਗੁਰ ਕਾ ਘਰ ਇਨ ਮੋਰੀ ਥਾਪੀ।
ਨਿੰਦੀ ਯਾ ਬਿਧਿ ਉਨ ਗੁਰਗਾਦੀ।
ਕੀਏ ਨ ਚਾਹੀਏ ਇਨ ਕੇ ਸ਼ਾਦੀ।

ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਪਾਸ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜ ਦਿਤੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਸੁਣਾਈ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਗਾਈ ਲਈ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਹੰਕਾਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਲਵਾਂਗੇ -

ਬਾਬੇ ਬੁੱਢੇ ਅਰ ਗੁਰਦਾਸ।
ਇਤਿਆਦਿਕ ਸਿੱਖ ਥੇ ਜੋ ਪਾਸ।
ਚਿੱਠੀ ਸਭ ਕੋ ਗੁਰੂ ਸੁਣਾਈ।
ਸਭ ਨੇ ਕਿਹੋ, ਨ ਲੇਹੁ ਸਗਾਈ। **ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼**

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ -

ਸਾਕਤ ਸੁਤਾ ਨ ਲੇਹਿੰਗੇ, ਨਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਗੁਰ ਭੌਨ।

ਸ਼ਗਨ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਗਿਆ। ਚੰਦੂ ਨੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਹੀ ਖੱਤਰੀ ਧਰਮਾਇਣ ਕਹਾਹੀਏ। ਉਹ ਸਰੀਣ ਨਿਵਾਂਦੀਏ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੋੜਦੇ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਦੂ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਈਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮੰਨ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਰਾਜ ਵੀ ਦਾਜ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ।

ਚੰਦੂ ਮੁਖਾਲਫ ਬਣ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੱਟੜ ਮਜ਼ਬੀ ਜਨੂੰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉੱਲੂ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਲਭੀ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸੁਲਹੀ ਖਾਨ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਜੁੰਡਲੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸਦਾ ਹੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅੱਲਾਹ ਦੇ ਨੂਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਪੂਰਨ ਏਕਤਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਚਾ ਗਿਆਨ, ਸ਼ਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮਜ਼ਬਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਤੇਰਾ ਅਸਲੀ ਮਨੋਰਥ, ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -




ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥
ਗੁਹਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੈ ਖੋਤਿ॥
ਸਭੁ ਆਤਮ ਰਾਮੁ ਪਛਾਣਿਆ ਤਾਂ ਇਕੁ ਰਵਿਆ ਇਕੋ ਓਤਿ ਪੋਤਿ॥
ਇਕੁ ਦੇਖਿਆ ਇਕੁ ਮੰਨਿਆ ਇਕੋ ਸੁਣਿਆ ਸ੍ਰਵਣ ਸਰੋਤਿ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਸਲਾਹਿ ਤੂ ਸਚੁ ਸਚੇ ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਹੋਤਿ॥

ਪੰਨਾ – 309

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼, ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਗਏ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ, ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਸੰਗਲ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਰਸਮ ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸੇਧ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਸੀ –

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰ ਗੜ ਅੰਦਰਿ॥
ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ॥
ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ॥
ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ॥
ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ॥
ਭੀਤਰਿ ਕੋਟ ਗੁਫਾ ਘਰ ਜਾਈ॥
ਨਉ ਘਰ ਥਾਪੇ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ॥
ਦਸਵੈ ਪੁਰਖੁ ਅਲੇਖੁ ਅਪਾਰੀ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਇਦਾ॥

ਪੰਨਾ – 1033

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸਖਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜ਼ੋਹਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਾਇਆ ਨੂੰ ਅਤਿ ਦੁਬਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇਹੀ ਦੀ ਸਵਸਥਤਾ ਨੂੰ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਰੋਆ ਰੱਖ ਕੇ –

ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦ੍ਰਾ..............॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ 10

ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਰਮੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਘਟਿ ਵਸਹਿ ਚਰਣਾਰਬਿੰਦ ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਗੁਪਾਲ॥
ਨਾਨਕ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰੀਐ ਤਿਸੁ ਦੇਹੀ ਕਉ ਪਾਲਿ॥

ਪੰਨਾ – 554

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਾਰੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਵਾਸਤੇ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਭਉ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਨਿਰਭੈ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ, ਨਿਰਵੈਰ ਨੂੰ ਜਪ ਕੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਭਾਵਨੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ –

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ
ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ।
ਵਵਾ ਵੈਰੁ ਨ ਕਰੀਐ ਕਾਹੂ॥

ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਹੂ॥ ***ਪੰਨਾ – 259***

ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਪਸਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ –

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਪੰਨਾ – 846

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦੀ ਨਿਰਾਰਥਕ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗੈਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਜਾਲ ਕੱਟੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ; ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੀਕਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਗਾਡੀ ਰਾਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜੋ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭੂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੁਰਮਾਨ ਵਿਚ ਜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਰੂਪਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ –

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ॥
ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ॥
ਪਿਆਰੇ ਇਨ ਬਿਧਿ ਮਿਲਣੁ ਨ ਜਾਈ ਮੈ ਕੀਏ ਕਰਮ ਅਨੇਕਾ॥
ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਸੁਆਮੀ ਕੈ ਦੁਆਰੈ ਦੀਜੈ ਬੁਧਿ ਬਿਬੇਕਾ॥
ਮੋਨਿ ਭਇਓ ਕਰਪਾਤੀ ਰਹਿਓ ਨਗਨ ਫਿਰਿਓ ਬਨ ਮਾਹੀ॥
ਤਟ ਤੀਰਥ ਸਭ ਧਰਤੀ ਭ੍ਰਮਿਓ ਦੁਬਿਧਾ ਛੁਟਕੈ ਨਾਹੀ॥
ਮਨ ਕਾਮਨਾ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ਬਸਿਓ ਸਿਰਿ ਕਰਵਤ ਧਰਾਏ॥
ਮਨ ਕੀ ਮੈਲੁ ਨ ਉਤਰੈ ਇਹ ਬਿਧਿ ਜੇ ਲਖ ਜਤਨ ਕਰਾਏ॥
ਕਨਿਕ ਕਾਮਿਨੀ ਹੈਵਰ ਗੈਵਰ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਦਾਨੁ ਦਾਤਾਰਾ॥
ਅੰਨ ਬਸਤ੍ਰ ਭੂਮਿ ਬਹੁ ਅਰਪੇ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਹਰਿ ਦੁਆਰਾ॥
ਪੂਜਾ ਅਰਚਾ ਬੰਦਨ ਡੰਡਉਤ ਖਟੁ ਕਰਮਾ ਰਤੁ ਰਹਤਾ॥
ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਬੰਧਨ ਮਹਿ ਪਰਿਆ ਨਹ ਮਿਲੀਐ ਇਹ ਜੁਗਤਾ॥
ਜੋਗ ਸਿਧ ਆਸਣ ਚਉਰਾਸੀਹ ਏ ਭੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਹਿਆ॥
ਵਡੀ ਆਰਜਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਨਮੈ ਹਰਿ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਗਹਿਆ॥
ਰਾਜ ਲੀਲਾ ਰਾਜਨ ਕੀ ਰਚਨਾ ਕਰਿਆ ਹੁਕਮੁ ਅਫਾਰਾ॥
ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ॥
ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥
ਤੇਰੋ ਸੇਵਕੁ ਇਹ ਰੰਗਿ ਮਾਤਾ॥
ਭਇਓ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਦੀਨ ਦੁਖ ਭੰਜਨੁ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨਿ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਤਾ॥

ਪੰਨਾ– 641-42

ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੱਸੀ। ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯਥਾਰਥਕਤਾ ਦਰਸਾਂਦੇ ਹੋਏ ਆਪ ਨੇ




ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਇਆ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਸਦੀ, ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਸਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਊਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਮੂੰਹ ਇੰਦਰਿਆਂ ਉਪਰ ਜਤ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਧਾਗੇ ਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਜਨੇਊ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਹਿਨਿਆਂ ਹੋਇਆ ਜਨੇਊ ਅਤੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹੀ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰੋਗ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਵਰਤਣ ਦਾ, ਜਿਸਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਉਮੈ ਦਾ ਰੋਗ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਉਮੈ ਕੱਟਣ ਦੀ ਦਾਰੂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ –

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ॥
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ॥
ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ॥ ਪੰਨਾ – 293

ਹਰਿ ਅਉਖਧੁ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਭਾਈ॥
ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਬਿਨੁ ਬਿਧਿ ਨ ਬਨਾਈ॥
ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਸੰਜਮੁ ਕਰਿ ਦੀਆ॥
ਨਾਨਕ ਤਉ ਫਿਰਿ ਦੂਖ ਨ ਥੀਆ॥ ਪੰਨਾ – 259

ਸੋ ਅਜਿਹਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਮਾਰਗ, ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਵਾਲੇ ਭੌਰਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਖਉਤੀ ਮੁੱਲਾਂ-ਮੁਲਾਣੇ, ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਪੰਡਤ ਵਰਗ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸ਼ਕ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਢਕਣ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਊਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਕੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕ human rights ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਚੇਤਨਤਾ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਜਾਗੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਅਨਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰ, ਭਰਮਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ, ਬੰਧਨਾਂ 'ਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੂੰਹ ਨਾਲ ਇਕ ਸਹਿਜ ਯੁੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਅਸਲੀ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਐਨੀ ਉਚਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਿਰਤੀ ਸਮਤਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ –

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ॥
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ॥
ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ॥
ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥
ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥
ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥
ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ॥
ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ॥
ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ॥
ਪੰਨਾ – 275

ਜੋ ਨਰੁ ਦੁਖ ਮੈ ਦੁਖੁ ਨਹੀ ਮਾਨੈ॥
ਸੁਖ ਸਨੇਹੁ ਅਰੁ ਭੈ ਨਹੀ ਜਾ ਕੈ ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਮਾਨੈ॥
ਪੰਨਾ – 633

ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ, ਮੌਤ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਹੱਦ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ ਜੀਊਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਸੀ। ਮਜ਼ਬ੍ਹਾਂ, ਵਹਿਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਲੀਮੀ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਦੀ ਚਿਤਵਨੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੈ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਭੈ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ। ਸਭੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਉਣ ਵਾਲੀ ਉਚ ਭਾਵਨਾ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਗੈਰ ਨਜ਼ਰੀ ਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ –

ਸਭੈ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ
ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ॥ ਪੰਨਾ – 97

ਨਾ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਵਰਗ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਬੰਧਨਾਂ, ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਰਗ ਕਦੋਂ ਇਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਅਜਿਹੀ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੀ ਸੰਸਥਾ ਜਨਮ ਲਵੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਕਸੁੱਟ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ, ਸੁਥਰਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ। ਸੋ ਇਹ ਸਨ ਕਾਰਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਪਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧੁਰ ਤੋਂ ਆਈ ਬਾਣੀ ਦੀ ਸੁੱਚਤਾ, ਮੌਲਿਕਤਾ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਉਹ ਇਸ ਵਿਚ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੀ ਅੰਸ ਰਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਉਪਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਵਸ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਅਤਿ ਨਿੰਦਨੀ ਮਜ਼ਬੀ ਤਅੱਸਬ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਜਹਾਂਗੀਰ ਗੁਰੂ




ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤਿ ਘਿਨੌਣੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਰਚ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਸਕੇ। ਖੁਸਰੋ ਦੀ ਬਗਾਵਤ ਸਮੇਂ ਉਸ ਭੁੱਖੇ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾ ਦੇਣਾ ਇਕ ਨੇਕੀ ਦਾ ਕਰਮ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੁੱਭਿਆ ਅਤੇ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। 15 ਮਈ 1606 ਈ. ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਅਜੇ ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਅਹੂਤੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਇਕ ਸ਼ੁਭ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਮ ਹੈ। ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕ ਲੈਣਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸਿਰਫ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਉਹਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸੁੱਚੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅੱਖੋਂ ਓਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਿੱਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਵੇਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣ ਰੱਖ ਕੇ ਭੰਬਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਦੀ ਪਕੜ ਦੇ ਵਿਚ ਜਕੜ, ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਹਾਂਗੀਰ ਕੋਈ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਹਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਧਰਮ ਨੂੰ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਕੀਤੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਪੁੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਾਹ-ਰਾਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਅਣਜਾਣ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਝੂਠ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਹਿ ਘਿਨੌਣੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਮੈਲਾਂ ਭਰੀ, ਦੁਰਗੰਧ ਭਰੀ ਈਰਖਾ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਲੀਦਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ਸਾਡਾ ਲੱਗੇਗਾ ਸੀਸ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਆਇਆ।
ਅਸਾਂ ਹੋਆ ਤੁਰਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਣੀ ਹੈ ਹੁੱਜਤ,
ਸਰੀਰ ਹੈ ਛੁਟਣਾ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ,
ਰਜਾਇ ਖਾਵੰਦ ਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਲੰਘਾਹਾ, ਭਾਈ ਬਿਧੀ ਚੰਦ, ਭਾਈ ਜੇਠਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਾਣਾ ਨਾਲ ਗਏ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਚੋਰ ਅਤੇ ਡਾਕੂ, ਸਰਕਾਰੀ ਬਾਗੀ ਖੁਸਰੋ ਵਰਗੇ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਮਨ ਭੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਆਪ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਦੋਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਦ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਬਚਨ ਕੱਟ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਿਫਤ ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਮੌਤ ਦਾ ਦੰਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਕੋ-ਇਕ ਰਾਹ, ਆਪ ਦਾ ਇਸਲਾਮ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਕੋਈ ਅੰਸ ਬਚਦੀ ਸੀ, ਕੁਬੁੱਧੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਹਨ੍ਹੇਰ ਘੁੱਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਭਾਵਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕੋ-ਇਕ ਸੀ-ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਈ ਚਲਦੀ ਸੀਤਲ ਨਦੀ ਨੂੰ, ਸੋਮੇ ਸਮੇਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਯਾਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਕੁਝ ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਠ ਦੀ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਇਕ ਦੇਗ ਮੰਗਾਈ ਗਈ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਗ ਵਿਚ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੇਗ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਬਾਲ ਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰਿੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁੱਲੜ ਚੰਦੂ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿਚ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਕਹਿ ਚਾਕਰ ਸੋ ਦੇਗ ਉਬਾਰੀ।
'ਪਕਰੋ ਦੇਹੁ ਤਿਸੀ ਮਹਿਂ ਡਾਰੀ'।।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਉਠਿ ਆਪੇ ਗਏ।
ਤਪਤਿ ਨੀਰ ਮਹਿਂ ਬੈਠਤਿ ਭਏ।

ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2364

ਆਪ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਕਰੂਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਚਿੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਆਪ ਦੀ ਸੁਰਤ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਤੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋਈ ਉਚਾਰ ਰਹੀ ਸੀ -

ਜਹ ਬੈਸਾਲਹਿ ਤਹ ਬੈਸਾ ਸੁਆਮੀ ਜਹ ਭੇਜਹਿ ਤਹ ਜਾਵਾ।।
ਸਭ ਨਗਰੀ ਮਹਿ ਏਕੋ ਰਾਜਾ ਸਭੇ ਪਵਿਤੁ ਹਹਿ ਥਾਵਾ।।

ਪੰਨਾ - 933




ਰੂਹਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਫੁਰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭੁੱਲੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਈ ਪਰਾਣਾ ਜੀ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖ ਕੇ ਸਹਿਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਬਾਹਾਂ ਉਚੀਆਂ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਤਾਲੀ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣੀ। ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਿੱਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ –

ਹਮ ਨੇ ਇਮ ਹੀ ਕਾਰਨ ਕਰਨਾ।
ਤੂੰ ਨਹਿਂ ਲਖੈਂ ਏਵ ਆਚਰਨਾ।

ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਪੰਨਾ – 2365

ਤਨ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਦੀ ਸੁਰਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਬਤ ਨੂੰ ਝੱਖੜ ਹਿਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਸ਼ਟ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ –

ਤਨ ਪੀਰਾ ਤੇ ਡਿਗੀ ਨ ਸੋਈ।
ਮੇਰੁ ਹਿਲਾਇ ਨ ਜਿਮ ਨਰ ਕੋਈ।

ਪਾਣੀ ਉਬਲ ਕੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਬੈਠੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਫੁਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਤਨ ਦੀ ਪੀੜਾ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਇਕ ਤਵੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅੱਗ ਜਲਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਲਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਉਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਅਡੋਲ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਹੋਈ ਲੋਹ ਉਪਰ ਬੈਠ ਗਏ, ਮਾਸ ਜਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਾਪਰੀ। ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਿਆ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅਤਿ ਦੁਖਿਤ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸਾਥੋਂ ਆਪ ਦੀ ਇਹ ਨਿਰਾਦਰੀ ਸਹਿਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹੁਕਮ ਦੇਵੋ, ਮੈਂ ਆਗਰੇ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਵਜਾ ਦੇਵਾਂ। ਆਪ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਪੰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚਤਾਈ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਇਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਖਾਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ! ਇਹ ਸਾਰਾ ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਖਣ ਵਾਲਾ ਪਰਪੰਚ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਸਦਾ ਅਸੰਗ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਮੀਆਂਮੀਰ ਜੀ ਨੇ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ –

ਮਨਿ ਸਾਚਾ ਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ॥
ਅਵਰੁ ਨ ਪੇਖੈ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਇਹ ਲਛਣ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹੋਇ॥

ਪੰਨਾ – 272

ਜਿਉ ਬਸੁਧਾ ਕੋਊ ਖੋਦੈ ਕੋਊ ਚੰਦਨ ਲੇਪ॥

ਪੰਨਾ – 272

ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ –

ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਆਗਿਆ ਆਤਮ ਹਿਤਾਵੈ॥
ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ ਸੋਊ ਕਹਾਵੈ॥
ਤੈਸਾ ਹਰਖੁ ਤੈਸਾ ਉਸੁ ਸੋਗੁ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਤਹ ਨਹੀ ਬਿਓਗੁ॥
ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥
ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥
ਤੈਸਾ ਮਾਨੁ ਤੈਸਾ ਅਭਿਮਾਨੁ॥
ਤੈਸਾ ਰੰਕੁ ਤੈਸਾ ਰਾਜਾਨੁ॥
ਜੋ ਵਰਤਾਏ ਸਾਈ ਜੁਗਤਿ॥
ਨਾਨਕ ਓਹੁ ਪੁਰਖੁ ਕਹੀਐ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤਿ॥

ਪੰਨਾ – 275

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਦੱਸੋ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਲਾਹ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ? ਆਪ ਤਾਂ ਦਿਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋ; ਇਹ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਪਰਪੰਚ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸੁਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਟੁਕੜੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ; ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਅਚੱਲ ਤੇ ਅਸੰਗ ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ ਸਮਾਧਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਵੀ ਉਪਰ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਅੱਗ ਜਾਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਇਸ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਅਗਨ ਰੂਪ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਲਾਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਰਾਪ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਾਣਾ ਹੈ –

ਰਹੇ ਬਦੇਹੀ ਹੋਇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਨੀਕ।
ਜੋ ਬਰਨਿਓ ਮਧ ਸੁਖਮਨੀ ਪਾਲ ਦਿਖਾਇਓ ਠੀਕ।
ਅਜਰ ਜਰਨਿ ਕੀ ਔਧਿ ਜਨਾਈ।
ਇਤੇ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ।
ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿ ਜੇਤਿਕ ਸੁਰ ਸਾਰੇ।
ਚੱਕ੍ਰਿਤ ਚਿਤ ਗੁਰਿ ਚਲਿਤ ਨਿਹਾਰੇ॥
'ਧੰਨ੍ਯ ਧੰਨ੍ਯ' ਸਭ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨਾ।
'ਇਨ ਤੇ ਬਿਨਾ ਨ ਐਸੋ ਆਨਾ।'

ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ – 2369

ਆਪ ਨੇ ਪੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਫੁਰਮਾਇਆ –

ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਂਗੈ॥ ਪੰਨਾ – 394

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਜੱਰ ਜਰਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਦਾ ਸੀਸ ਨਿਵ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਤੂੰ ਹੀ


ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੈ ਧੀਰਜੁ ਏਕ॥


ਹੈਂ ਜੋ ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਕਿਸੇ ਪੀਰ, ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਬਰ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨੀ ਮਨ ਵਿਚ ਰੱਖੇ।

ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਗੋਰਖ ਨੇ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰ ਦੇਵਾਂ, ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਨਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੈਅ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਾਦਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ -

ਨਾਂਹਿ ਤ ਦੁਸ਼ਟ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਇ।।
ਦੇਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸੰਤਨਿ ਸਭਿ ਕੋਇ'।
ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2370

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੋਰਖ! ਅਸੀਂ ਸਬਰ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦਾ ਸਬਕ, ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉਤੇ ਵਰਤਾ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ, ਅਜਿਹਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦੀ ਠੰਢਕ ਇਸ ਅਗਨ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਇਹ ਇਕ ਸਬਕ ਹੈ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਵੇਗਾ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਅੱਗ, ਤਪਦੀ ਲੋਹ, ਸੀਸ ਪੈਂਦੇ ਤਪਦੇ ਰੇਤੇ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਬਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਸਬਕ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ -

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ।।
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਇਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ।।
ਪੰਨਾ - 930

ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਰੱਖ ਲੈਣਾ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਾਵੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਚਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਅਲੌਕਿਕ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ ਸਬਰ, ਸ਼ੁਕਰ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਨੁਖਤਾ ਨੂੰ ਸੁੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਭਾਰਨ ਲਈ, ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਣ ਲਈ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ; ਇਹ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੂਰਨਤਾ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਨਿਆਰੀ ਤੇ ਅਗੰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮਝਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ -

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩੪/੧

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਹਰਿ ਉਰਿਧਾਰਿਆ।।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੋ ਅਪੜਿ ਕੋਇ ਨ ਸਕਈ
ਜਿਸੁ ਵਲਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰਿਆ।।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਖੜਗੁ ਸੰਜੋਉ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਹੈ
ਜਿਤੁ ਕਾਲੁ ਕੰਟਕੁ ਮਾਰਿ ਵਿਡਾਰਿਆ।।
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਰਖਣਹਾਰਾ ਹਰਿ ਆਪਿ ਹੈ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੈ ਪਿਛੈ ਹਰਿ ਸਭਿ ਉਬਾਰਿਆ।।
ਜੋ ਮੰਦਾ ਚਿਤਵੈ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ
ਸੋ ਆਪਿ ਉਪਾਵਣਹਾਰੈ ਮਾਰਿਆ।।
ਏਹ ਗਲ ਹੋਵੈ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸਚੇ ਕੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਅਗਮੁ ਵੀਚਾਰਿਆ।। ***ਪੰਨਾ - 312***

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਦਇਆਲੁ ਹੈ ਜਿਸ ਨੋ ਸਮਤੁ ਸਭੁ ਕੋਇ।।
ਏਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਿ ਦੇਖਦਾ ਮਨ ਭਾਵਨੀ ਤੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ।।
ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਹਰਿ ਉਤਮੁ ਹਰਿ ਪਦੁ ਸੋਇ।।
ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਕੋਇ।।
ਪੰਨਾ - 300

ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਲੜਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਲੰਕਿਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਪਰ ਭਵਿੱਖਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਵੈਰਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਿਥੇ ਹਨ ਉਹ ਭੁੱਲੜ ਬੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਿਰਵੈਰ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਅਮਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ -

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਵੈਰੁ ਹੈ
ਨਿਤ ਹਿਰਦੈ ਹਰਿ ਲਿਵ ਲਾਇ।।
ਨਿਰਵੈਰੈ ਨਾਲਿ ਵੈਰੁ ਰਚਾਇਦਾ
ਅਪਣੈ ਘਰਿ ਲੂਕੀ ਲਾਇ।।
ਅੰਤਰਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ਹੈ
ਅਨਦਿਨੁ ਜਲੈ ਸਦਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇ।।
ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ ਨਿਤ ਭਉਕਦੇ
ਬਿਖੁ ਖਾਧੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ।।
ਬਿਖੁ ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਭਰਮਦੇ
ਫਿਰਿ ਘਰਿ ਘਰਿ ਪਤਿ ਗਵਾਇ।।



(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 32 ਤੇ)

ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ

ਸੰਤ ਕਲਿਆਣ ਦਾਸ ਸਿੰਘ
ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

ਪਰਸਾਰਮ ਦਾ ਕੁਹਾੜਾ (ਪਰਸਾ) ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਨਮਸਕਾਰ ਅੱਗੇ ਹੰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਸਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਣ ਗਾਂਵਦਾ ਆਪਣੇ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਨਮਸ਼ਕਾਰ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੰਕਾਰੀ ਦਾ ਬਲ ਹਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਮਸਕਾਰ ਹਲੇਮੀ ਹੈ, ਨਿਮਰਤਾ ਹੈ, ਗਰੀਬੀ ਹੈ, ਹੰਕਾਰੀ ਊਚਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਅਰ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਨਿਮਰ ਹੈ, ਨੀਵਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਗਿਰੇ? ਭਾਵ ਗਿਰੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। 'ਊਚਾ ਚੜੈ ਸੁ ਪਵੈ ਪਇਆਲਾ॥ ਧਰਨ ਪੜੈ ਤਿਸ ਲਗੈ ਨਾ ਕਾਲਾ॥'

ਨਿਮਰਤਾ ਗਰੀਬੀ ਬੜੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਬੜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਦੋਂ ਮਾਤ ਲੋਕ ਤੇ ਆਏ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਗਰੀਬੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਾਂਈ ਫਕੀਰ ਪਾਸ ਆਏ, ਅੱਗੋਂ ਸਾਂਈ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆ ਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਆਸਣ ਦਿਤਾ।

ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਣਾ ਵੀ ਇਕ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਅਕੜੇਂਵਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਹੰਗਤਾ ਦਾ ਬੀਜ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਨ ਹਲੇਮੀ, ਗਰੀਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕ ਮਰਿਆਦਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਵਿਖਾਵਾ ਹੈ।

ਇਕ ਨਮਸਕਾਰ ਕੇਵਲ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਕਹਿ ਛੱਡਣਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਇਕ ਕੇਵਲ ਸੀਸ ਝੁਕਾ ਦੇਣਾ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਦੇਣੇ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਸੀਸ ਤਾਂ ਝੁਕਾ ਦੇਣਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨੇ ਤੇ ਮੂੰਹੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਕੇਵਲ ਹੱਥ (ਦੋਵੇਂ) ਜੋੜ ਛੱਡਣੇ, ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਵੀ ਇਕ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਕੌਡੇ ਹੋ ਕੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹੱਥ ਛੋਹ ਕੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। ਕੌਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ, ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ, ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਕਰਨੀ ਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪੈਰੀਂ ਦੋ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਹਟਦੇ ਜਾਣਾ ਨਵਾਬੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਇਕ ਪ੍ਰਚਲਤ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇਆਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ 'ਮਹਾਰਾਜ' ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹਾਂ। 'ਮਹਾਰਾਜ ਨਮਸਕਾਰ' ਮਹਾਰਾਜ ਨਮਸਤੇ (ਨਿਉਂਦਾ ਹਾਂ) ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨਮੋ ਨਮ...ਮਹਾਰਾਜ ਪੈਰੀ ਪੈਣਾ। 'ਪੈਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹਾਂ।'

ਦੇਸ ਦਿਸਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਅਨੇਕ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆਂ ਮੁਖੋਂ ਬੋਲ ਕੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਹਿਣਾ, ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਰਾਮ ਰਾਮ ਜੀ' ਜੈ ਜੈ ਸੀਤਾ ਰਾਮ, 'ਜੈਰਾਮ ਜੀ ਕੀ' ਰਾਮ ਸਤਿ, ਨਮੋ ਨਾਰਾਇਣ, ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ, ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ, ਜੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਾਇਣ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਦੇਸ਼, 'ਬਾਬਾ ਜੀ ਡਮਕਡੈਂ' (ਡੰਡਉਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ਸਾਂਈ ਜੀ ਸਲਾਮ, (ਸਲਾਮ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਝੁਕਣਾ ਹੈ)। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਲਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਾਂਤ ਪ੍ਰਾਂਤ, ਦੇਸਾਂ ਵਿਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਮਸਕਾਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੂਪ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਠਿਨ ਹੈ।

ਨਮਸਕਾਰ ਛੋਟਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਹੈ। ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਵਸਦੀ ਹੈ।

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਗਰੀਬੀ ਬਸਾਵੈ॥
ਨਾਨਕ ਈਹਾ ਮੁਕਤੁ ਆਗੈ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ॥ ਪੰਨਾ - 278

ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਨੀਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਤਿ ਨੀਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਰੂਹ ਤੇ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਆਪਸ ਕਉ ਜੋ ਜਾਣੈ ਨੀਚਾ।।
ਸੋਊ ਗਨੀਐ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ।। ਪੰਨਾ - 266

ਚਰਨ ਰੇਣ (ਧੂੜੀ) ਹੋ ਜਾਣਾ ਹਰਿ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜਾਗਣਾ ਹੈ।

ਜਾ ਕਾ ਮਨੁ ਹੋਇ ਸਗਲ ਕੀ ਰੀਨਾ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਤਿਨਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਚੀਨਾ॥
ਪੰਨਾ - 266

ਕਈ ਬੰਦੇ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ ਬੜੇ ਨਿਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਨਿਉਂਦਾ, ਮਨ ਆਕੜਿਆ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਝੂਠਾ ਵਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਪਰੋਂ ਦਾਸ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਸਮੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਭਰਿਆ ਹੈ ਉਹ




ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਵਖਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵਿਖਾਵਾਕਾਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਘਰ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਸੀ, ਮੇਲ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾਣੀ ਸੀ, ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬਿਠਾਣਾ ਸੀ, ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੰਦਰੀ ਘੜਾ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਉਂਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਖਾਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਂਗਲੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਧਰ ਬੈਠੋ ਇਧਰ ਬੈਠੋ, ਐਂ ਨੂੰ ਲਾਇਨ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੋ, ਨਾਲੇ ਮੁੰਦਰੀ ਵਖਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਕਸਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਦਰੀ ਵਖਾਉਣ ਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਬਣਵਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਘਸਰਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਮੇਲ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਵਖਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਲਕੀਰ ਕੱਢ ਕੇ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਬਹਿੰਦੇ ਜਾਓ, ਮਕਸਦ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਵਖਾਉਣ ਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਕਈ ਆਪਣੀ ਵਡੱਤਣ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੇ ਦਾਸ ਬਣ ਕੇ ਵਖਾਉਣਗੇ, ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੋਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਲੂਟ ਮਾਰਨਗੇ, ਅੰਦਰ ਗਰੀਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਬਲਕਿ ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਵਖਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਉਸ ਸਾਂਈ ਫਕੀਰ ਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਆਦਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ, ਰਾਜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪੁੱਛੀ ਤੇ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਐ ਨਾਨਕ ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਕੇ ਦਰ ਮੇਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਤਾ ਹੂੰ, ਅਗਰ ਕੋਈ ਸ਼ੈ ਮੰਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਤਾਓ, ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਸੇ ਲਾਕਰ ਦੇ ਦੂੰਗਾ, ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਕੇ ਦਰ ਸੇ ਕੁਛ ਭੀ ਲਾ ਸਕਤਾ ਹੂੰ, ਤੁਮ੍ਹਾਰੀ ਅਨਾਇਤ ਸੇ ਮੇਰੀ ਖੁਦਾ ਕੇ ਘਰ ਮੇਂ ਬੜੀ ਰਸਾਈ ਹੈ। ਫਕੀਰ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰੋਂ ਹਲੇਮੀ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੰਕਾਰ ਦੀ ਬੂ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਗਰਬ ਗੰਜਨ (ਹੰਕਾਰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਿ ਐ ਸਾਂਈ ਜੀ, ਅਗਰ ਆਪ ਕੀ ਸਾਂਈ ਦੇ ਘਰ ਮੇਂ ਇਤਨੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਤੋ ਮੇਰੇ ਲੀਏ ਸਿਰਫ ਏਕ ਪਾਵ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਲਾ ਦੀਜੀਏ, ਆਪ ਕੀ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਂਈ ਨੇ ਅੰਤਰ ਹੰਗਤਾ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਓ ਨਾਨਕ! ਯੇਹ ਕਿਆ ਮੰਗਾਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਾਯਾਬ ਸ਼ੈ ਮੰਗਾ।" ਮਹਾਰਾਜ ਬੋਲੇ, ਬੱਸ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਕਮੀ (ਥੁੜ) ਹੈ, ਸਿਰਫ ਪਾ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਅਗਰ ਆਪ ਕਾ ਖੁਦਾ ਸੇ ਗਹਿਰਾ ਰਸੂਖ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਮਾਂਗ ਲਾਨਾ। ਹਮੇਂ ਇਸ ਕੇ ਬਗੈਰ ਕੁਛ ਨਾ ਚਾਹੀਏ।

ਸਾਂਈ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੋ ਗਏ, ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ 'ਚ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜੀ ਜੋ ਫੁਰਨਾ ਸਮਾਧੀ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਧੀ ਟੁੱਟਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰੇਕਸ਼ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰੇਕਸ਼ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ (ਹੁਕਮ) ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਂਈ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਐ ਖੁਦਾ, ਐ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ, ਮੇਰੇ ਤਕੀਏ ਮੇਂ ਏਕ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਕਾ ਫਕੀਰ ਆਇਆ ਹੂਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪਾ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਮਾਂਗੀ ਹੈ। ਆਪ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਅਨਾਇਤ ਫਰਮਾ ਦੀਜੀਏ, ਮੇਰੀ ਦੁਆ ਕਬੂਲ ਕੀਜੀਏ।

ਊਪਰ ਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਐ ਸਾਂਈ, ਕਿਆ ਤੂਨੇ ਪਾ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਦੇਣੇ ਕਾ ਵਾਅਦਾ ਤੋ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲਿਆ?

ਫਕੀਰ ਸਾਂਈ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਯਾ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ ਮੈਂ ਉਸ ਕੋ ਲਾਕਰ ਦੇਨੇ ਕਾ ਸੁਖਨ (ਬਚਨ) ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਹੂੰ, ਆਪ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸੁਖਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦੀਜੀਏ।

ਫਿਰ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਓ ਬੇ ਅਕਲ (ਮੂਰਖ) ਸਾਂਈ ਤੂਨੇ ਯਿਹ ਕਿਆ ਕੀਯਾ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਯੇਹ ਮਾਂਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤਾ।

ਐ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਮੇਂ ਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਆ ਕਮੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਬੜਾ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈਂ, ਕਿਆ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸੀ ਸ਼ੈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਤੇ।

ਖੁਦਾ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜੀ, ਐ ਮੂਰਖ ਸਾਂਈ, ਮੇਰੇ ਤੋਸ਼ੇਖਾਨੇ (ਭੰਡਾਰ, ਸਟੋਰ) ਮੇਂ ਕੁਲ (ਟੋਟਲ) ਸਵਾ ਸੇਰ ਗਰੀਬੀ ਥੀ, ਇਕ ਸੇਰ ਪੱਕੀ ਤੋ ਨਾਨਕ ਦੁਆ ਮੇਂ ਆਤੇ ਵਕਤ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਬਾਕੀ ਮੇਰੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਮੇਂ ਸਿਰਫ ਏਕ ਪਾ ਭਰ ਗਰੀਬੀ ਬਚੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੇਂ ਸੇ ਰੱਤੀ ਰੱਤੀ ਭਰ ਬੜੇ ਬੜੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀਓਂ ਔਰ ਭਗਤੋਂ ਕੋ ਤਕਸੀਮ ਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਮੈਂ ਸੇ ਸਾਰੀ ਮਖ਼ੂਲਕਾਤ (ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ) ਕੋ ਬਾਂਟ ਦੀ ਹੈ। ਧੂੜ (ਖਾਕ) ਕੇ ਜ਼ਰੇ ਕਾ ਲਾਖਵਾਂ ਲਾਖਾਂ ਹਿੱਸਾ ਭੀ ਬਾਂਟ ਦੀਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੇਂ ਤੂੰ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈਂ। ਅਗਰ ਮੈਂ ਵੋਹ ਸਾਰੀ ਗਰੀਬੀ ਮਖਲੂਕਾਤ ਸੇ ਛੀਨ ਕਰ ਤੁਮਹੇਂ ਦੇ ਦੂੰ ਤੋ ਕਾਇਨਾਤ ਜਲ ਕਰ ਖਾਕ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਗਰੀਬੀ ਕੇ ਬਗੈਰ ਕਾਇਨਾਤ ਗੁੱਸੇ ਔਰ ਤਕੱਬਰ ਸੇ ਭਰ ਜਾਏਗੀ, ਔਰ ਲੜ ਲੜ ਕਰ ਮਰ ਜਾਏਗੀ।

ਜਾਓ ਨਾਨਕ ਸੇ ਮਾਫੀ ਮਾਂਗੋ, ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਖਾਕ (ਮਿੱਟੀ) ਕੇ ਏਕ ਜ਼ਰੇ ਕਾ ਹਜ਼ਾਰਵਾਂ ਹਿੱਸਾ ਭੀ ਗਰੀਬੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਔਰ ਨਾਨਕ ਏਕ ਸੇਰ ਗਰੀਬੀ ਲੇਕਰ ਭੀ ਔਰ ਗਰੀਬੀ ਮਾਂਗ ਰਹਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਖੁਦੀ (ਅਹੰਕਾਰ) ਮੇਂ ਆ ਕਰ ਏਕ ਵੱਡੇ ਅਮੀਰ (ਧਨਾਢ) ਕੋ (ਭਿਖਿਆ) ਦੇਣਾ ਚਾਹਤਾ ਹੈ। ਜਬ ਕਿ ਤੂੰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਹੈਸੀਅਤ ਸੇ ਮਹਾਂ ਕੰਗਾਲ ਹੈ। ਸਾਂਈ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਟੁੱਟੀ ਤਾਂ ਨੱਠ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ




ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਸੀਂ ਧੰਨ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਖੁਦਾ ਹੋ, ਇਤਨੀ ਗਰੀਬੀ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਹੋਰ ਗਰੀਬੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਤਕੱਬਰ ਫਨਾਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹਲੇਮੀ ਗਰੀਬੀ ਬਖਸ਼ੋ।

ਮਹਾਰਾਜ ਬੋਲੇ, ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਸਾਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਐਵੇਂ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਸਲਾਮ ਬੁਲਾਈ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਰੁਕਾਵਟ (ਹੰਗਤਾ) ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸੱਚਾ ਫਕੀਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਸਾਂ। ਜਗਿਆਸੂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਲੱਭਦਾ ਅਸਲੀ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਥਿੜਕ ਕੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਭੰਭਲ ਭੂਸੇ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਸਾਖਿਆਤਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਖੁਦਾ ਜ਼ਾਰ (ਸਾਖਿਆਤ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਹਰ ਵਿਚ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਸਮਝ ਕੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਫਕੀਰੀ ਕੁਝ ਵੀ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮੰਗਤਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੰਗਤੇ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਤਾ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਦਾਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਭ ਭਿਖਾਰੀ ਹਨ।

ਤੁਝੁ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਬੀਆ॥ ਪੰਨਾ - 1079
ਜੇ ਕੋ ਹੋਇ ਬਹੈ ਦਾਤਾਰੁ॥
ਤਿਸੁ ਦੇਨਹਾਰੁ ਜਾਨੈ ਗਾਵਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 282

ਤੂੰ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਨਮਸਕਾਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਵਾਬ (ਪੁੰਨ) ਹੈ, ਮਹਾਤਮ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਸੱਚੀ ਫਕੀਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਹਾਸਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਂਈ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸਾਫ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਂਈ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਡੰਡਉਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮਗਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਨਾਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡੰਡਉਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ -

ਕਰਿ ਸਾਧੂ ਅੰਜੁਲੀ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ॥
ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ।। ਪੰਨਾ - 13

(ਪੰਨਾ 29 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਬੇਸੁਆ ਕੇਰੇ ਪੂਤ ਜਿਉ ਪਿਤਾ ਨਾਮੁ ਤਿਸੁ ਜਾਇ।।
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਨ ਚੇਤਨੀ ਕਰਤੈ ਆਪਿ ਖੁਆਇ।।
ਹਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰੀਅਨੁ
ਜਨ ਵਿਛੁੜੇ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇ।। ਪੰਨਾ - 1415

ਅੱਜ ਇਸ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਅਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭੇਖਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਹੋ ਕੇ ਵਹਿਮ ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਜੁਟ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਇਕ ਅੰਤਰੀਵੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ!

ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਰਖਿ ਲੈ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ।।
ਜਿਤੁ ਦੁਆਰੈ ਉਬਰੈ ਤਿਤੈ ਲੈਹੁ ਉਬਾਰਿ।।
ਸਤਿਗੁਰਿ ਸੁਖੁ ਵੇਖਾਲਿਆ ਸਚਾ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ।।
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਸੁਝਈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਬਖਸਣਹਾਰ।।
ਪੰਨਾ - 853

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਦਾ ਅਮਰ ਹਨ, ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਹੈ; ਇਕਨਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਅਮਰ ਹਨ, ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹਨ, ਆਪਣਿਆਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਓਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਿਤਵਿਆ, ਨਿਰਵੈਰਾਂ ਸੰਗਿ ਵੈਰ ਰਚਾਏ; ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਆਖੋ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ - ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ -

ਤਤੁ ਬਿਚਾਰੁ ਯਹੈ ਮਥੁਰਾ
ਜਗ ਤਾਰਨ ਕਉ ਅਵਤਾਰੁ ਬਨਾਯਉ।।
ਜਪਉ ਜਿਨ ਅਰਜੁਨ ਦੇਵ ਗੁਰੂ
ਫਿਰਿ ਸੰਕਟ ਜੋਨਿ ਗਰਭ ਨ ਆਯਉ।। ਪੰਨਾ - 1409

ਧਰਨਿ ਗਗਨ ਨਵ ਖੰਡ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸ੍ਵਰੂਪੀ ਰਹਿਓ ਭਰਿ।।
ਭਨਿ ਮਥੁਰਾ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਰਤਖ ਹਰਿ।।
ਪੰਨਾ - 1409




ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ

ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹਰਿ ਜਸ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ, ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ, ਨਾਮ ਦੀ ਸੋਝੀ, ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਦੇਣ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਦਾ ਰਾਜ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ (ਕਾਬਲ) ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਨਾਮ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਤੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ? ਕਿਹੜੇ ਕਰਮ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਿਆ ਹੈ ਕਿ –

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥
ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਹਿਰਦੇ ਮਹਿ ਤੋਲਿ॥ ***ਪੰਨਾ – 284***

ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੇਚ ਦੇ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਇਹ ਤੇਰਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ, ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੋਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਇਕ 'ਮੈਂ' ਬਣਨਾ ਤੇ ਇਕ ਮੇਰੀ ਬਣ; 'ਮੇਰੀ' ਯਾਨੀ ਜਿੰਨਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹਉਮੈ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਿਆਗੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਭਿਮਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਐਸੀ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਰਾਜਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਰਾਣੀ ਆ ਗਈ। ਜਵਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ (ਬਿੰਦੂ) ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੂੰ saturation point (ਸੰਤ੍ਰਿਪਤੀ ਬਿੰਦੂ) ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਭੋਗਾਂ ਦਾ ਰਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਬੜੀ ਸੋਝੀ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲਗੀ, "ਰਾਜਨ! ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਸ ਭੋਗੇ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੇ ਤੇ ਸਰੀਰ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗਦਾ-ਭੋਗਦਾ ਆਪ ਹੀ ਭੋਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਖੀਣ (ਕਮਜ਼ੋਰ) ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਲੇਕਿਨ ਤੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਮੇਰਾ ਅਨੁਭਵ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਵਿਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਵਧਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਟਿਕਾਅ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਕੋਈ ਰਸ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਮਨ ਭਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਲੀਪੁਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਕੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤ ਵਰਤਾਰਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲਚਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਦਰਖਤ ਦੇ ਥੱਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਪਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕੀ।"

ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਰੂਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸੇ ਵਾਕ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਪਹਿਲੀ ਤਾਂ ਹੈ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ–

ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ॥
ਪੰਨਾ – 707

ਅਧੂਰੇ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਰਸ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਕੰਨਾ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਸੁਗੰਧੀ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ, ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਰਸ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੋਗਦਾ ਹੋਵੇ –

ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ॥
ਪੰਨਾ – 707




ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਸਜਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਆਦਮੀ ਦੀ ਬੁਧੀ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਅਸਚਰਜਤਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਐਨੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ।

ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੂਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖ ਨੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਗਿਣਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਸੁਖ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਉਹ ਮਾਣਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੋਈ ਰਸ ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਖ, ਦੁਖ ਵਿਚ ਨਾ ਬਦਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਐਨੀ ਭੋਗਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਸ਼ਟਾ ਦੇ ਕੀੜੇ ਵਰਗੀ ਹੈ -

ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾਮ ਹੀ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਧੀਰਜ ਵਿਚ ਆ ਸਕੇ, ਰੱਜ ਜਾਵੇ। ਸੋ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭੋਗ ਨੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ, ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਾਮ ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਉਹ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੋ॥
ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੋ॥

ਪੰਨਾ - 81

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠਾ ਹੈ -

ਬਸਤਾ ਤੂਟੀ ਝੁੰਪੜੀ ਚੀਰ ਸਭਿ ਛਿੰਨਾ॥ ਪੰਨਾ - 707

ਕੱਪੜੇ ਪਾਟੇ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੌਂਪੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ; ਕੋਈ ਜਾਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪੱਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਜਾਤਿ ਨ ਪਤਿ ਨ ਆਦਰੋ ਉਦਿਆਨ ਭ੍ਰਮਿੰਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ -

ਮਿਤ੍ਰ ਨ ਇਠ ਧਨ ਰੂਪਹੀਣ ਕਿਛੁ ਸਾਕੁ ਨ ਸਿੰਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਨਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ ਹੈ, ਨਾ ਸੋਹਣਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਕ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ -

ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਆਹ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਧਰਤੀ ਦਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਭਿੱਜ ਗਿਆ ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਿੱਜਣਾ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨ ਕਠੋਰ ਹੈ, ਇਹ ਭਿੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਤਿਸ ਕੀ ਧੂੜਿ ਮਨੁ ਉਧਰੈ ....॥

ਪੰਨਾ - 707

ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜੀ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਉਧਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

.... ਪ੍ਰਭ ਹੋਇ ਸੁਪ੍ਰਸੰਨਾ॥

ਪੰਨਾ - 707

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ ਵੀ ਕਰ ਦੇਈਏ ਐਸੇ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੇ ਕੋ ਜੀਉ ਕਹੈ ਓਨਾ ਕਉ ਜਮ ਕੀ ਤਲਬ ਨ ਹੋਈ॥

ਪੰਨਾ - 1328

ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਸਤਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਕਰ ਲਓ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦ੍ਵੈਤ ਭਾਵ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਓ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਅੱਧ ਵਿਚੋਂ ਟੁਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਦੋਏ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਓ ਜਾਗ ਪਿਆ -

ਜਿਸੁ ਵਖਰ ਕਉ ਲੈਨਿ ਤੂ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 283

ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਸੋਝੀ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਸਚਮੁਚ ਹੀ ਤੂੰ ਗਾਹਕ ਹੈਂ ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ -

ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਸੰਤਨ ਘਰਿ ਪਾਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 283

ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਉਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਵਣਜ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਾਹਕ, ਗਾਹਕ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੈ, ਉਹ ਗਠੜੀ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ, ਉਹ ਬਾਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹ॥
ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੂ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ॥

ਪੰਨਾ - 1366




ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਗਾਹਕ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗਾਹਕੀ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ –

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ....॥ ਪੰਨਾ – 1102

ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਮਰਣ ਕਬੂਲ ਕਰੇ, ਹਰ ਕੋਈ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਜੀਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਹੋਵਾਂ, ਬਾਕੀ ਵੀ ਸਾਰੇ ਹੋਣ। ਆਪਣੀ ਮੈਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਰਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਚਲਣੀਆਂ। ਬੇਹਤਰ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਵੇ, 'ਮੈਂ' ਮਰਦੀਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਬੜੀ ਜਬਰਦਸਤ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ –

ਹਉ ਹਉ ਭੀਤਿ ਭਇਓ ਹੈ ਬੀਚੋ ਸੁਨਤ ਦੇਸਿ ਨਿਕਟਾਇਓ॥
ਪੰਨਾ – 624

ਹੈ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ –

ਭਾਂਭੀਰੀ ਕੇ ਪਾਤ ਪਰਦੋ ....॥
ਪੰਨਾ – 624

ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਉਡਣ ਵਾਲੀ ਭੰਬੀਰੀ ਦਾ ਫੰਗ (ਖੰਭ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਐਨਾ-ਕੁ ਹੀ ਪੜਦਾ ਹੈ –

.... ਬਿਨੁ ਪੇਖੇ ਦੂਰਾਇਓ॥ ਪੰਨਾ – 624

ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਖ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਖ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਉਹ ਦੂਰ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਮਾਤਰ ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਐਨਾ ਵੀ ਪੜਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਬੁਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਕੁ ਪੜਦਾ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਪੜਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ 'ਮੈਂ' ਬਰੀਕ ਤੋਂ ਬਰੀਕ ਹੈ, ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ 'ਮੈਂ' ਹੈ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈ ਤੂ ਮਰਨਾ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹੋ, ਫੇਰ ਜੇ 'ਮੈਂ' ਮਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਫੇਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਿਸ ਦੇ ਕਰਨੇ ਨੇ? ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਅਨੰਦ ਲਏਗਾ?

ਸੋ ਦੂਜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਲੇਖੇ ਤੇ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਸਚਮੁਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਇਹ 'ਮੈਂ' ਛੱਡ ਦੇ –

ਤਜਿ ਅਭਿਮਾਨੁ ਲੇਹੁ ਮਨ ਮੋਲਿ॥ ਪੰਨਾ – 283

ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਆ ਜਾਏਗੀ ਜਿਸ ਲਈ ਤੂੰ ਗਾਹਕ ਬਣ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈਂ। ਫੇਰ –

ਲਾਦਿ ਖੇਪ ਸੰਤਹ ਸੰਗਿ ਚਾਲੁ॥ ਪੰਨਾ – 283

ਫੇਰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਵਕਤੇ, ਬ੍ਰਹਮ ਸ੍ਰੋਤਰੀ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਵਕਤ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਜਾਹ ਅਸਲ ਸੰਤ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵੀ ਭੁਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਦੇ ਵੀ –

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥
ਪੰਨਾ – 319

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਦੇ, ਨਾ ਸੁਤਿਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਜਾਗਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲ ਪੈਂਦੀ। ਐਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੋਵੇ, ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਫਟੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਨ ਡੂੰਘੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਪਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਪ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਫਟੀ ਸੀ, ਨਾ ਇਹ ਸੱਪ ਸੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਅਧਿਆਸ ਸੀ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰੱਸੀ ਪਈ ਸੀ ਸਹਿਜ ਦੇ ਨਾਲ। ਹੁਣ ਉਹ ਰੱਸੀ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭੁੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਸੀ ਨਹੀਂ ਭੁਲੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਭਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਭਰਮ ਹੈ।

ਪੰਜ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭਰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਭਰਮ ਕਰਕੇ –

ਭਰਮ ਲੋਭ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਕਾਰ॥ ਪੰਨਾ – 736

ਜਦੋਂ ਭਰਮ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ –

ਭ੍ਰਮ ਛੂਟੇ ਤੇ ਏਕੰਕਾਰ॥ ਪੰਨਾ – 736

ਭਰਮ ਛੁਟਦੀਸਾਰ ਹੀ ਏਕੰਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਜੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈ?




ਉਹ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਓ, ਐਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕਹੇ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਮ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਔਖਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਚਲੇ ਜਾਓ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਤੈਨੂੰ ਮੰਤਰ ਮਿਲੇਗਾ- ਗੁਰੂ ਦਾ ਮੰਤਰ। ਨਾਮ ਬੜੀ ਦੂਰ ਹੈ। ਨਾਮ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਮ ਆਏਗਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਬੰਦ ਨੇ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ ....॥

ਪੰਨਾ - 1033

ਤੇ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ -

.... ***ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ॥ ਪੰਨਾ - 1033***

ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ਬਦ ਲੈ ਗੁਰੂ ਤੋਂ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ -

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਹੀਨਸ੍ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧ੍ਰਿਗੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ॥
ਕੂਕਰਹ ਸੂਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ॥

ਪੰਨਾ - 1358

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਲੈ ਪਹਿਲਾਂ। ਉਹ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਅੱਗੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ -

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਇਸੁ ਮਨ ਕਉ ਮਲੁ ਲਾਗੀ
ਕਾਲਾ ਹੋਆ ਸਿਆਹੁ॥ ਪੰਨਾ - 651

ਸੋ ਮੈਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਰਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ, ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਅਸਲੀ ਤਰੀਕਾ ਜੋ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ -

ਮਿਲਿ ਸੰਤ ਸਭਾ ਮਨੁ ਮਾਂਜੀਐ ਭਾਈ ....॥

ਪੰਨਾ - 649

ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਭਾ ਤੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਤੂੰ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਕੂੜ ਕਬਾੜ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਤੂੰ ਮਾਂਜਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਏਂਗਾ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਮਾਂਜੇਂਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ -

.... ***ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਮਿ ਨਿਵਾਸੁ॥***

ਪੰਨਾ - 649

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾਮ ਭੁਲਦਾ ਨਹੀਂ -

ਜਿਨਾ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਨ ਵਿਸਰੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾਂ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥
ਧੰਨੁ ਸਿ ਸੇਈ ਨਾਨਕਾ ਪੂਰਨੁ ਸੋਈ ਸੰਤੁ॥

ਪੰਨਾ - 319

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਮ ਪਦਾਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹੀਂ ਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਸਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਕਬੀਰਾ ਏਕੁ ਅਚੰਭਉ ਦੇਖਿਓ ਹੀਰਾ ਹਾਟ ਬਿਕਾਇ॥
ਬਨਜਨਹਾਰੇ ਬਾਹਰਾ ਕਉਡੀ ਬਦਲੈ ਜਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 1373

ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਕਾਹਲਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੇਚਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੌਡੀ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੀਰਾ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏਗੀ ਕਿ ਕੌਡੀ ਦੇ ਭਾਅ ਤੇ ਵਿਕ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕੌਡੀ ਦੀ ਹੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕੌਡੀ ਹੀ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਵਾਸਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ-ਦਰ-ਜੀਵਨ ਲੰਘਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੇਅੰਤ ਜੀਵਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਉਮਰਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ - ਇਹ ਬਚਨ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਔਖੇ ਨੇ ਸਮਝਣੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਰੁਖ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨੇ। ਇਕ ਆਬਸ਼ਾਰ (ਝਰਨਾ) ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਝੀਲ ਦੇ ਵਿਚ, ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਗਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਝਰਨਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ। ਉਸ ਝਰਨੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਜੋ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਆਉਣੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਥੱਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਮੀਲਾਂ ਤੱਕ ਲੈ ਆਉਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸੁਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣੀ। ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਕੇ ਫੇਰ ਝੀਲ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਜਿਥੋਂ ਇਹ ਵਿਛੜਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਤਰੱਦਦ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ, ਲੱਗਭੱਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਰਫ ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ




ਤਰ ਸਕਦੀ। ਮੱਛੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੁੱਠੀ ਤਾਰੀ ਤਰ ਕੇ ਉਸ ਆਬਸ਼ਾਰ ਵਿਚੀਂ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਕੇ ਝੀਲ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨ 'ਚ ਲਿਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੋਂ ਅਸੀਂ ਵਿਛੜੇ ਸੀ ਉਥੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਚਲੀਏ। ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਸਮਝਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ ਤੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟੇ ਨੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੇ ਨਾਨਕ! ਮੈਂ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆ ਕੇ '੧ਓ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ -

ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਅਕਾਰੁ ਹੋਇ ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਪਾਰੁ ਸਦਾਇਆ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਕਹਿੰਦੇ ਏਕੰਕਾਰ ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਹ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ.............॥
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 26/2

ਏਕੰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਰਿਆ ਹੋਈ, ਉਹ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਈਏ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਠ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਓਹੀ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਫਰਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਹੋਈ, ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਕਾਰ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ, ਸਾਰਾ ਹੁਕਮ, ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ -

ਏਕੰਕਾਰਹੁ ਸਬਦ ਧੁਨਿ ਓਅੰਕਾਰ ਅਕਾਰੁ ਬਣਾਇਆ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 26/2

ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਓਅੰਕਾਰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਸੋ ਇਹ ਏਕਾ '੧' ਤੇ ਓਅੰਕਾਰ 'ਓਂਕਾਰ' ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭੁਲੇਖਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਸਤਿ ਹੈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ -

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ॥
ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ॥ ਪੰਨਾ - 284

ਸਾਰੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਨਾਮ ਨੇ। ਜੇ ਨਾਮ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ, ਸਭ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਇਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਆਦਿ ਸ਼ਕਤੀ' ਹੈ ਨਾਮ। ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਨਾਮ ਕੋਈ ਰੱਖ ਲਓ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਭ ਸਰੀਰ ਕਾਇਮ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਖਰਬ, ਪੰਦਰਾਂ ਅਰਬ ਸੈਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਖਿੰਡ ਜਾਣ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਉਥੇ ਰਹੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਤੋਂ ਅਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ॥

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ vibration (ਕੁੰਬਣੀ) ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੰਨ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਦਿਬ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਦਿਬ ਕੰਨ ਖੁਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੱਕ। ਦਿਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਦਿਬ ਨੇਤਰ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਜਿਹੜੀ ਅੰਦਰਲੀ ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਦਿਬ ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਨਾਸਕਾ ਵਿਚ ਦਿਬ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਦਿਬ ਰਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਬਾਹਰਲੇ ਰਸ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਉਹ ਰਸ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੇਰ ਜੇ ਪਤਾ ਵੀ ਹੋਵੇ -

ਕਹੁ ਕਬੀਰ ਗੂੰਗੈ ਗੁੜੁ ਖਾਇਆ ਪੂਛੇ ਤੇ ਕਿਆ ਕਹੀਐ॥
ਪੰਨਾ - 334

ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਜ਼ੁਬਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਵੀ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਰਲਦੇ ਮਿਲਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਸਰੀ ਵਰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਵੀਣਾ ਵਰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਤਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ।

ਓਹੀ ਧੁਨ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਧੁਨ ਨੇ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਦਾ ਵੀ ਅੰਗ ਹੈ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜਾ




ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਹੈ ਉਸੇ ਨੇ 'ਕਰਤਾ' ਬਣ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਹੈ। ਉਹ 'ਪੁਰਖ' ਹੈ, ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਮੱਤਾਂ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੋ ਰੱਬ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਹਸਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਨੇ, ਉਹ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਪੁਰਖ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਹ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਾਲ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਹਸਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ –

ਸਦਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਇਆਲ॥ ਪੰਨਾ – 275

ਦੂਸਰਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਆਦਿ ਸੱਚ ਹੈ –

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥
ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ॥ ਪੰਨਾ – 1

ਇਥੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਧਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੇਖੀਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲ ਨਾ ਜਾਈਂ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਸੀ, ਤੂੰ ਕਾਇਮ ਹੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਭੁਲ ਗਿਆ? ਇਥੇ ਫੇਰ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ –

ਆਦਿ ਪੂਰਨ ਮਧਿ ਪੂਰਨ ਅੰਤਿ ਪੂਰਨ ਪਰਮੇਸੁਰਹ॥
ਪੰਨਾ – 705

ਇਥੇ ਪੂਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਵਿਚ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਉਦੋਂ ਵੀ ਓਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਹੁਣ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਰੌਲਾ-ਗੌਲਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਕੀ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੇਲ੍ਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਖੇਡਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਖੇਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਇਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਧੂ ਨੇ ਉਹ ਸਰਬਤ੍ਰ ਰਮੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਪਰੀਪੂਰਨਤਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤੱਕ ਮਨ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਕੋਈ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ 'ਗਤਿ' ਕਿੰਨੀ ਹੋ ਗਈ –

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ॥
ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ॥
ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ॥
ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥
ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ॥ ਪੰਨਾ – 3

ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੰਨੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਫੇਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਾਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਕੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ? ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਨੇ – ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ਦੇ ਉਤੇ –

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ॥ ਪੰਨਾ – 649

ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਵਸ ਗਿਆ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਦੁਨਿਆਵੀ, ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਜਿੰਨਾ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋ –

ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਿਮਰਨਿ ਗਰਭਿ ਨ ਬਸੈ॥ ਪੰਨਾ – 262

ਆਹ ਸਾਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਹੀ ਸਾਰਾ ਨਾਮ –

ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ॥ ਪੰਨਾ – 1136

ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਕਰੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤਰੀਕੇ ਬੇਅੰਤ ਕਰੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਗਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਹੀ ਫੜ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੀ ਲੁਕਾਈ – ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕੁ ਕੋਈ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਅਸੀਂ ਇਕ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ, ਇਹ ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ – ਕੀਰਤਨ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਵਣ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਿਮਰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕੀਰਤਨ, ਭਗਤੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ – ਨੌਂ ਭਗਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚੀਂ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰੇਮਾ ਭਗਤੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨੇ ਘਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਮਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ –

ਮੈ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥ ਪੰਨਾ – 827

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 57 ਤੇ)




ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਦੁਖੜੇ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਪਾਈਦੈ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਮਿਤੀ 29-1-97 ਨੂੰ ਧਮੋਟ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਦੀਵਾਨ)

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥
ਪੰਨਾ - 256
ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥
ਪੰਨਾ - 289
ਧਾਰਨਾ - ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ -2, 2.
ਪਿਆਰੇ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ -2, 2.
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ,............ -2.

ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ ਕਨੂਕਾ ਕੋਟ ਉਠੇ,
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋਇ ਕੈ, ਫੇਰਿ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿੰਗੇ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ, ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈਂ,
ਧੂਰਿ ਕੇ ਕਨੂਕਾ ਫੇਰ ਧੂਰਿ ਹੀ ਸਮਾਹਿੰਗੇ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ, ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ
ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ, ਸਬੈ ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਿੰਗੇ॥
ਤੈਸੇ ਬਿਸ੍ਵ ਰੂਪ ਤੇ, ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ,
ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ, ਸਬੈ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਿੰਗੇ॥
(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)
ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ॥
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ॥ ਪੰਨਾ - 1291

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ। ਇਕ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬੇਅੰਤ ਚਿੰਗਿਆੜੀਆਂ ਉਠਦੀਆਂ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਮਿੱਟੀ ਉਡਦੀ ਹੈ, ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਫੇਰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਹਵਾ ਦੇ ਵੇਗ ਨਾਲ, ਮੁੜ ਕੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਫੇਰ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਉਠਿਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਨੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾਅ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਚਨ ਹੈ, ਹੈ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਇਕ ਜਨਮ ਦੇ ਤਪ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਹੁਤ ਜਨਮ ਤਪ ਕਰੋ ਤਾਂ ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਅਚਾਰੀਆ ਹੋਏ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਨ ਵਿਚ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਰਿਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਓਪਰਾ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਆਪਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਮੈਂ'। ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ 'ਮੈਂ' ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ (ਸੰਚਾਲਨ) ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਚਾਲਕ ਹਾਂ ਉਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਮੈਂ-ਮੈਂ', ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਜੰਮਦਾ ਹੈ ਮਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਚੱਕਰ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਹਉਮੈ ਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੀਵ ਅਨਾਦੀ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ ਜੀਵ, ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰਾਕਿਰਤੀ ਹੈ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ, ਸਾਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ॥
ਪੰਨਾ - 463
ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥
ਪੰਨਾ - 537

ਮਾਇਆ ਦਾ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵੇਦਾਂਤ ਨੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ 'ਅਨਰ ਬਚਨੀਯ' ਹੈ ਇਹ। ਇਸ ਦੇ ਉਤੇ ਗੱਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਦੂਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਬੀਜ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਚੇਤਨ ਤੱਤ ਦੇ ਵਿਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪੇ ਆਪ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ, ਮਾਇਆ ਰਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ।

ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਵੀ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਡਾ. ਸਟੀਫਨ ਲੰਡਨ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ time and space (ਸਮਾਂ ਤੇ ਖਲਾਅ) ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ infinite (ਬੇਅੰਤ) ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੂਖਸ਼ਮ ਤੋਂ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬੀਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੁੰਗੜਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਅਖੀਰ infinite (ਬੇਅੰਤ) ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਬਥੇਰੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਕ ਲਾਏ ਏਕਾ (1) ਲਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਅੱਸੀ (ਸਿਫਰ) ਲਾ ਕੇ ਫੇਰ infinite ਲਿਖ ਦਿੱਤੀ




ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਚਾਹੇ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਲਿਖੀ ਜਾਓ 0,0 ਲਾਈ ਜਾਓ ਏਕੇ ਨਾਲ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਬੇਅੰਤ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਘਬਰਾ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਪਿਛੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ, ਪਾਗਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ endless (ਬੇਅੰਤ) ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਮੈਂ ਛੇੜ ਬੈਠਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਵੇ? ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ (paralysis) ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ interprater (ਦੁਭਾਸ਼ੀਆ) ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ –

ਜੇਵਡੁ ਭਾਵੈ ਤੇਵਡੁ ਹੋਇ॥ ਪੰਨਾ – 5

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਸਗਲੇ ਠਾਉ॥
ਜਿਤੁ ਜਿਤੁ ਘਰਿ ਰਾਖੈ ਤੈਸਾ ਤਿਨ ਨਾਉ॥
ਆਪੇ ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਜੋਗੁ॥
ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਫੁਨਿ ਹੋਗੁ॥
ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ॥
ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ॥
ਜੈਸੀ ਮਤਿ ਦੇਇ ਤੈਸਾ ਪਰਗਾਸ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾ ਅਬਿਨਾਸ।। ਪੰਨਾ – 275

ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਐਡੀ ਵੱਡਾ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਮਲਿਆਂ ਜਹਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ, ਅਣਜਾਣ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਹੀਰਾ ਹੈ, ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜਿਹੜੀ philosophy (ਤੱਤ ਗਿਆਨ) ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ – ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੀ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਦੱਸੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਹੋਰ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੇਰੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਸੁਆਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਉਥੇ ਆਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਦਿਓ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ, ਬਾਈਬਲ, ਵੇਦ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ, ਸਾਸ਼ਤਰ ਸਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦਾ, ਜੈਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਾਰਸੀਆਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 6-6 ਮਹੀਨੇ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਚਾਈ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਚੀ ਬੋਲ ਪਏ, ਸਹਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਕਹਿੰਦੇ, "ਐ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਨੇ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਆਹ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ, ਉਹ ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ, ਪੈਂਟ ਵਾਲਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ, ਦਾਹੜੀ ਚੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਸਕੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੰਧਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ, ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ, ਕਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਡੀ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਅਨੁਵਾਦ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੧ੳ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਿਆ ਮਹੀਨਾ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ (ਸੰਭਵ) ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਦਾ ਹਰ ਅੱਖਰ philosophy ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਰੂਟ ਹੈ, ਹੈ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਥੋਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਇਹ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਤਾਂ ਅੱਧੀ ਉਮਰ ਲਾ ਦਿਓ ਇਹ ਤਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਗਏ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕੀ ਹੈ? ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਏਗਾ ਇਹ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਛੇਈਂ ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ, ਇਕ ਦਮ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ –

ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ....॥ ਪੰਨਾ – 1291

ਕੀ ਹੈ? ਇਕੋ ਗੱਲ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਸਾਡੇ ਗਿਆਨੀ ਵੀ ਕਰੀ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਜੀ! ਰੱਬ ਇਕ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਦੋ ਨੇ, ਰੱਬ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਇਕ। ਦੋ ਤਾਂ ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਜਾਗਦਾ ਅੰਦਰੋਂ, ਉਹ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕੋ ਹੀ ਆਪ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ –

ਮਨ ਮੇਰੇ ਜਿਨਿ ਅਪੁਨਾ ਭਰਮੁ ਗਵਾਤਾ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਭਾਣੈ ਕੋਇ ਨ ਭੂਲਾ ਜਿਨਿ ਸਗਲੋ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਛਾਤਾ॥
ਪੰਨਾ – 610

ਆਪੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਨੇ ਇਹ ਕਾਬੂ ਆ ਗਏ ਹਉਮੈ ਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਅਸੀਂ ਕਾਬੂ ਹਾਂ। ਜੇ ਨਾ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਜਨਮ




ਮਰਨ ਕੱਟਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਨੇ, ਰੌਚਕ ਬਾਤਾਂ ਨੇ ਯਥਾਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਯਥਾਰਥ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਆਪੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ –

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ॥
ਪੰਨਾ – 657

ਉਸ ਦਾ ਵਜੂਦ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ। ਜਿਥੇ ਬਚਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਤੱਕ ਦ੍ਵੈਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਮੱਤ ਹੈ ਇਹ ਅਦ੍ਵੈਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਦ੍ਵੈਤ ਵਿਚੀਂ ਲੰਘਦੇ ਹਾਂ। ਭਗਤੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ, ਦੋ ਜਾਣਕੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਭਗਤੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਭਗਤੀ ਬਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਬੜੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਚੇ ਮੰਡਲਾਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਸੋਚੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੀ ਸੁਰਤ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨੇ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਤੇ ਵੀ, ਮਤਾਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਉਥੇ ਨੇ ਫਲਾਣੇ ਥਾਂ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਦੇ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਸੱਪ ਲਗਦੀ ਹੈ ਹੁਣ ਉਹ ਸੱਪ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੈ। ਉਹ ਬਚਨ ਐਸੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਪੱਕੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਕ ਪਹਿਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਚਾਰ ਪਹਿਰ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ –

ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਰਤ ਤਪਸਿਆ ਭਯੋ।
ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਏਕ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਗਯੋ। ***ਚੌਪਈ***

ਚਿਤ ਨ ਭਯੋ ਹਮਰੋ ਆਵਨ ਕਹ।
ਚੁਭੀ ਰਹੀ ਸ੍ਰੁਤਿ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨਨ ਮਹ। ***ਚੌਪਈ***

ਉਹ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮਲੀਨ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ character (ਚਰਿੱਤਰ) ਕੱਢ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭੇਜ ਦੇਵੇ। ਉਥੇ ਦੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਦ੍ਵੈਤ ਦਾ ਮੰਡਲ ਹੈ ਉਥੇ ਤੱਕ ਦੋ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਦ੍ਵੈਤ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸੀ –

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ
ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ॥
ਪੰਨਾ – 1396

ਨਰਾਇਣ ਆਪ ਹੀ ਕਲਾ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਜਨਮ ਸਾਖੀਆ, ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਉਹ ਹੋਰ ਬਾਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਦ੍ਵੈਤ ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਟੁਟਦੀ ਆਦਮੀ ਦੀ। ਦ੍ਵੈਤ ਟੁਟਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਕੱਲ ਨੂੰ ਦੱਸਣਗੇ, ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਓ ਜਿਸ ਨੇ ਸਫਰ ਤਹਿ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਗਿਰ ਗਏ, ਥੱਲੇ ਗਿਰ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਗਿਰ ਗਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ। ਜੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਨੇ ਨਾਉਂ ਕੋਈ ਰੱਖ ਲਓ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹਾਕ (ਆਵਾਜ਼) ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਚਲੋ ਮੈਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ ਗੱਲ। ਉਹ ਹਰ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰਖਦੇ ਨੇ 'ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਮਨ ਮਹਿ ਰਹਿਣਾ॥' ਸੋ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ ਇਥੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ। ਕਿਵੇਂ ਹੋਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜੀਵ ਬਣ ਚੁਕੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ –

ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਈ ਢੂਢੀਐ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥
ਪੰਨਾ – 465

ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ




ਗੱਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰਿਆ ਤੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਬਿੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਹੈਂ ਅਜੇ। ਤੂੰ ਐਥੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਕਹੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਂ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਲਿਬੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈਂ। ਹਾਂ! ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੂੰ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗਾ, ਕਿਸੇ ਤਖਤ ਤੇ ਬੈਠੇਂਗਾ ਤੇਰੇ ਤੇ ਛਤਰ ਝੁਲੇਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨਲਾਂਗੇ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈਂ ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈਂ। ਇਹ ਫਰਜ਼ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕਹੇ ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਤਮਾ ਹਾਂ, ਪਕਾਈ ਜਾਹ ਪੱਕ ਜਾਏਗੀ ਤੇਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਲੇਕਿਨ ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਤੂੰ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਰਟ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੋਤੇ ਵਾਂਗੂੰ। ਤੈਨੂੰ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੀ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਤਪ ਕਰੋ, ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਗੱਲ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਫੜਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਰਤੀ ਹੈ ਆਪਣੀ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਰੌਚਕ ਬਿਰਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਬਾਤ ਉਹੀ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਗਲ ਫੜ ਲਏਗਾ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਖਮ ਵਿਦਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸੰਤ, ਲੇਕਿਨ ਫੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ–

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ॥
ਪੰਨਾ – 930

ਉਹ ਹਉਮੈ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਟੁਟਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਟੁਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਗਿਆਨੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਅਜੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ। ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਹਦ (ਤਪ) ਬਹੁਤ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਹਦ ਮੰਨਿਆ।

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ ਜੋ ਸੀ, ਫਰੀਦ। ਉਹ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮਾਣ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਠੀਕ ਹੈ ਆਦਮੀ ਜਾਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਐਸੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। Medical Science ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਸੌਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ। ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਅਵਸਥਾ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ –



ਅਹਿਨਿਸਿ ਜਾਗੈ ਨੀਦ ਨ ਸੋਵੈ॥ ***ਪੰਨਾ – 993***

ਸੁਰਤ ਦਾ ਇਕ ਮੰਡਲ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਨੀਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਨੀਂਦ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਕ ਐਸਾ ਥਾਂ ਹੈ –

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰਿ ਸਹਜੁ ਹੈ ਮਨੁ ਚੜਿਆ ਦਸਵੈ ਆਕਾਸਿ॥
ਤਿਥੈ ਊਂਘ ਨ ਭੁਖ ਹੈ ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਸੁਖ ਵਾਸੁ॥
ਪੰਨਾ – 1414

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਥੇ ਨਾ ਨੀਂਦ ਹੈ ਨਾ ਭੁਖ ਹੈ। ਇਹ ਜੋ ਫਰੀਦ ਸੀ ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ ਬਾਰ੍ਹਵੇ ਥਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਗਦਾ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਤੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ! ਹੁਣ ਰਾਤ ਵਡੇਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਚਲੋ! ਅਸੀਂ ਅਰਾਮ ਕਰ ਲਈਏ। ਹੁਣ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਤੁਲਸਾਂ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਹ ਜਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਉਹ ਪਏ ਨੇ ਮੰਜੇ ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਬੜੀ ਅਦਬ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ। ਉਹ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਕੋਲ ਗਈ, ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਨਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਸਤਕ ਜਿਥੇ ਦੋਵੇਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਨੱਕ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਸਪਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਦੋਂ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਲੱਗੇਗਾ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਠ ਜਾਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸਪਰਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ, ਕਿਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਦਾ ਡੁਬਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਕੰਢੇ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਜਰਨ ਸ਼ਕਤੀ ਆਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਮਾਤਾ ਜੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਲੰਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਥੇ ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਡੁਬ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਨੇ ਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।" ਮੱਥੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਲਿਆ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਘਰ ਦੇ ਨੌਕਰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਈ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ।

ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਆਪ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੀ, "ਬੇਟਾ! ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੈਨੂੰ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ।" ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਕੋਲ ਸੀ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਐਵੇਂ ਝੱਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੀ



ਹੈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦੋਹੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, "ਵੀਰ! ਅੱਗੇ ਨਾ ਬਚਨ ਕਰੀਂ, ਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਜਦੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਟਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੋਈ ਨਾ ਭੈਣ। ਹੋਸ਼ ਹਵਾਸ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਰਹੇਗੀ ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੇਤ ਨੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਦਸੇਗੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਝੱਲੀ ਕਰੀ ਹੈ ਅਸੀਂ। ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਜ ਸੁੱਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਐਸੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਰੀਰ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਲਾ ਦੇਈਦਾ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੀ, ਸੁਰਤ ਜਾਗਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਐਸੀ ਬਾਤ ਹੋਈ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ। ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੇਖੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਮੇਰਾ ਆਹ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਬੱਸ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ, ਉਥੇ ਕਈ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਹਿਲਾਵਾਂ, ਮੋਢਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹਿਲੇ ਹੀ ਨਾ, ਸੂਖਸ਼ਮ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਹਿਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਕੁਦਰਤੀ ਮੈਂ ਫੇਰ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਗੱਲ, ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਮੈਂ ਸਵੇਰੇ ਹੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਅੱਜ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਮੇਰੇ ਨਾਲ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਬੱਸ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਹੀ ਘਬਰਾ ਗਿਆ?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕੀ ਗੱਲ ਮਹਾਰਾਜ?"

ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਰੋਜ਼, ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜਾ ਕੇ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਕਿਵੇਂ ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਕ silver cod ਹੁੰਦੀ ਹੈ 'ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਤਾਰ' ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਤਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ।"

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਥੇ ਗਏ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਹੜੇ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਨੇ।

ਸੋ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ। ਹੁਣ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਪਤਾ ਸੀ ਉਨੀ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਤੂੰ ਜਾਹ! ਤਪ ਕਰ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਪ ਕਰਿਆ 12 ਸਾਲ। ਤਪ ਵਾਸਤੇ ਐਨਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਮਹੀਨਾ-ਮਹੀਨਾ, ਦੋ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ। ਹਰ ਮਹਾਤਮਾ, ਹਰ ਸੂਫੀ ਸੰਤ ਕੋਲ ਇਹ ਗਏ। ਇਸ ਨੇ ਤਪ ਐਨਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਤਪ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਆਏ ਇਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ। ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਹ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ੋਹਦ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਹੀਂ ਜ਼ੋਹਦ ਕਰਾਇਆ। ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜ ਦਾ ਹੈ -

ਮਨ ਮੇਰੇ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸੇਤੀ ਜਪਿ ਨਾਉ॥ ਪੰਨਾ - 44

ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਧੂਣੀਆਂ ਤਾਪਣ ਦਾ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ, ਨਾ ਪੁੱਠੇ ਲਟਕਣ ਦਾ, ਸਾਡਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹਿਜ ਦਾ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਬਾਹਰਲੇ ਤਪ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਤਪ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਜਦੋਂ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਫੇਰ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਪੁਲਾਂਘਾਂ ਭਰਦਾ ਹੈ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਦਮ ਭਰਦਾ ਹੈ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ-

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਦੁਖੜੇ,
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਪਾਈਦੈ -2, 2.

ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ, ਸੇਵਾ ਤਪਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਤਪ ਜੋ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ।

ਇਕ ਸਾਧੂ ਪੰਜ ਧੂਣੀਆਂ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਂ ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਲੋਕ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਬੀਬੀ 5-7 ਘੰਟੇ ਹੋ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਹਿ ਰਹੇ ਨੇ, ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ, ਤਵੀ ਤਪ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲੰਗਰ, ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਤਪਾਂ ਦਾ ਦੇਖੋਂਗੇ ਕਿ ਕਿਸ ਦਾ ਤਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਮਾਤਾ ਦਾ, ਭੈਣ ਦਾ, ਬੀਬੀ ਦਾ ਤਪ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ




ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਾਹ ਕੇ ਭੁਖਿਆਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਜਲ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕ ਜਲ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਾਰਥਕ ਤਪ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਜਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੱਖੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁਖਾਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਘਰ ਛੱਡੀਏ, ਸੇਵਾ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਕੁੰਭ ਚਲਦਾ ਹੈ ਸੇਵਾ ਕਰੋ, ਨਾਮ ਹੈ ਨਾਮ ਇਕੱਲਾ ਹਰੇਕ ਜਪ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਜਾਓ ਨਾਮ ਜਪੋ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਹੁਣੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ। ਬੜਾ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਇਕ ਦਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਲਾ ਰਾਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ਤਪਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਜਿਹੜੇ ਪੂਰਨ ਪੁਰਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਤਪ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਉਹ ਸਹਿਜ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਇਹ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੋਰ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਮਹਾਤਮਾ ਸੂਫੀ ਪੀਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖ ਕੇ ਆਓ, ਫਰੀਦ ਕਿੰਨਾ ਤਪ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਰੀਦ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ 12 ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ ਨੇ, ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੱਸ ਆਵਾਂ ਜਾ ਕੇ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਥੱਲ ਪੁਥੱਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ, ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਹ ਕਿਉਂਕਿ ਜਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਵਰਤਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਪਿਆ ਜੰਗਲਾਂ ਤੋਂ 12 ਮੀਲ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੰਗਲ ਲੰਘਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਰਖਤ ਬੜਾ ਸੰਘਣਾ ਹੈ, ਬੜੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਆਦਿ ਉਥੇ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਚੀਂ-ਚੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਤਪੀਏ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਮੋ ਗੁਣ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਪ ਹੀ ਤਮੋ ਗੁਣ ਹੈ। ਇਕ ਰਜੋ ਗੁਣ ਦਾ ਤਪ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਦੌੜਨ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਮੋੜ-ਮੋੜ ਕੇ ਬਾਣੀ ਵੱਲ ਲਾਉਣਾ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾਂ ਫਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ। ਇਕ ਸਤੋ ਗੁਣੀ ਤਪ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ, ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਤੇ ਅੰਤਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਤਮੋ ਗੁਣੀ ਤਪ, ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਸਿਧੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਸਰਾਪ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਲੋਕ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦੇ-

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਧੂੜਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਕੀ ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ

ਹੋਨਿ ਨਜੀਕਿ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਭੇਤੁ ਨ ਕਿਸੈ ਦੇਨਿ॥

ਪੰਨਾ - 1385

ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਤੇ ਨੂੰ ਝਾਕਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਰ ਵੰਞੋਂ ਚਿੜੀਓ! ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਗਿਰ ਗਈਆਂ। ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹੇ ਤੋਂ ਮਰ ਗਈਆਂ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ, "ਜੀਅ ਵੰਞੋ।" ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਉਡ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਸਾਂਭੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਬਾਰਾਂ ਮੀਲ ਜਦੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪਿਆਸ ਬੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਗਰਮੀ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਇਕ ਬੀਬੀ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚਲੋ ਇਥੇ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਬੀਬੀ ਤੋਂ ਪਾਣੀ




ਮੰਗਿਆ ਕਹਿੰਦਾ, "ਐ ਲੜਕੀ! ਦਰਵੇਸ਼ ਕੋ ਪਾਨੀ ਪਿਲਾਓ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, "ਬਾਬਾ! ਉਥੇ ਬਹਿ ਜਾ ਅਰਾਮ ਨਾਲ।"

ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਐਨੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਹਨ, ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਵਾਂ ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਨੇਗੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੀਬੀ! ਦਰਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਾਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈਂ।"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਚਿੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੂੰ ਮਾਰ ਦਏਂਗਾ, ਨਾਲੇ ਜੀਉਂਦੀਆਂ ਕਰ ਦੇਵੇਂਗਾ।"

ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਧਰੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਡੋਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਚਿੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸੀ, ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਿਆਸ ਬੁਝ ਗਈ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹ ਹਟੀ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਦਰਵੇਸ ਸਾਈਂ! ਹੁਣ ਆਓ ਤੁਸੀਂ, ਪਾਣੀ ਪੀਓ ਵੁਜ਼ੂ ਕਰ, ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਧੋਵੋਂ ਜੋ ਸੇਵਾ ਮੈਨੂੰ ਕਹੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਦੀ, ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੀਬੀ! ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ 22 ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਡੋਲ੍ਹਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ 12 ਮੀਲ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਤਪ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਭੁਖੇ ਤਿਆਹੇ ਨੂੰ, ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ, ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਭੁਖਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਲਾ ਮੇਰਾ ਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਤੇਰੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ-ਮੋਹਰਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਹੈ ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਤਪ ਕਰ ਲਿਆ ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, "ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ! ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨਾਉਂ ਵੀ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਬੀਬੀਆਂ ਤਪ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀਆਂ, ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭਾਵਨਾ ਜਾਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਉਸ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਹ ਫਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਦਿਬਜ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੂਰ ਦਰਸ਼ੀ ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਪਈ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ, 20 ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ। ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਡੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸਦੀ ਅੱਗ ਬੁਝਾਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਬੁਝ ਗਈ ਹੋਣੀ ਹੈ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰੀ ਹੈ।"

ਚੁਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਮਹੱਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁੜ ਗਿਆ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਫਰੀਦ! ਤੁਸੀਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਬੰਧਨ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਮਾਇਆ ਦੂਜੀ ਦਾ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਲਵੋਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ਤੋਂ ਹੋਇਆ, ਮਲੋ ਮੱਲੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਣ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ -

ਕਬੀਰ ਮਾਇਆ ਤਜੀ ਤ ਕਿਆ ਭਇਆ
ਜਉ ਮਾਨੁ ਤਜਿਆ ਨਹੀ ਜਾਇ॥
ਮਾਨ ਮੁਨੀ ਮੁਨਿਵਰ ਗਲੇ ਮਾਨੁ ਸਭੈ ਕਉ ਖਾਇ॥

ਪੰਨਾ - 1373

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਰਿਧੀ ਸਿਧੀ ਕੀ ਹੈ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ -

ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਸਭੁ ਮੋਹੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥

ਪੰਨਾ - 593

ਨਾਮ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।

ਸਿਧੁ ਹੋਵਾ ਸਿਧਿ ਲਾਈ ਰਿਧਿ ਆਖਾ ਆਉ॥
ਗੁਪਤੁ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ਬੈਸਾ ਲੋਕੁ ਰਾਖੈ ਭਾਉ॥
ਮਤੁ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ ਤੇਰਾ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ॥

ਪੰਨਾ - 14

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਨੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਬੰਧਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਾਲ ਹੈ ਇਕ, ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੰਤ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਤਾਂਤਰੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਿੱਧ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਚਿਲ੍ਹੇ ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਾੜ੍ਹੇ ਕੱਢਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੀ ਬਚਨ ਮੇਰਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਹੈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਹੈ ਕੋਈ ਦਿੱਲੀ ਦਾ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ-ਕੀ ਵਰਤੀ ਹੈ?"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, "ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਕਿਉਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ-ਉਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲਾਏ?"




ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਕਿਤੇ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰਲਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ? ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਚੱਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿੰਨ੍ਹਿਆ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਕਦੋਂ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਇਹ ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਕਦੋਂ ਜਾਗੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਦੋਂ ਗਿਆ, ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕਦੋਂ ਲੰਘਿਆ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੋ।"

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਮੋਨ ਰੱਖ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲਗ ਗਈਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅੰਤਰਜਾਮਤਾ ਸਿੱਧੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਪਿਛੋਂ ਆਏਗਾ, ਗੱਲ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਏਗੀ।

ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਬੜਾ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਕਹਿੰਦੀ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਂ, ਚਾਹੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ ਮੈਂ ਪਰੇਰ ਕੇ ਇਥੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵਾਂਗੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਵੈਰਾਗ ਬਹੁਤ ਸੀ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਰ ਵਕਤ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਹੀ ਜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।" ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗ ਗਏ ਸੀ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆ ਗਈਆਂ, ਸੂਖਸ਼ਮ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਰੂਪ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣ ਕੇ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਮੈਂ ਫਲਾਣੀ ਸਿੱਧੀ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰ ਲਓ। ਅਸੀਂ ਝਾਕੇ ਹੀ ਨਾ। ਜਦੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਾ ਦੇਖਿਆ ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਵੇ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਲਿਆ ਕਰੋ, ਦਾਸੀਆਂ ਬਣ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀਆਂ।

ਮਾਇਆ ਦਾਸੀ ਬਣ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ, ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਉਲਝ ਗਿਆ ਤੂੰ ਚੱਕਰ ਵਿਚ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਿਆ ਘਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਬਣਿਆ ਹੀ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਤਪਸਿਆ ਕੁਝ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਪਸਿਆ ਕਰਾਂ, ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਸੀ, ਸੋਰ੍ਹਾਵਰਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ, ਪੀਰ ਸੀ ਮੰਨੇ ਹੋਏ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਆ ਗਏ ਕਿ ਤਪ ਬਹੁਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਦੂਸਰੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ, ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਫਰੀਦਾ! ਕਿਥੇ ਕੁ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ?"

ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਕਰ ਦਿਤਾ (ਉਪਰ ਨੂੰ) ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਹੱਥ ਉਪਰ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਕੁਰਸੀ ਥੱਲੇ ਆ ਗਈ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਜੇ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਭਿਆ ਹੀ ਕੱਖ ਨਹੀਂ।" ਫਰੀਦਾ! ਅਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਉਲਟੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈਂ, ਸਹੀ ਰਾਹ ਅਪਨਾਅ?"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਤਨ ਸੁੱਕ ਕੇ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਮੁਠੀ ਹੋ ਗਿਆ
ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ - 2, 2.
ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ - 2
ਤਨ ਸੁੱਕ ਕੇ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਹੋ ਗਿਆ,.....।

ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁੱਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਥੀਆ ਤਲੀਆਂ ਖੂੰਡਹਿ ਕਾਗ॥
ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁੜਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ॥
ਪੰਨਾ - 1383

ਤਨ ਸੁੱਕ ਗਿਆ, ਮਾਸ ਸੁੱਕ ਗਿਆ ਸਾਰਾ, ਹੱਡੀਆਂ ਗਿਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ, ਹਿਲਦੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿੰਜਰ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਅਜੇ ਤੱਕ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਐਸੀ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਐਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ -

ਮਨਹਠਿ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਓ॥ ਪੰਨਾ - 86

ਮਨ ਦਾ ਹੱਠ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਆ ਗਈ ਉਸ ਦੀ, ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਾਵਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਠੂੰਗਾਂ ਮਾਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਸੁੱਕਾ ਮਾਸ ਜ਼ਖਮ ਹੀ ਜ਼ਖਮ ਅਖੀਰ ਐਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਕਾਂ ਆ ਕੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਮਰ ਗਿਆ ਜਾਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਇਹ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੈਠਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਦੇ ਉਤੇ ਚੁੰਝ ਮਾਰਨੀ ਹੈ, ਮਾਸ ਤਾਂ ਖਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਡਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਜੇ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਵੀ ਖਾਧੀ ਗਈ, ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਹ ਗਲਤ ਅਗਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ। ਜੇ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੀ ਬਾਤਾਂ ਹਰੇਕ ਵੈਰਾਗੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ



ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਮਿਲਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵੀ ਐਸੀਆਂ ਹੀ ਨੇ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਨੇ ਵਿਚੋਂ, ਉਤਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਰ ਨੇ ਉਹ, ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਰੱਬ ਤਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਵਾਰ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਹੁਰਾ ਫੇਰਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਭਿਮਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣੀ। ਇਹ ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੇ ਤੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ, ਤਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਜਾਹ।"

ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਝੌਂਪੜੀ ਹੈ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਦੀ ਹੇਠਾਂ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੀਂਹ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਬੈਠਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਮੰਜੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ, ਦੌਣ ਹੈ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਹਲਦੀ ਰਗੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਭੈਣ! ਇਹ ਰੰਕਾ-ਬੰਕਾ ਦਾ ਘਰ ਹੈ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਹਾਂ"।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈਂ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਹਲਦੀ ਰਗੜਦੀ ਹਾਂ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਕਿਉਂ?"

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਇਕ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਭਗਤ ਆਇਆ ਹੈ ਨਾਮਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ, ਨਾਮਦੇਵ। ਉਹ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਰੁੱਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰੁੱਸ ਗਿਆ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭੇ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਛੀਪੇ ਦੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਿਉਂ ਕਰਿਆ, ਜੇ ਤੂੰ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਉਚੀ ਕੁੱਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਛੀਪੇ ਕੇ ਜਨਮਿ ਕਾਹੇ ਕਉ ਆਇਆ॥ ਪੰਨਾ - 1164

ਕਹਿੰਦੀ, "ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਮੰਦਰ ਘੁਮਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪਾਂਡਿਆਂ ਵਲ ਪਿੱਠ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਜਰਕ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹ ਜਰਕ ਲਈ ਹਲਦੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹਨ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਨੇ?"

ਕਹਿੰਦੀ, "ਬਾਹਰ ਗਏ ਨੇ।"

ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਕਿਥੋਂ ਹੈਂ? ਮਿਲ ਗਏ ਇਸ ਨੂੰ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮਹੱਲ ਦੇਖਣ ਆਇਆ, ਤੁਹਾਡਾ ਰੰਗਲਾ ਪਲੰਘ ਵੀ ਦੇਖ ਆਇਆ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਇਥੇ ਹੀ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਬਥੇਰਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਓ। ਮੰਦਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਵਰਨ ਦੇ ਪਲੰਘ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਜੜ੍ਹ ਕੇ, ਗਦੈਲੇ ਨੇ ਤੇ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਨੇ ਚੰਦਨ ਨੇ। ਬੀਬੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉਥੇ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਕੀ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਜਿਥੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ..................ਆਹ ਮੰਜੀ ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੁਸੀਂ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਅਸੀਂ ਆਹ ਸਫ ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਭਗਤੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਰਾਗ-ਦ੍ਵੈਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਭਗਤ ਹੈ, ਕਦੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੇ ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਰੱਬ ਇਥੇ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ - ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੰਦਰ ਅਸਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਛੂੰਹਦੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਸੰਗਮਰਮਰ ਲਾ ਲਾ ਕੇ, ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਜੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਉਥੇ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਨੇ, ਰੱਬ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪੁੱਤਰ ਮੰਗਦੇ ਹਨ, ਪੁੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਸਿਹਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੇ, ਮੈਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਂਦਾ, ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਆਖਹਿ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ............॥ ਪੰਨਾ - 2

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੇਹ-ਦੇਹ ਛੁਟਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ -

..............ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 2

ਮੈਂ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਦਾਤਾਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਦਾਤ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਦਾਤਿ ਪਿਆਰੀ ਵਿਸਰਿਆ ਦਾਤਾਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 676

ਦੱਸੋ ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਮੈਂ




ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ? ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ –

ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਦਾ ਭੁਖਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 10/7

ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋਲ।

ਸਾਚ ਕਹੌਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ॥

ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ –

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ॥

ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਅਨੁਰਾਗ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਿਆਰ ਧਾਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਖਿੱਚ, ਹੁਣ ਖਿੱਚ ਦਾ ਠੋਸ ਸਰੂਪ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਪਤਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਤਾ ਸ਼ਕਤੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਆਹ ਸਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਠੁੱਲ੍ਹਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਮੋਟਾ ਪਿਆਰ, ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਪਿਆਰ ਦਾ। ਸੋ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਤੁਣਕਾ ਵਜਦਾ ਹੈ, ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੂਖਸ਼ਮ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਪੜ੍ਹ ਲਓ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ –

ਧਾਰਨਾ – ਲੋਕ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੂੰ ਤੇ ਤੋਰੈ
ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ –2, 2.

ਪੰਨਾ – 657

ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਮੱਥੇ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂਗੇ ਫੇਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰੱਬ ਲਈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਦੇ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਪਦਵੀਆਂ ਦਾ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿਤਰਾਂ ਦਾ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਜਾਗਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਨਾਮਦੇਵ ਮੈਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਵਾਂ ਕਿਵੇਂ, ਉਥੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ, ਸਭ ਗਰਜਾਂ (ਲੋੜਾਂ) ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦੇਹ-ਦੇਹ-ਦੇਹ-ਦੇਹ। ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੇਹ-ਦੇਹ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਦਾਤ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।



ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਉਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ, ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਤਾਂ ਹੋਏਗਾ ਹੀ। ਸਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਇਥੇ, ਚਲੋ ਇਹ ਹੁਣ ਹੈ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਨਾਮਦੇਵ! ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿਤੀ ਨਾ ਮੈਂ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਨਾ ਤੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।"

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਨਾਮਦੇਵ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ।

ਕਹਿੰਦਾ, "ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਮੇਰੇ ਸੰਤ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਤੂੰ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਹ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਦਿਓ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਗਿਆਨੇਸ਼ੂਰ ਜੀ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਜਾਹ।"

ਦੱਖਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਹੋਏ ਨੇ ਗਿਆਨਵਾਨ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ। ਉਥੇ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਦੀ ਦੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਸੋਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਕ ਪੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਥਰ ਤੇ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪੈਰ ਧਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪੱਥਰ ਦੇ ਉਤੇ, ਉਸ ਪੱਥਰ ਵਿਚ ਚਿੱਟੀ ਲਕੀਰ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਬੀਠਲ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੜੀ ਤਰਕ ਆਈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਨਾਸਤਕ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਬੜਾ ਹੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਨਾਮਦੇਵ, ਚਿੱਤ ਨਾ ਲੱਗੇ ਉਸ ਦਾ। ਪ੍ਰਭੂ ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈਂ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਤੁਸੀਂ ਚੰਗਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਾਸਤਕ ਕੋਲ, ਉਹ ਤਾਂ ਬੀਠਲ ਦੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਧਰੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਨਾਮਦੇਵ! ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ। ਜਾਹ ਫੇਰ।"

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਿਆਨੇਸ਼ੂਰ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ, ਤੇਰੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਆ ਗਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ।

ਕਹਿੰਦੇ, "ਦੱਸ ਕੀ ਕਹਿਣ ਆਇਆ ਹੈਂ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ।"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਕਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਹੋਏਗੀ, ਬਚਨ ਸੁਣੇ ਹੋਣਗੇ, ਕੀ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸੰਤ ਕਿ ਕਿਥੇ ਕੁ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।"



ਕਹਿੰਦਾ, "ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥
ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ॥
ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥
ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ॥
ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ॥
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥
ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ॥
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਪਾਉ॥ ਪੰਨਾ - 293

ਕਹਿੰਦੇ, "ਫੇਰ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਤੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿਉਂ ਮੁੜ ਗਿਆ ਸੀ?"

ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੁਸੀਂ ਬੀਠਲ ਤੇ ਪੈਰ ਧਰੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸੀ।"

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, "ਨਾਮਦੇਵ! ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਸਦਾ ਪੈਰ ਕਿਸਦੇ ਉਤੇ ਸੀ।"

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਦੋਂ ਕਰੀ ਤਾਂ ਤੜੱਕ ਦੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਜਜ਼ਬ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਉਸੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼੍ਵਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਆਪ ਹੀ ਆਪ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਏਕ ਮੂਰਤ ਅਨੇਕ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ॥

ਆਪੇ ਹੀ ਉਧਰਲਾ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਪੇ ਹੀ ਇਧਰਲਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਆ ਪਸਾਰ ਦਿਤੀ -

ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ ਦਿਖਲਾਈ॥
ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਥੰਮ੍ਹਿਓ ਪਾਸਾਰਾ॥
ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ॥ ਪੰਨਾ - 736

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਾਹ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੀ, ਘਿਓ ਵਗੈਰਾ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਘੀ ਭਾਂਡਾ ਜਦੋਂ ਕੱਢਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੁੱਤਾ ਸੀ ਕੋਲ, ਉਸ ਨੇ ਪੋਣਾ ਸਮੇਤ ਰੋਟੀਆਂ ਦੇ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਨੱਠ ਗਿਆ। ਇਹ ਪਿਛੇ ਹੀ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਰੁਖੜੀ ਨਾ ਖਾਇਓ। ਜੇ ਐਨੀ ਭੁੱਖ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੋਪੜ ਦਿੰਦਾ। ਅੱਗੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਪੋਣਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਚੋਪੜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੇਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਹੈ।

ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, "ਨਾਮਦੇਵ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਵੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ?"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਥਾਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ? ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਕੌਤਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ....।"

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇਕੈ, ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ, ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ, ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ॥
ਤ੍ਵਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੋਈ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ -

ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ ਰਾਮਾ ਬੋਲੈ॥
ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਕੋ ਬੋਲੈ ਰੇ॥ ਪੰਨਾ - 988

ਕਹਿੰਦੇ, "ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿੱਥੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਹੈਂ।"

ਸੋ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਉਪਲੱਬਧੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਤਪ ਵੀ ਕਰਿਆ। ਮੈਂ ਬਾਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਭ ਨੂੰ। 72 ਵਾਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਹੈ। 'ਨਿਜ ਸਰੂਪ' ਉਸ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ ਇਹ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਤਪ ਕਰਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਬ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਾਂ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਅੱਖ ਤੇ ਠੂੰਗਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਵਾਂਗਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ -

ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੋ ਮਾ ਪਿਰੀ॥
ਪੰਨਾ - 577

ਉਹ ਅੱਖ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਖੋਜ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਖੋਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰੀ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਬਯ ਨੇਤਰ




ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਹ ਅੱਖਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੰਨ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਅਸੀਂ ਨਾਸਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਹਰੋਂ ਰਸ ਕਸ ਅਸੀਂ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੜੀ ਸੁਆਦ ਹੈ ਚੀਜ਼, ਬਾਹਰ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਮਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਦਿਬਯ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਿਬਯ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਸਣ ਲਗ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਅੱਖ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਅੱਖ ਹੋਰ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸੇਗਾ ਹਰ ਥਾਂ, ਦਿਬਯ ਅੱਖੀਆਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਦਿਬਯ ਕੰਨ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਬਗੈਰ ਵਾਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਜੇ ਸੁਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਸੰਗੀਤ ਸੁਣੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਦਿਬਯ ਨਾਸਕਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗੀ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਝਾਕੇਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸੁਗੰਧੀ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਐਨੀ ਤੇਜ਼। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾ ਕੇ ਦੇਖੇਗਾ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਗ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਸਤੂਰੀ ਦੀ -

ਜਿਉ ਕਸਤੂਰੀ ਮਿਰਗੁ ਨ ਜਾਣੈ ਭ੍ਰਮਦਾ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ॥

ਪੰਨਾ - 644

ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੁਗੰਧੀ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਦੀ, ਅੰਦਰ ਹੀ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖੁਸ਼ਬੂ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ। ਰਸ ਐਨਾ ਹੈ ਨਾਮ ਦਾ ਜਿਸਨੂੰ ਆ ਗਿਆ ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਇਹ ਰਸ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਫੇਰ ਉਹ ਰਸ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈਂ, ਬੇਅੰਤ ਰਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਦੇ, ਬਾਹਰ ਦੀ ਸਪਰਸ਼ ਵਿਚ ਤੂੰ ਗਰਕ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈਂ, ਤੇਰੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਦੋਂ ਦਿਬਯ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਝੱਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ, ਜਦੋਂ ਸਪਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਝੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ 'ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ' ਵਿਚ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ (ਬੀਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ) ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਤਾਅਬੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਉਹ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਛੱਤ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਫੇਰ ਥੱਲੇ ਆ ਗਏ, ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਛੱਤ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲੰਮੇ ਪੈ ਗਏ, ਛੇ ਘੰਟੇ ਪਏ ਰਹੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਨਿਕਲਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਐਂ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਨਿਕਲੇ, ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਜਾਵੇ, ਕੀਰਤਨ ਵਾਲੇ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਝੁਣਝੁਣੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਕੰਬਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਨਾ ਬੋਲ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਉਠ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਗਏ, ਛੇ ਘੰਟੇ ਉਹ ਅੱਗੇ ਪਏ ਰਹੇ। ਸੰਗਤ ਸਾਰੀ ਬੈਠੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਖੇਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ, ਦੱਸੋ ਸ਼ਰਾਬ ਨੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਰੋਗ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਜਿਹੜੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਨੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਲਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੈਲ 14 ਖਰਬ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਨੇ, ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਸੈਲ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, 25 ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਪਰੇਆਂ ਸਾਡੇ ਮਿਹਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਮੂਲੀਆਂ ਖਾ ਲਓ, ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ spray ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਪੈਸੇ ਦਾ ਰਸ ਹੈ, ਕਪੜਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਹੈ, ਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰਸ ਹੈ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਰਸ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਤਾ ਦਾ ਰਸ ਹੈ, ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰਸ ਕਿਥੋਂ ਭਾਲਦਾ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਸਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਬਿਰਤੀ ਜਦੋਂ ਜਾਏਗੀ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰਸ ਆਏਗਾ। ਸੋ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਿਛੋਂ ਜਾ ਕੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਰ ਥਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਦੇ ਅਲੋਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ, ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੈ ਜਿਹੜਾ, ਉਹ disolve (ਘੁਲ) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਹਿ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ'






ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ
The Art of Joyful Living

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-28)

ਹਰ ਕੋਈ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਬੰਨ੍ਹ ਹੈ ਅਭਿਆਸ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ, ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਲੋੜ ਹੈ ਅਭਿਆਸ ਦੀ। ਜੋ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਸਦਿਆਂ ਦੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਿਆ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਇਹੋ ਗੱਲ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿਚ ਸਿਖਿਆ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਹ ਸੋਹਣੀ ਬਣ ਸਕੇ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ Personality ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। Personality ਸ਼ਬਦ ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ Persona ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। Persona ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ mask ਭਾਵ ਮਖੋਟਾ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ ਲੀਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਂ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਖੋਟਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਖਸ਼ੀਅਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਪਤੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸਤ ਹੈ ਆਦਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਖੋਟੇ ਪਾ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਮਖੋਟੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕਿਸ ਨੇ ਹਨ? ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ, ਨਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ, ਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਮਜ਼ਹਬ ਨੇ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਹੋ, ਉਹ ਹੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਲਈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਲੈਟੋ ਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪ ਹੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਨਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਫਿਲੌਸਫੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿਕੰਮੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਦੁਖ ਦੇ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ - ਭੂਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖੀਏ। ਇਹ ਸੋਚੋ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਕੁਝ ਤੀਰ ਉਹ ਚਲਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਉਹ ਬਣਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਭੂਤਕਾਲ ਦੇ ਕਰਮ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਤੀਰ ਉਸ ਦੇ ਤਰਕਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਕਰਮ ਹਨ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੋ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਆਸ ਉਮੀਦ ਰਖਦੇ ਹੋਵੋ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਖੇਦਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਖੇਦਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਖੇਦੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਹੀ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ।




ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਖਾਸ ਗੁਣ ਹਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਹਨ? ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਆਦਤਾਂ ਤਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਆਦਤਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਇਕ ਸਮਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅਚੇਤ ਹੀ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਆਦਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਕੇਵਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਰ ਬਾਰ ਸੋਚਣ ਨਾਲ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਦਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲੀਆਂ ਜਾਣ।

ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਆਮ ਦੇਖੀ ਹੈ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੁਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤੇ ਬੜੇ ਹੀ ਅਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਥੋਂ ਤਕ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੱਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਯਾਦ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾਣ, ਜੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ। ਉਹ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਣਾ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਭੁੱਲਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਣਸਿਖਿਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਖੇਧੀ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ ਸਮੱਸਿਆ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡਾ ਦਿਮਾਗ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ।

ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੈਂਸਰ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਸਿੱਖੇ ਨੂੰ ਅਣਸਿਖਿਆ ਕਰਨਾ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਕਿਵੇਂ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਓਦੋਂ ਵੀ ਸੋਚੀ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਸਤਿ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਸਿਖਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਹੈ - ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕਰਨ ਦੀ, ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੱਸ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਕਰਮ ਕਿਥੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮੇਹਣੇ ਦੇਣ ਦੀ, ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਦਾਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਠਹਿਰ ਕੇ ਫੇਰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਅੱਖ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਉਥੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਅਕਸ਼ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਅਕਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਗਿਆ।

ਸੰਸਕਾਰ ਉਹ ਬੀਜ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਹ ਬੀਜ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਪਾਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਪਾਏ ਹਨ। ਇਹ ਬੀਜ ਇਸ ਜਨਮ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਸੰਸਕਾਰ ਇਸ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰੇਰਕ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ




ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਸਭ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਬੀਜ, ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਕਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਰ ਬੱਧੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ, ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸੱਚ ਪੁਛੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਹੋ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਆਓ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖੀਏ ਕਿ ਸੰਸਕਾਰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਮਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਰਥ ਸ੍ਵਾਸ ਹੈ। ਸ੍ਵਾਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਨ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਸ੍ਵਾਸ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਸ੍ਵਾਸ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ - ਇਕ ਹੈ ਚੇਤਨ ਮਨ, ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਅਚੇਤ ਮਨ। ਚੇਤਨ ਮਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਅਚੇਤ ਮਨ ਪੂਰੇ ਮਨ ਦਾ ਤਿੰਨ ਬਟਾ ਚਾਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਕੇਵਲ ਚੇਤਨ ਮਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜੋ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤੂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਸਰੀਰ, ਸ੍ਵਾਸ ਤੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬੀਜ ਥੱਲੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਦੱਬ ਕੇ ਰੱਖ ਲਏ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਇਕ ਡੂੰਘੇ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ। ਅਕਸ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੰਦਰ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਆਮ ਸੋਚ ਵੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਿਤ੍ਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਖੇਧੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਨਖੇਧੀ ਦੀ ਸੋਚ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਤੁਸੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਓ, ਜਾਣ ਜਾਓ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਖੇਧੀ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਕਾਰਆਤਮਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇੱਛਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਹ ਅੰਤਰ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਭੇਗਾ, ਅੰਤਰ ਜਾਣ ਨਾਲ, ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਅੰਤਰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਕਿ ਸਕਾਰਆਤਮਕ ਸੋਚ ਨਾਲੋਂ ਉਚਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਹ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਨਖੇਧੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਖੇਧੀ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਨਖੇਧੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸਕਾਰਆਤਮਕਤਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਖੇਦੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਨਖੇਧੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਨਖੇਧੀ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਖੇਧੀ ਵਾਲੇ ਬਣ ਰਹੇ ਹੋ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਆਦਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੋ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ, ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ, ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਪਈਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖ ਲਵੋ, ਇਹ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਖੇਧੀ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਕੋਈ ਕਰਮ ਕੁਝ ਵੀ ਨਖੇਧੀ ਵਾਲਾ ਤੁਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਭਾਅ ਬੜਾ ਹੀ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕਾਬੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਉਚੀ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਾ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 57 ਤੇ)




ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-62)

ਨੋਟ – 'ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ' ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮਈ ਅੰਕ ਤੀਕਰ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਲੇਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਸਰਵਿਸ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ – ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਰ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰੀ ਲੋਕ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਵੇ, ਪਰਵਾਰਿਕ ਮੋਹ ਹੋਵੇ, ਅਹੁਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਨ ਦੌਲਤ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰੰਤੂ ਸੰਸਾਰੀ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਕੇਵਲ ਔਖੀ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਾਮੁਮਕਿੰਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਢੁਕਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਗਤਾ ਤੈ ਸੈਸਾਰੀਆ ਜੋੜੁ ਕਦੇ ਨ ਆਇਆ॥

ਪੰਨਾ – 145

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛੇ ਵਰਨਣ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਹਰ ਸਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਉਣ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਆਪ ਹੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲਿਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਆਪ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਏਥੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਬੀਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਖਾਣ ਪੀਣ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਪੇਸ਼ੀ ਨਾ ਆਵੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ, ਜੱਥੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹਰ ਵਕਤ ਕੋਠੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬੀਜੀ ਖੁਦ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਕੱਤ੍ਰੇਤ ਵਿਚ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ ਦਾ ਖਰਚਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ, ਕੋਠੀ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਲੰਗਰ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਫੇਰ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਰਜ਼ਾ ਉਤਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਅਰਦਲੀ ਬਾਬੂ ਰਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਉਧਾਰ ਚੁਕਦੇ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪਾਸ ਕਦੇ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਜਾਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਹੁਤ ਦਿਆਲੂ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਆਰਾਮ ਦਾ ਕਮਰਾ ਉਪਰਲੀ ਛੱਤ ਤੇ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਕ ਡੇਢ ਵਜੇ ਜਾਗ ਪਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ, ਬੀਜੀ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ ਬਾਹਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਖੜਕਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਜਾਗ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬੀਜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵਾਸਤੇ ਜਲ ਗਰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ 1962 ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਨਿਕਲੇ ਕਿ ਭਾਈ ਪ੍ਰੇਮੀਓ! ਕੀ ਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਧਨ ਘਟਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਜੀ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਦਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਫਲੀਭੂਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਉਭਲ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ'। ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਚਸ਼ਮੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ




ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦਾਨ ਦੇ ਫਲ ਦਾ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸਮਾਨ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੰਭਾਲੋ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੋਨਾ ਉਗਲੇਗੀ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ. ਫਾਰਮ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਕਰੋ ਤੇ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰੋ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜੰਗਲ ਪੁੱਟਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰੋ ਤੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰੋ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਬਚਨ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 'ਸਤਿ ਬਚਨ', ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇ ਬੀਜੀ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦਫਤਰ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਬਚਨ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ, ਗੁਰਮੁਖ, ਗੁਰਸਿੱਖ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕਿੰਤੂ-ਪਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਆਪ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਨੇ ਸਾਲ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਜੋ ਲਾਭ ਮਿਲਣੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਮ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਬੰਦਾ ਸੌ ਵੇਰਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਵਿਸ ਛੱਡਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਐਨੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਤੇ ਪੈਸਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲੇਗੀ ਆਦਿ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਬਚਨ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਪ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਜੀ ਛੁਟੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਨੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛੁਟੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਤੀ ਪਰੰਤੂ ਆਪ ਦੇ ਭਗਤੀ ਸਦਕਾ ਅਫਸਰ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਾਲ ਭਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਆ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਦੋਂ ਆਪ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਵਾਪਸ 1978 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਗਏ ਸੀ, ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਰਮ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿਤੇ, ਭਰ ਵੀ ਲਏ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿਉ, ਆਪ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਆਪ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਪੈਨਸ਼ਨ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸਾਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ॥
ਪੰਨਾ - 463

ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਲਾਲਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਜਾਣਗੇ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਇਕੋ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਰੱਖਿਆ, ਉਹ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਵਿਸ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਫੁਰਨਾ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਟਕਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਮਾਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਸੀ -

ਸੰਤਹੁ ਸਾਗਰੁ ਪਾਰਿ ਉਤਰੀਐ॥
ਜੇ ਕੋ ਬਚਨੁ ਕਮਾਵੈ ਸੰਤਨ ਕਾ ਸੋ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਤਰੀਐ॥
ਪੰਨਾ - 747

ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਇਸ ਭਵਸਾਗਰ ਰੂਪੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਬਚਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸੰਸਾਰਕ ਔਕੜਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਬੱਚੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਸਟਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਤੇ ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਯੂ.ਪੀ. ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ।

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲੀ ਉਮਰ ਦੇ 18-20 ਸਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੌਜ ਦੀ ਸਰਵਿਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨਾਲ ਆਪ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ ਪਰੰਤੂ ਫੇਰ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਵਾਲੇ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਮਿਟੀ ਨਾਲ ਮਿਟੀ ਹੋ ਕੇ ਖੂਨ ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ




ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਠ ਹਾੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਰੜੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ, ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੇ ਪਾਲੇ ਤੇ ਕੱਕਰ, ਬਰਸਾਤਾਂ, ਝੱਖੜ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਤਰਨਾਕ ਜੀਵਾਂ ਸੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਦੇ ਉਤੋਂ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਆਪ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸਨ ਪਰੰਤੂ ਆਪ ਨੂੰ ਬੀਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਸਨ।

ਸੰਨ 1950 ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਤੈਰਾਈ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਜੰਗਲ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਟਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਸ਼ੇਰ ਬਘੇਲੇ ਆਦਿ ਖੂੰਖਾਰ ਜਾਨਵਰ ਆਮ ਹੀ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਦਹਾੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀਆਂ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਆਬਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਸਲ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਨਵਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇਕ ਤਾਂ ਫਸਲ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦੂਜਾ ਕੱਚੀ ਫਸਲ ਤੇ ਫਲ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਰਦਾਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਸਨ।

ਆਪ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂੰ ਸਨ ਕਿ ਅਗਲਾ ਜੀਵਨ ਸਫਰ ਕੋਈ ਐਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੱਸ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤਾਂ ਆਪ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸਾਂਝੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਫੇਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਪ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਆਪ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਕਰਜ਼ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ, ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਵਾਏ, ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੋਘੇ ਲਗਵਾਏ। ਆਪ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਪੈਸਾ ਮੰਗਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਆਦਿ, ਚੰਗੇ ਬੀਜ, ਖਾਦ ਆਦਿ ਦੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਖਤ ਲੋੜ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਖੇਤੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀ ਕਰਜ਼ ਚੁੱਕਿਆ। ਖੇਤ ਨੂੰ ਫਸਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਫਸਲ ਵੱਢਣ ਤਕ ਆਪ ਜੀ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਪਲੈਨਿੰਗ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਪੰਤ ਨਗਰ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ 'ਚੰਗੀ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ' ਦੇ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਰੋਗਰੈਸਿਵ ਕਿਸਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਥੇ ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਫਸਲ ਕਿਹੜੇ ਮਹੀਨੇ ਕਿਸ ਵੱਤਰ ਵਿਚ ਬੀਜਣੀ ਹੈ, ਕਿੰਨੀ ਖਾਦ ਪਾਉਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਖਾਦ ਪਾਉਣੀ ਹੈ, ਖੜ੍ਹੀ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਕਦੋਂ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਦੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਵਰਤਣੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਵੱਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝਾੜ ਦਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਧਾਨ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਧਾਨ ਤੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਣਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਰਜ਼ ਉਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਆਪ ਦੀ ਫਸਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਝਾੜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਕੀ ਪੰਛੀ, ਕੀ ਜਾਨਵਰ ਜਿਤਨੀ ਵੀ ਕਾਇਨਾਤ ਹੈ ਸਭ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛੋਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਦੋਂ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ, ਵਿਚਰਦੇ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕਰ, ਬਾਣੀ ਆਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਜਦੋਂ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਧੁਨ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਕੇ ਫੈਲਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਸਾਰੇ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸਤੋਗੁਣੀ ਸੁਭਾਅ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਨਸਪਤੀ, ਘਾਹ, ਫੁੱਲ, ਪੱਤੇ ਦਰਖਤ ਸਾਰੇ ਖਿੜ ਉਠਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਨਾਮ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਨਸਪਤੀ ਵੀ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬੂਟੇ, ਦਰਖਤ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਟਾਈਮ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਉਹ ਬੂਟਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਛੇਤੀ ਵਧਦਾ ਫੁਲਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਰਾਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਆਪ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹੋਏ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੈਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਨਾਮ ਵੀ ਸਹਿਜੇ ਹੀ




ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਫਸਲਾਂ ਉਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ ਆਪ ਦਾ ਨੇਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਮਾਰ ਬੂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਸਪਰੇਆਂ ਆਦਿ ਵੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੋਡੀ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਤਰ ਦਾ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਗੋਡੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਫਸਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਝਾੜ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਸੋਨਾ ਉਗਲੇਗੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਸੱਤਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਵਾਲੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲਹਿਰੇ ਬਹਿਰੇ ਹੋ ਗਏ।

'ਚਲਦਾ'

(ਪੰਨਾ 53 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਚਾ ਨੀਵਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹੋ, ਬੁਰੀਆਂ ਭਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੇਖੋਗੇ, ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸੰਸਕਾਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਹਨ, ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਨਾ ਤੰਗ ਕਰੇਗੀ, ਐਨਾ ਦੁਖੀ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋਗੇ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਇਜ਼ਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਏਸੇ ਆਸ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੋਗੇ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰਾ ਮਾਣ ਕਰੇ ਜਾਂ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਮੇਰਾ ਮਾਣ ਕਰਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਣ ਕਰਨ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਦੂਸਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੀ ਆਸ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਕੋਲੋਂ ਆਸ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਆਸ ਰਖਦੇ ਹੋ, ਉਮੀਦ ਰਖਦੇ ਹੋ।

(ਪੰਨਾ 38 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਮੰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਹੀ। ਪੜ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ –

ਤਨੁ ਸੰਤਨ का ਧਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਮਨੁ ਸੰਤਨ ਕਾ ਕੀਆ॥

ਪੰਨਾ – 610

ਉਹ ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਗੱਲ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੈ ਸਭ ਕੁਝ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ, ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਕਰਿਆ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਈਏ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ? ਸਾਡੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁਕਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਜੀ! ਇੰਜ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਚਲਣਾ, ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੁੱਧੀ ਵਰਤਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸ 'ਮੈਂ' ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, 'ਮੈਂ' ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ 'ਤੂੰ' ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੋ ਇਹੀ ਬੱਜਰ ਕਪਾਟ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ –

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ॥

ਪੰਨਾ – 954

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਫੇਰ ਹੋਰ ਹੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ – ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਓ, ਜੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਕੈਪਟਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਕੁਝ ਘਰੇਲੂ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਤਨ ਸਭਿਅਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਚੀਨੀ ਸਭਿਅਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਦਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ, ਪੌਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ, ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦਾ ਭੀ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਰਕ ਸੰਹਿਤਾ ਆਦਿ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਖੋਜ ਅੱਜ ਭੀ ਓਨੀਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਉਸ ਵਕਤ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ, ਰੁਖਾਂ ਤੇ ਖੋਜ ਘਟ ਗਈ ਤੇ ਆਯੂਰਵੇਦ ਸਿਸਟਮ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਗਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ ਚੀਨ ਤੇ ਯੂਨਾਨ ਵਿਚ ਭੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਾਫੀ ਖੋਜ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਯੂਰਵੇਦ ਤੇ ਮੁੜ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਚੀਨੀ ਯੂਨਾਨੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੋਬਾਰਾ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚਰਕ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ –

'ਯਾਸ਼ਮੀਨ ਦੇਸ਼ੇਹੀ ਯੋ ਜਥਾ ਤਾਜ਼ੱਮ ਤਦ ਔਸ਼ਧਮ ਹਿਚਮ' ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਦਵਾਈ ਜੀਵ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਹੀ ਪੌਦੇ, ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਜੀਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਨਸਪਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਭ ਦਾ ਪੌਣ ਪਾਣੀ, ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਪ੍ਰਣਾਮ ਸਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਲੋਕ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਦੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਵਲ ਮੁੜਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਭੀ ਅਚਾਨਕ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ 50 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਮਾਵਾਂ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਦਾ ਹੀ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਲੋਪੈਥਿਕ ਸਿਸਟਮ ਬੇਬਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਭੀ ਇਸ ਪੁਰਾਣੀ ਆਯੂਰਵੈਦਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਲ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਕਾਫੀ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਮਾਗੀ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰਫ ਖੋਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਨੀਚੇ ਕੁਝ ਕੁ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਉਪਲਬਧ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਬੂਟੀਆਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ –

ਤੁਲਸੀ (Holybasil) ਇਹ ਜੜ੍ਹੀ ਬੂਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਯੁੱਗਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਪੂਜਾ ਭੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੁ ਨੁਸਖੇ ਇਹ ਹਨ।

1. ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਸਫੇਦ ਪ੍ਰਦਰ (ਲਿਕੋਰੀਆ) ਆਦਿ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁਲਸੀ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਇਕ ਚਮਚ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਰ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਖ਼ੂਨੀ ਪ੍ਰਦਰ ਭੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਤੁਲਸੀ ਤੇ ਚਮੇਲੀ ਦੇ ਪੱਤੇ ਚਬਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਦੇ ਛਾਲੇ ਹਟਦੇ ਹਨ।

4. ਪੰਜ ਪੱਤੇ ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਖਾਲੀ ਪੇਟ ਸੇਵਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਮਲੇਰੀਆ ਬੁਖਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਲੇਰੀਏ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਲਸੀ ਦੇ 20 ਪੱਤੇ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ 10 ਕੁਟ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾੜ੍ਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਬੁਖਾਰ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

5. ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਪੱਤੇ, ਕਾਲਾ ਜੀਰਾ, ਕਾਲੀ ਮਿਰਚ ਤੇ ਸੇਂਧਾ ਨਮਕ ਸਾਰੇ ਹੀ 10-10 ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਚੂਰਨ ਬਣਾਓ। ਫੇਰ ਮਟਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਤ




ਨੂੰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸ਼ਕਰ ਰੋਗ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

6. ਤੁਲਸੀ ਦੇ ਬੀਜ ਤੇ ਤੁਲਸੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦਾ ਚੂਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਰੱਖੋ, ਦੋ ਦੋ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਲੈਣ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਚ ਫਾਇਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਘੀ ਕੁਮਾਰ (Aloe) - ਘਿਰਤ ਕੁਮਾਰੀ, ਗੁਆਰ ਪਾਠਾ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪੌਦਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘਰਾਂ ਲਾਗੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਚਾਹੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਕਾਰਆਮਦ ਪੌਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਨ ਖੋਜ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖੂਬੀਆਂ ਤੇ ਨਵਾਂ ਚਾਨਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਲਈ ਇਕ ਉਤਮ ਦਵਾਈ ਹੈ।

1. ਘੀ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਰਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਪੀਲੀਏ ਵਾਲੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਨੱਕ ਵਿਚ ਟਪਕਾਣ ਨਾਲ ਪੀਲਾ ਮਾਦਾ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

2. ਘੀ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਰਸ ਹਲਦੀ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਪੀਣ ਨਾਲ ਮਿਹਦੇ ਤੇ ਤਿਲੀ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰੀ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

3. ਜ਼ਖਮਾਂ ਤੇ ਘੀਕੁਮਾਰ ਦਾ ਗੁੱਦਾ ਪੁਲਟਸ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

4. ਹਿਲਦੇ ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਘੀਕੁਮਾਰ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਚਬਾਣ ਨਾਲ ਦੰਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

5. ਜਲੇ ਤੇ ਗੁਦਾ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਠੰਢਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਭੀ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

6. ਇਕ ਪੇਟ ਦਾ ਨੁਸਖਾ - ਘੀ ਕੁਮਾਰ ਰਸ ਦੋ ਕਿਲੋ, ਅਜਵਾਇਨ ਇਕ ਕਿਲੋ ਸੇਂਧਾ ਨਮਕ 250 ਗ੍ਰਾਮ, ਨਿੰਬੂ ਰਸ 250 ਗ੍ਰਾਮ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਮਰਤਬਾਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ ਤੇ ਉਪਰੋਂ ਪਤਲਾ ਕਪੜਾ ਬੰਨੋ, ਢੱਕਣ ਨਾ ਲਾਓ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਹਿਲਾਂਦੇ ਰਹੋ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਜਵਾਇਨ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਚੂਰਨ ਬਣਾ ਲਓ। ਪੇਟ ਦੇ ਸਭ ਵਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਤਿੰਨ-ਛੇ ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ।

ਅੰਬ (Mango tree) - ਇਹ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਫਲਦਾਰ ਰੁੱਖ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬੂਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਦੀ ਗੁਠਲੀ, ਛਿੱਲ, ਬੂਰ, ਪੱਤੇ ਸਭ ਹੀ ਕੰਮ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਲੱਕੜ ਇਮਾਰਤੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਨੁਸਖੇ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸੌਖੇ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(1) ਸੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਗੁਠਲੀ ਅਤੇ ਗਿਰੀ ਦਾ ਤੇਲ, ਗੰਠੀਏ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਵਿਚ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।

2. ਅੰਬ ਦੇ ਦਰਖਤ ਦੇ ਮੋਟੇ ਤਣੇ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਪੀਹ ਕੇ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦਸਤਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਦਸਤ ਇਕ ਦਮ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟ ਕੇ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖੋ ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਮਿਕਦਾਰ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚਮਚ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਚਮਚ ਦੇਣ ਨਾਲ ਦਸਤ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਗੁੜ ਵਿਚ ਪੇਸਟ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਫੋੜਾ ਇਕ ਦਮ ਦਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਗੁਠਲੀ ਦੀ ਗਿਰੀ ਦਾ ਚੂਰਨ ਸ਼ਹਿਦ ਨਾਲ ਖਾਣ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰ (ਲਿਕੋਰੀਏ) ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਾਇਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਬ ਜਲ ਵਿਚ ਚੁਟਕੀ ਪਾਊਡਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਦੇਣ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦਸਤ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਲਟੀਆਂ ਭੀ ਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਪਾਊਡਰ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਖੂਨੀ ਪ੍ਰਦਰ ਵਿਚ ਭੀ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

4. ਅੰਬ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲੱਸੀ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਿਰ ਧੋਣ ਨਾਲ ਰੂਸੀ, ਕਰ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

5. ਪੱਕੇ ਅੰਬ ਚੂਸ ਕੇ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ'






ਸੁਭਾਗ ਜੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ
ਹੱਥੀਂ
ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਈ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-18)

੯.

ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਆਯਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਥੜ੍ਹੇ ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕੀ ਡਾਂਗਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਆ ਨਿਕਲਿਆ, ਕੀ ਦੇਖੇ ਕਿ ਇਕ ਲੰਮੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਪਰ ਕੇਸਹੀਨ ਆਦਮੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕੀ ਉਸ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ "ਭਾਈਆ! ਤੂੰ ਚਿੱਟੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਡੇ ਮੈਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਦਾਂ ਆ ਗਿਆ?" ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗਾ "ਤੁਸਾਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰੀਆ ਬਨਾਉਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।" ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, - "ਕੀ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਬਣਾਵੇਂਗਾ?" ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਪਸ਼ੂ ਪਸ਼ੂ ਹਨ, ਆਦਮੀ ਆਦਮੀ। ਮੈਂ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ।" ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੱਜਣਾਂ! ਸਾਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਕੰਮ ਰਿਜ਼ਕ ਰੋਟੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਕੇ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਲਈ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਜਾ ਲਾਓ।" ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, "ਅਸਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਰੀਆ ਕਰਨਾ ਹੈ।" ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ ਬਨਾਉਣਾ ਤਾ ਆਰੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਕੀ ਬਨਾਉਣਾਂ ਜੇ? ਜੇ ਅਸਾਂ ਪੱਠੇ ਖੋਹ ਕੇ ਹੀ ਖਾਣੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣਿਆਂ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਅਸਾਂ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਪਛਾਨਣਾ ਤੇ ਪਰਾਏ ਹੱਕ ਨੂੰ ਗਊ ਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ, ਜੇ ਅਸਾਂ ਵਰਤਣ ਦਇਆ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਰੀਆ ਕਹਾ ਲਿਆ ਤਦ ਕੀ, ਤੇ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਾ ਲਿਆ ਤਦ ਕੀ, ਰਹੇ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂ ਦੇ ਪਸ਼ੂ!" ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਠਿਠੰਬਰ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਬੋਲਣ ਲਗਾ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਅਪਣੀ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਗਿਆ-

"ਸੁਣ ਭਾਈਆ! ਪਸ਼ੂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭੁੱਖ ਲੱਗੇ ਤੇ ਆਪੂੰ ਨਾ ਲਭੇਸੁ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੱਠੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਦਮੀ ਰੱਜਿਆ ਬੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਤੋਂ ਬੀ ਨੀਵੇਂ ਹਾਂ। ਸੱਜਣਾਂ! ਸਾਨੂੰ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸਿਖਾ ਕੇ ਕੀ ਬਨਾਵੇਂਗਾ? ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਐਸਾ ਦਾਰੂ ਦੇਹ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹ ਦਾਰੂ ਪੀ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲਹੂ ਚੋਵੀਂ ਕਮਾਈ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਨਾਂ ਰੋੜ੍ਹੀਏ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਠੰਢ ਪਾ ਕਿ ਜ਼ਿੱਦਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖੱਟਿਆ ਕਮਾਇਆ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਾਂ ਰੋੜ੍ਹੀਏ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮਤ ਦੇਹ ਕਿ ਵੱਟਾ ਨਾ ਮਾਰੀਏ, ਪਰਾਇਆ ਪੱਠਾ ਦੱਥਾ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਵੱਢ ਕੇ ਕਲੇਸ਼ ਨਾ ਵਧਾਈਏ। ਕਿਰਤ ਕਰੀਏ, ਵੰਡ ਛਕੀਏ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪੀਏ, ਇਸ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਭੀ ਕੱਲਯਾਣ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਬੀ। ਸੱਜਣਾਂ! ਇਹ ਰਾਸ ਤੇਰੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਹ, ਅਸੀਂ ਸੁਖੀ ਵੱਸਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਦਸ ਘਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬੀ ਹਨ ਓਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਲ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਝੇੜਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਹਉਮੈ ਰੋਗ ਤਾਂ ਕੱਟਣਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਪਸ਼ੂ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਦੇਵ ਬਿਰਤੀ ਬਣਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਚਾਰ ਮਾਲੀ ਢੱਟੇ ਲੜਨ ਘੁਲਣ ਜੋਗੇ ਬਣਾ ਕੇ ਟੁਰ ਜਾਵੇਂਗਾ, ਪਏ ਤੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਭਰਾ ਭਰਾ ਲੜਨਗੇ ਤੇ ਜਿੱਦਾਂ ਬੰਨ੍ਹਣਗੇ। ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਪੰਡਤ ਆਇਆ ਕਰਨਗੇ, ਝਗੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛਿੰਝਾਂ ਪਿਆ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਪੱਤੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਬਿਰਾਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਟਾਕਰੇ ਟੁਰ ਪੈਣਗੇ। ... ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਹੈ? ਮਿੱਤ੍ਰਾ! ਮੈਂ ਕੁਛ ਮਹੀਨੇ ਲਹੌਰ ਰਹਿ ਆਇਆ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਰੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇਖ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਜਾਹ ਵੀਰਾ! ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਹ। ਸਾਨੂੰ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰੈ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ-

ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ,

ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਤੇ

ਨਾਮ ਜਪਣਾ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੂਰਖਤਾ ਵਿਚ ਸੁਖੀ ਪਏ ਵੱਸਨੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕੀ ਤਹਿਸੀਲ ਤੇ ਠਾਣੇ ਦੇ ਪਹੇ ਮਸੇਂ ਮਸੇਂ ਭੁੱਲੇ ਹਨ ਤੇ ਕਲਾਲਖਾਨੇ ਠੇਕੇ ਦੀ ਹੱਟੀ ਅਸਾਂ ਸੌ ਸੁੱਖਣਾਂ ਸੁੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ ਵਿਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਖਹਿੜੇ ਛੁਡਾਏ ਹਨ। ਜਾਹ ਵੀਰਾ! ਅਸਾਂ ਹੁਣ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਚਸਕਾ ਛੱਡਕੇ ਮਸੇਂ ਮਸੇਂ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਜਾਹ ਵੀਰਾ! ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਨਾਲ ਵਕੀਲਾਂ ਮੁਨਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰ ਕੇ ਆਪ ਸੁੱਕੇ ਟੁੱਕਰ ਖਾਣ ਦੀ ਬਾਣ ਛੱਡ ਕੇ ਪੈਸੇ ਘਰ ਰੱਖ ਕੇ ਚੋਪੜੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਸਿੱਖਯਾ ਹੈ। ਮਸਾਂ ਮਸਾਂ ਸਾਡੇ ਕਰਮ-ਸੜੇ ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਛਾਨਣੀ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਜਾਹ ਵੀਰਾ! ਜਾਹ ਦੇਖ, ਸਾਡੇ ਖੂਹਾਂ, ਪੈਲੀਆਂ, ਬੰਨਿਆਂ ਤੇ ਦੇਖ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਕਿਰਤਾਂ ਕਰਦੇ ਸੁਖਮਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਸਾਡੀ ਜੂਹ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਫਿਰਕੇ




ਵੇਖ, ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਜਸ ਦੀ ਧੁਨਿ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਏਗੀ। ਫੇਰ ਦੱਸ, ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੀ ਪੰਡਤਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?"

ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਸਿੱਧੇ ਠੁਲ੍ਹੇ ਪਰ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਾਰ, ਹੱਡ ਬੀਤੇ ਵਾਕ, ਘਾਉ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੁਭਾਉ ਚਿੰਝੜੀਦਾਰ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਕੀ ਤੁਸਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਵਿਦਯਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ? ਜਗਤ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੁਖ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ – ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਸਚੋ ਸੱਚ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਦਯਾ ਨੂੰ ਵਿਹੁ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸੁਭਾਉ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀ। ਵਿਦਯਾ ਇਕ ਸਾਣ ਹੈ, ਇਸ ਪਰ ਚਾਕੂ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਤਿੱਖਾ ਚਾਕੂ ਕੈਂਚੀ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਤਿੱਖੀ ਕੈਂਚੀ। ਹਾਂ, ਐਸੀ ਵਿਦਯਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੁਭਾਉ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ, ਪਸ਼ੂ ਦਾ ਮਨੁਖ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੋੜੀਂਦੀ। ਹਾਂ ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਐਸੀ ਵਿਦਯਾ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਜੋ ਸੁਭਾਉ ਪਲਟ ਦੇਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਚੰਗੇ ਹਾਂ, ਰੋਟੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਮੀ ਨੀਂਦ੍ਰੇ ਸੌਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਂ ਦੁਖਦੇ ਹਾਂ ਨਾਂ ਦੁਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਭਾਈਆ! ਕੋਈ ਵਿਦਯਾ ਐਸੀ ਹਈ ਜੋ ਕਾਯਾਂ ਪਲਟੇ ਤਾਂ ਦੱਸ?

ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਹੁਣ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ – ਤੁਮਾਰਾ ਗੁਰੂ ਬੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਥਾ, ਤਬੀ ਐਸਾ ਕਹਿਤਾ ਹੈ?

ਬਾਬਾ – ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਹੋਵੇ! ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੀ, ਵਾਹ! ਪਰ ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਉਸ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ, ਸੂਰਜ ਵਲ ਮੈਂ ਤੱਕਿਆ ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾਂ ਦਿੱਸਿਆ, ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਏਸ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦੇ! ਵਾਹ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾ!

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ॥
ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ॥
ਪੰਨਾ – 463

ਹੇ ਮੇਰੇ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਦੇਵਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਤੇਰੀ ਵਿਦਯਾ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ!

ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਇਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤਾ ਕੁਛ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਭਰੂ ਨੇ ਵੱਟ ਕੇ ਹੂਰਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦੇ ਬੁਥਾੜੇ ਤੇ ਮਾਰਿਆ "ਕੂ ਤਾਂ ਓਇ, ਫੇਰ ਕੂ!"

ਬਾਬੇ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ, ਗੱਭਰੂ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਲਿਆ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੂਰਾ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾਇਆ, ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਖਿਆ, "ਖਿਮਾ ਕਰੋ।" ਪਰ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਜੋ ਹੂਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਗਿਆ ਸੀ, ਹੁਣ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਤ੍ਰੱਪ ਉਠਿਆ, ਤਦ ਬਾਬੇ ਕਿਹਾ – "ਵੇਖ ਸਿਖਾਵਣ ਆਏ ਵੀਰਾ! ਤੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਹੈ ਇਹ ਦੇਵ ਬਿਰਤੀ? ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਹੂ ਨਹੀਂ ਧੋਪਦਾ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵੈਰ ਜਿੱਤੀਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ, ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਲੋਕ ਹਾਂ, ਸੁਖੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।"

ਹੁਣ ਡਾਂਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬੀ ਪੁੱਜ ਪਏ ਸਨ, ਤੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਠਹਿਰ ਗਏ। ਤਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਵੀਰੋ! ਜੇਰਾ ਕਰੋ, ਇਹ ਆਦਮੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਐਸੀ ਵਿਦਯਾ ਜੋ ਵੈਰ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਘੁਸਮਸਾਲੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਆਰ ਦੇ ਚਾਨਣੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਯਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਏਸ ਦੀ ਭੁੱਲ ਕੱਢ ਦੇਈਏ। ਜੇ ਮਾਰ ਘੱਤਿਆ, ਤਦ ਭੁੱਲ ਇਸ ਦੀ ਆਤਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਏਗੀ, ਦੂਰ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਊ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਿੰਦਯਾ ਰੱਬੀ ਗੁਣ ਨਹੀਂ, ਨਿੰਦਯਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਭ ਗੱਲ ਨਹੀਂ; ਧਰਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ 'ਨਿੰਦਯਾ' ਨਹੀਂ ਗਿਣੀ ਗਈ, ਇਹ ਮਾੜੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਨਿੰਦਯਾ ਕਰੂ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰੂ, ਜਦ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰੂ ਤਦ ਧਰਮੀ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਜਦ ਧਰਮੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਧਰਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਧਰਮੀ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮੀ ਬਣੇ ਆਪ, ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦੇਵੇ।"

ਬਾਬੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਪਰ ਤੁਲਵੀਂ ਗੱਲ ਨੇ ਅਸਰ ਕੀਤਾ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਛਲ ਕੇ ਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਡਰਦੇ ਦੇ ਜੀ ਵਿਚ ਸੋਚ ਫੁਰ ਹੀ ਪਈ ਕਿ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੰਦਯਾ ਆਸੁਰੀ ਗੁਣ ਹੈ, ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਆਸੁਰੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਹਦਾ ਭਲਾ ਹੋਇਆ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਨਿੰਦਯਾ, ਗੁੱਸਾ, ਈਰਖਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ।

ਇਸ ਸੋਚ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਾਂਟਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬਦਲਿਆ। ਬਾਹਰੋਂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸੱਜਣਾਂ! ਕੋਈ ਤੇਰਾ ਰੱਬ ਹੈ?" ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹੋ ਰੱਬ ਹੈ।"

ਬਾਬਾ – ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ: ਭਲਿਆਈ ਵਧੇ ਕਿ ਬੁਰਿਆਈ, ਨਿੰਦਯਾ, ਈਰਖਾ, ਲੜਾਈ ਵਧੇ?

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਪਿਆਰ ਵਧੇ।

ਬਾਬਾ – ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਏਥੇ ਆਕੇ ਅੱਗ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੌਖਲੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਭਰੇ ਮਰਮ ਦੇ ਥਾਂ ਛੇੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਮੌਤ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੰਜ ਨੂੰ ਸੱਦ ਘੱਲਿਆ। ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ? ਰੱਬ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਕਿ ਰਾਖਸ਼ੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ?

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਸਿੱਧੇ ਪਰ ਤ੍ਰਿੱਖੇ ਘਾਵ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆ! ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਸਮਝ ਪੈ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦੱਸ!




ਹਰ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਕੀ ਆਪਣੀ ਤ੍ਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਲੋਚਦਾ? ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਵਧ ਜਾਣ?

ਬਾਬਾ – ਠੀਕ! ਮੈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਲੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਉਹ 'ਨਮੂਨਾ' ਹੈ, ਉਹ 'ਵੰਨਗੀ' ਹੈ, ਉਹ 'ਪੂਰਨਾ' ਹੈ ਜਿਹੋ ਜਿਹੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਆਦਮੀ ਰੱਬ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਤੇ ਐਸੇ ਆਦਮੀ ਜੇ ਵਧ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜਗਤ ਬੈਕੁੰਠ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨਿੰਦਕ, ਧਾੜਵੀ, ਠੱਗ, ਗੰਢੀਕੱਪ, ਚੋਰ, ਪਾਪੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੱਥਿਆਂ ਤੇ ਲਿਖ ਦਿਆਂ 'ਸਿੱਖ' ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਬ ਕਰੀ ਜਾਣ ਤੇ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਗਲ ਦਸਾਂ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਲੜ ਲਾਯਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਢੀ ਲੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਓਸ ਆਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਓ। ਅਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਕਿਹਾ, ਵੱਢੀ ਛੱਡ। ਉਹਦੀ ਤਲਬ ਦਸ ਰੁਪਯੇ ਸੀ, ਵੱਢੀ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟੁਰਦੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਸੀਸ ਵੱਟ ਕੇ ਵੱਢੀ ਛੱਡ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਫੇਰ ਓਸਨੂੰ ਮੈਂਹ (ਮੱਝ) ਵੇਚਣੀ ਪਈ, ਘੋੜੀ ਵੇਚਣੀ ਪਈ, ਨੌਕਰ ਹਟਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਉਸਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਪੀਹੇ ਪਕਾਵੇ, ਕਪੜੇ ਧੋਵੇ, ਆਪ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰੇ ਤਦ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਟੁਰੇ, ਪਰ ਦੇਖੋ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਅਸਾਂ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੱਡਾ ਧਰਮੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬੀ ਵੰਡ ਛਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਤਾਪ ਲਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਸੁਖੀ ਹਾਂ, ਨਾਮ ਨੇ ਠੰਢ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਬਾਬਾ – ਨਹੀਂ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – (ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ) ਕਿਉਂ?

ਬਾਬਾ – ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੋਗੇ? ਸੱਚ ਸੁਣਕੇ ਝੱਲੋਗੇ? ਅਸੀਂ ਖਹੁਰੇ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਲੋਕ ਹਾਂ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਨਹੀਂ ਜੀ।

ਬਾਬਾ – ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਖਲਵਾੜੇ ਵਿਚ ਚਿਣੰਗ ਨਹੀਂ ਵਾੜਨੀ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਮੈਂ ਚਿਣਗ ਹਾਂ?

ਬਾਬਾ – ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ। ਸੱਚ ਹੈ ਕੌੜਾ, ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੂਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ। ਵੇਖ! ਤੂੰ ਆਰੀਯਾ ਅੱਜ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਇਆਂ, ਤੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਕੇ ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ



ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਏਂਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਪਾਏਂਗਾ, ਪਰ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦਾ ਘਰ ਹੋਇਆ – 'ਪਿਆਰ'

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਲਾਉਂਦੇ?

ਬਾਬਾ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਮੁਚੀ ਸੁਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜਾਚ ਦਸਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਓਹ ਪਸ਼ੂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਲੇ ਮਨੁਖ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਹ ਆਪੇ ਪਏ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਬਾਬਾ! ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਤੇਰੇ ਵਾਕ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਹਨ। ਕੌੜੇ ਹਨ, ਪਰ ਹਨ ਸੱਚੇ। ਭਲਾ ਜੇ ਮੈਂ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਸਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਪਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰ ਦਿਓਗੇ?

ਬਾਬਾ – ਨਾ ਸੱਜਣਾਂ! ਨਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਥਾਂ, ਨਾ ਤੇਰੇ ਜੋਗੀ ਰੋਟੀ, ਉਂਞ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੋ ਕੇ ਕੁਛ ਦਿਨ ਰਹਿ ਜਾ ਪਰ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਭਰਾ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਕਿਉਂ?

ਬਾਬਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਰਿਜ਼ਕ ਦਾਤੇ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿਦਕ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਕਾਹਦਾ? ਉਹਦੀ ਸਿੱਖੀ ਜੋ ਰੋਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਖਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਜਾਰੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਬਜ਼ਾਰੀ ਸੌਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਨੇ ਖੌਫ ਖਾਧਾ ਆਪਣੇ ਖੋਟੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਰੱਬ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪਾਇਆ ਆਪਣੀ ਕਲਯਾਨ ਵਾਸਤੇ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆਦਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੇਗਾ, ਅਸਾਂ ਨਕਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ?

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਠੁੱਲੇ ਬਾਬਿਆ! ਤੂੰ ਬੜਾ ਦਾਨਾ ਹੈਂ।

ਬਾਬਾ – ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ, ਪਰ ਸੱਜਣਾਂ! ਸੱਚ ਬੜਾ ਦਾਨਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਜੇਡਾ ਦਾਨਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਉਪਦੇਸ਼ਕ – ਹੇ ਖੁਰਦਰੇ ਪਰ ਖਰੇ ਬੰਦੇ! ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਿੰਦਯਾ ਬਖੀਲੀ ਤੇ ਧੜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਗੁਆਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਭ ਨੂੰ ਮਤਲਬੀ, ਚੰਚਲ, ਠੱਗ ਤੇ ਚਲਾਕ ਡਿੱਠਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਬੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਇਹੋ ਵਤੀਰੇ ਫੜੇ। ਹਾਂ ਮੈਂ ਦੋਸ਼ੀ, ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਹ ਨਮੂਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਥੇ ਦਯਾਨਤਦਾਰੀ ਦਾ ਸਾਫ ਜੀਵਨ ਹੋਵੇ, ਧਰਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵੰਡ ਖਾਣਾਂ ਹੋਵੇ, ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਅੱਜ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੇ ਇਕ ਖਰ੍ਹਵੇ ਪਰ ਸਾਫ ਗੋ, ਕਿਰਤੀ ਪਰ ਦਾਨੀ, ਧਰਮੀ ਪਰ ਸਹਾਰੇ ਤੇ ਖਿਮਾਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਆ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਮੂਨਾ ਅਨੋਖਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੰਗਲ ਜਿੱਤੇ ਤੇ ਮਾਅਰਕੇ ਮਾਰੇ ਅੱਜ



ਆਪ ਇਸ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਬਈ ਇਕ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਰਖ ਲਓ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਮੂਰਖ ਅਨਪੜ੍ਹ ਪਰ ਧਰਮੀ, ਕਿਰਤੀ, ਦਾਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਬਣਾ ਲਓ। ਮੁਬਾਰਕ ਹੈ ਇਹ ਪਿੰਡ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਟੁਰ ਗਈ ਹੈ, ਧੰਨ ਹੈ ਇਹ ਥਾਉਂ ਜਿਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਥਾਣੇ ਤੇ ਕਚਹਿਰੀ ਦਾ ਰਾਹ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਹੁਣ ਏਸੇ ਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਵੋ।

ਹੁਣ ਡਾਂਗਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਮੱਥੇ ਸਾਫ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਬੇ ਹੁਰੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਆ ਗਏ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੁਖਮਨੀ ਦਾ ਪਾਠ ਇਹ ਕਾਰ ਮਿਲੀ। ਸਵੇਰੇ ਉਠ ਕੇ ਧਰਮਸਾਲਾ ਨੂੰ ਬੁਹਾਰਨਾ ਤੇ ਵਿਛਾਈ ਕਰਨੀ ਤੇ ਜਲ ਭਰਨਾਂ, ਇਹ ਸੇਵਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਰਿਜ਼ਕ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼ਾਮਲਾਤ ਵਿਚੋਂ ਕੁਛ ਭੋਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ ਤੇ ਵਾਹੀ ਸਿੱਖੇ, ਪਰ ਹਾਲੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾ ਕੰਮ ਕਰਾ ਦਿਆ ਕਰਨ ਤਦ ਤਾਈਂ ਕਿ ਜਦ ਤਾਈਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਙ ਭਰਾ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਅਪਨੀ ਫਸਲ ਨਾ ਹੋ ਪਵੇ, ਸੁ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਛਕੇ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਰੀਨੀਉਅਲ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ –

(ਪਹਿਲੀ) ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਦੂਜੀ) ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਭੇਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਅੱਡ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਤੀਜੀ) ਮਾਇਆ ਚੈਕ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

Annual/Life Membership Form - Atam Marg

ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ – ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ 'ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ 140901 ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ)

1. ਜੇ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਲਿਖੋ ਜੀ......................
2. ਨਾਮ/ Name..
3. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ/Father's Name..
4. ਪੂਰਾ ਪਤਾ/Full address...

....

....

PINCODE.......................Telephone..............

ਮੈਂ .... ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ........................ਮਿਤੀ.......................ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ **ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ** ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ.................................

ਨਾਮ...................................

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਐਤਵਾਰ – 1, 8, 15, 22, 29 ਜੂਨ।

ਸੰਗਰਾਂਦ – 15 ਜੂਨ , ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ – 14 ਜੂਨ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ – ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ 11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

For more information

please visit us on internet at -

http://www.atammarg.org

&

http://www.atammarg.com

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (Income Tax) ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁਣ ਦਿਤੀ ਰਕਮ ਦੀ 50% ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਛੋਟ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਪੱਤਰ ਨੰ. CIT/ CHD-II/80G/2001-2002/3050 ਮਿਤੀ 22.2.2002/6.3.2002 ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਛੋਟ I.T. Act, 1961 (43 of 1961) ਦੀ ਧਾਰਾ 80G ਅਧੀਨ 1.4.2001 ਤੋਂ 31.3.2004 ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ। ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰੀਟਰਨ ਭਰਨ ਸਮੇਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਲਾਵੋ ਜੀ।

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਨਾ ਮਿਲੇ!!!

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰ **ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ** ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 15 ਤਰੀਕ ਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ –

ਦਫਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਫੋਨ ਨੰਬਰ –

01888-255002

01888-255009 (ਫੈਕਸ)

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸਕੂਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ – 01888-255003

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਟੈਕਨਾਲੌਜੀ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ – 01888-255005, 255006. 255007

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ – 98142-80259